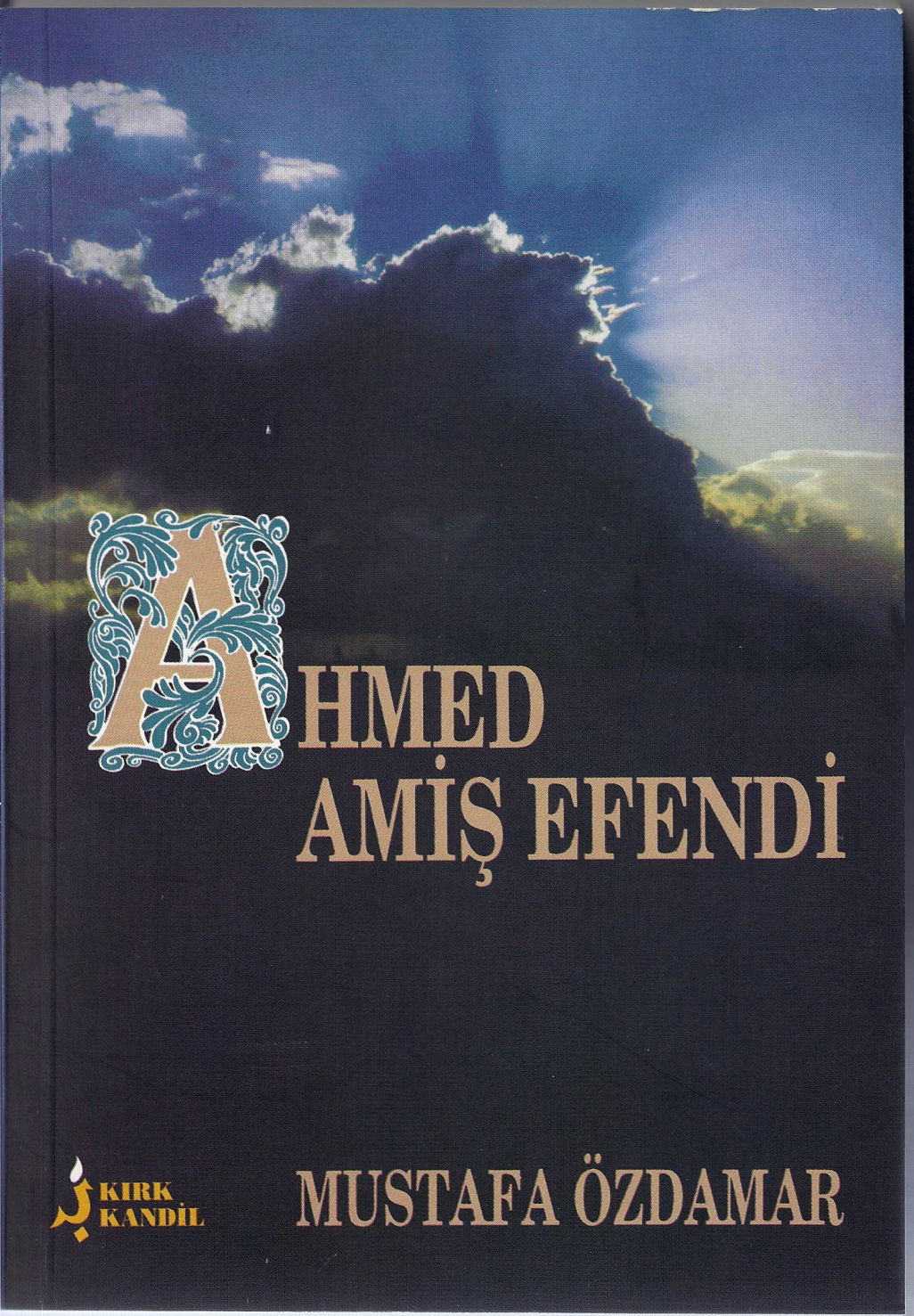
AHMED
AMİŞ EFENDİ
MUSTAFA ÖZDAMAR
KIRK
KANDİL

ISBN 975-8225-03-0

Kandil 18

Ve mübeşşiran birasûlin
ye'tî min ba'dî ismuhu
Ahmed: Benden sonra
adı Ahmed olan bir elçinin
müjdecisiyim...

Kelâm-ı Kerim 61/6

AHMED AMİŞ EFENDİ

MUSTAFA ÖZDAMAR

KIRK KANDİL

Çatalçeşme Sk. Üretmen Han No: 29/105
Cağaloğlu-İstanbul
Tel: 0.212 513 16 92

ÖZDAMAR'ın diğer eserleri:

1- *Cinnet* (roman), Çığır Yayınları 1976.
2- *Yaşı ve başıyla Mim Sin Harekâtı* (araştırma), Çığır Yayınları 1977.
3- *Devran* (roman), İklim Yayınları 1988.
4- *İstanbul'da Makam ve Merkadleri Bulunan Şehid Sahabeler* (araştırma) Veysel Karânî Hırka-i Şerif Vakfı Yayını 1988.
5- *Karasakal Hoca* (belgesel biyografi), Marifet Yayınları 1. baskı 1992, Timaş Yayınları, 2. baskı 1995.
6- *Hacıveyiszâde* (belgesel biyografi), 1. baskı 1992, 2. baskı 1993 3. baskı Kırkkandil Yayınları 1995.
7- *Celâl Hoca* (belgesel biyografi), Marifet Yay. 1993 1. baskı, 2. baskı 1995.
8- *Lâdikli Ahmed Ağa* (belgesel biyografi), Kırkkandil Yayınları 1997 4. baskı.
9- *Yaman Dede* (belgesel biyografi), Marifet Yayınları 1994.
10- *Dersaâdet Dergâhları*, Kırkkandil Yayınları 1994.
11- *Mahir İz Hoca* (belgesel biyografi), Marifet Yayınları 1995.
12- *Gönenli Mehmed Efendi* (belgesel biyografi), Kırkkandil Yayınları, 1995, 2. Baskı 1995, 3. Baskı 1996, 4. Baskı 1997
13- *Gönül Cerrahı Nureddin Cerrahî ve Cerrahîler* (belgesel biyografi), Kırkkandil Yayınları, 1995, İlaveli 2. Baskı 1996
14- *Üstaz Süleyman Hilmi Tunahan* (belgesel biyografi), Kırkkandil Yayınları, 1995, 2. Baskı 1996, İlaveli 3. baskı 1996, 4. baskı 1996, 5. baskı 1997.
15- *Abdülhay Efendi* (belgesel biyografi), Kırkkandil Yayınları, 1996
16- *Ol İmaret Eyler Seni* (belgesel biyografi), Kırkkandil Yayınları, 1996
17- *Şeyh Kotku* (belgesel biyografi), Kırkkandil Yayınları, 1996
18- *Garip Hafız* (belgesel biyografi), Kırkkandil Yayınları, 1996
19- *Hüvel Bâki* (belgesel biyografi), Kırkkandil Yayınları, 1996
20- *Üstad Necip Fazıl* (belgesel biyografi), Kırkkandil Yayınları, 1996
21- *Şeyh Sükûti* (belgesel biyografi), Kırkkandil Yayınları, 1996
22- *Nur Volkanı Üstad Said Nursi* (belgesel biyografi), Kırkkandil Yayınları, 1996
23- *Ahmed Gazâli ve Tevhidde Tecrid*, Kırkkandil Yayınları, 1997
24- *Şah-ı Nakşibend*, Kırkkandil Yayınları, 1997
25- *Güzel İnsanlar*, (belgesel biyografi) Kırkkandil Yayınları, 1997
26- *Yahya Efendi*, (belgesel biyografi) Kırkkandil Yayınları, 1997
27- *Ahmed Amiş Efendi*, (belgesel biyografi) Kırkkandil Yayınları, 1997
28- *İslâmbol Geleneğinde Sivil Merâsimler ve Doğumdan Ölüme Mûsıkî*, Kırkkandil Yayınları, 1997

Dizgi:
Seçkin
Kapak:
Ramazan Erkut
Baskı:
Bayrak Matbaacılık
İsteme adresi:
P.K. 141 Beşiktaş - İST
İstanbul, Ağustos 1997

İÇİNDEKİLER

Önbilgi 9
Anahtar malumat 13
Kaldırın sırtıma garibi 19
A be Tora 22

Niğdeli Bekir Efendi 26
Merhamet 29
Cümle mahlukatı ihvan bilmek 30
Evsatda seyir 35
Durup dururken harb temenni etmeyin 36
Arif evlâdım 38
Biz adamı vururuz 41
Hüner ikiyi bir etmek 43
Ahiret azığı 44
Tevhid 47

Kayserili Mehmed Tevfik Efendi 51
Ahmed Tahir Maraşî 54
Sen beni okut 70
Hale göre kal 85
Kendi kitabını oku 90

Zorda irşad 91
Deva damlaları 93

Mustafa Özeren Efendi 97
Hasan Basri Çantay 110
Bir bardak su 116
Kalbinden yakaladı beni 119
Size lâzım olan 125
İki defa 129
Dostlar cenneti 131
Muhabbetsiz iman olmaz 134
Ne taleb ne red 136
Üzmek ve üzülmek 137
Göz ve gönül temizliği 139
Muhabbet ve itaat 140
Bu dolabın katırı 142
Bütünde cümbüş 144
Muhammedî uslûb esastır 149
Sonbilgi ve dostluk 155

Allah'tan gafil olarak fışt dahi desen, o dahi günâhtır!..

Ahmed Amîş Efendi

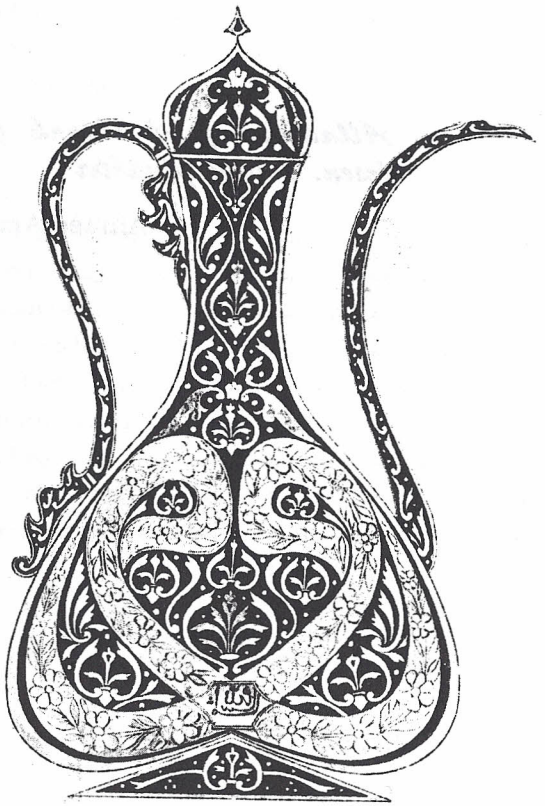

ÖNBİLGİ VE RECÂ

"İslâm bir çocuklaşma sanatıdır" diyen rahmetli **Fethi âbi**'nin, **Fethi Gemuhluoğlu**'nun aziz anısına adadığım bu kitab, kendisini sağlığında bir kere –Üstad Necib Fazıl'ın jübilesinde– görüp dinleyebildiğim rahmetli **Fethi âbi**'nin, hakir fakir bencağazı kendi irşad kaynağına çekmesiyle başladı.

Benim amacım **Fethi Gemuhluoğlu** hakkında bir kitab hazırlamaktı. Fakat **Fethi Bey** hakkında kime başvurdumsa bilgi alamadım, konuşmadılar. Hakkında yazılanları derleyip toparlama işlemi de nasib olmadı. Bana nasib olmadı.

Bilâhare öyle gelişmeler oldu ki, o gelişmeler neticesinde bu kitab zuhur etti. Bendeniz, **Fethi âbi** ırmağının sâhillerinde gezinirken, o ırmak beni kendi kaynağına taşıdı. **Fethi Bey**'in mensub olduğu toplulukla tanışmak nasib oldu ve bu derleme başladı, ancak... Dikkat edilmesi gereken bir şey daha vardı.

EMANET EHLİNE VERİLİR,
EHİL OLMAYANA SIR AÇMAK
DOĞRU DEĞİLDİR

Benim bu derleme toparlama, sözlü kültürü yazıya aktarma çalışmalarım sırasında, bir gün bir şey söyledi, cemaatın en can, en seçkin adamlarından biri olan **Mustafa Seçkin** Hoca! Çok önemli bir şey! Her söylediği önemliydi ama, bu söylediği daha bir önemliydi. Dedi ki:

— Bizim geleneğimizde söz, velinin çevresi içinde değerlidir. Ve avam için, herkes için değerli değildir! Bazı sözler, ancak o çevre için değerlidir! O çevre dışında kalanlar için fitne sebebi olabilir!.. Buna dikkat gerekir!..

Onların rahmetini yaymak çok mühim bir şey. Rahmetin orada olduğunu hissettirmek çok mühim bir şey!.. Onun için sen güzel bir şey yapıyorsun, ama, tabii çooook dikkat etmek lâzım!

— Belli bir çevre için değerli olan, sır olan,

emanet olan, kişiye özel, topluluğa özel olan güzellikleri fitnecilerin ağzına sakız etmemek ve hele hele ayağa düşürmemek lâzım!

— Bu çok lâzım!

Seçkin Hoca'nın hassasiyetine aynen katılıyorum. Bu çok doğru, bu çok lâzım!

Öyle şeyler, öyle sözler, öyle olaylar var ki, kişiye özeldir, üçüncü şahsa aktarılması doğru olmaz. Öyle şeyler var ki, cemaata özeldir. O cemaata özel bir şeyi başka yerlere, başka vâdilere taşımak yanlış olur.

Biz, **Mustafa Seçkin** Hoca'nın ifâde ettiği ölçülere riâyet etmeye çalıştık. Her duyduğumuzu, her dinlediğimizi kaleme almaktan elimizden geldiğince sakındık. Ancak, yine de hiç belli olmaz, zaman zaman taşıp dökülmüş olabiliriz.

Kusurlar ve küsûrlar bizim bizliğimize aittir. Aklınızın almayacağı, idrâkinizi zorlayacak bir hususla karşılaşırsanız, lutfen fitneye düşmeyin!..

Yâ Selâm!..

Mustafa Özdamar

Selimiye 1997

ANAHTAR MALUMAT

1807'lerde **Tuna** boylarında **Tırnova**'da bu dünyaya gelen, 9 Mayıs 1919 tarihinde öte dünyaya giden İmam-ı Sübhânî **Ahmet Amiş Efendi** Hazretlerinin Fathi Câmii haziresindeki mezar taşlarında:

Hâmil-i emânât-ı Sübhâniyye
Câmi-i makâmât-ı insâniyye
Mürebbi-i sâlikân-ı Rahmâniyye
El Hac Ahmed Amiş Halvetî
Eş Şabanî kuddise sırruhu
Hazretlerinin ruh-i şerifleri için
El Fatiha! Sene 20 Şaban 1338

Ruh-u pâk-i mürşid-i yektâ Cenâb-ı Ahmed'e,
Sâye-i arş-ı İlâhidir muallâ âşiyân!
Matla-ı feyz-i velâyetdir o Kutbu-l Vâsılîn,
Sırr-ı ferdiyyet olurdu vech-i pâkinden ıyân!
Râh-ı Şaban-ı Velide ekmel-i devran olub,
Ehl-i hilme kıble-i irfan idi bir çok zaman!
Ah kim yükseldi lâhûta, muhit-i vahdete,
Oldu envâr-ı tecell-i bekâda bî nişân!..

ibareleri yer alıyor.

Ondokuzuncu ve yirminci yüzyılların en parlak ilim ve irfan yıldızlarından biri olan **Ahmed Amiş Sultan**, önceleri, doğup büyüdüğü **Tuna** boylarında tahsilini tamamladıktan ve her kademede imamlık, muallimlik ve müderrislik yaptıktan sonra **İslâmbol**'a gelerek **Fatih Sultan Mehmed Han**'ın Türbesinde türbedar olmuştur.

Kaleme ve kelâma gelmez Sübhânî emânetler taşıyan, insânî mertebeleri kendisinde toplayan, Rahmânî yolcuları eğitip öğreten –terbiye eden, irşad eden, yol yöntem gösteren– büyük ârif Ahmed Amiş Sultan'la ilgili bu hatıra bahçesinin asıl sahibi:

Hazreti Ali, Hasan-ı Basrî, Habib-i Acemî, Davud-u Tâî, Maruf-u Kerhî, Sırr-ı Sakatî, **Cüneyd-i Bağdâdî**; Mimşad Dinaverî, Muhammed Dinaverî, Muhammed Bekrî, Kadı Omer Vecihüddin, Omer Bekrî, Muhammed Ebunnecib Sühreverdi, Kudbeddin Ebherî, Rukneddin Sincâsî, Şehâbeddin

Tebrizî, Muhammed Cemâleddin Şirâzî el-Ezherî, **İbrahim Zâhid Geylânî**; Ahî Muhammed Kerimüddîn Harzemî, **Pir Omer Halvetî**; Ahi mirem Muhammed Halveti, Muhammed İzzeddin Türkmanî el-Halvetî, Sadreddin Hıyavî el-Halvetî, **Piri-i Sânî Seyyid Yahya Şirvânî**; Muhammed Erzincânî, **Çelebi Halife Cemal Halvetî**; Hayreddin Tokadî, **Hacı Şaban-ı Velî**; Abdülbâkî İskilibî, Muhiddin-i Kastamonî, Omer Fuâdî, İsmail Kudsî, Mustafa Muslihiddin, Ali Etval Karabâşî, **Nasûhî Mehmed Efendi**; Abdullah Rüşdî, Mehmed Zoravî, **Mustafa Çerkeşî**; Beypazarî Ali Efendi, **Kuşadalı İbrahim Efendi**; Bosnevî Mehmed Tevfik Efendi, Niğdeli Bekir Efendi, **Türbedar Ahmed Amiş Efendi**; Kayseri-li Mehmed Tevfik Efendi, Ahmed Tahir Marâşî ve Mustafa Özeren Hazretleri kanalından feyiz alan, **tabib-albay Hamdi Hızalan** Beyefendidir.

Hamdi Baba'nın Balaban sohbetlerinde anlattığı hatıralardan ve çeşitli yerlerde yaptığımız derleme toparlama çalışmalarından oluşan bu kitab, öyle sanıyorum ki gönlünüze denk düşecek bir hitabdır.

KALDIRIN SIRTIMA GARİBİ

Ahmed Amiş Efendi Hazretleri, **Tırnova**'da imamken, bir gün yatsı namazını kılmışlar çıkmışlar.

Sarhoşun biri ötelerde bir yerlerde içmiş içmiş, zil zurna naralar atarak evine giderken, câmî civarında abuk sabuk sövüp sayarak kusmaya başlayınca, câmîden çıkan cemaat üzerine çullanmış:

— Bre akılsız!..

— Bre terbiyesiz!..

— Bre zerhoş!..

— Utanmaz arlanmaz bir de söversin haaaa!.. filân diyerek hırpalamaya başlamışlar adamı.

Yağmurlu da bir geceymiş, üstü başı her tarafı kusmuk çamur olmuş adamın.

Amiş Efendi Hazretleri, imam olarak tabii en sonra çıktığı için, sonradan görmüş bu sahneyi. Bakmış ki sarhoşu hırpalıyorlar, hemen koşmuş, yanlarına varmış:

– Duruuuun!.. demiş, kaçılın bre!.. Kaçılın şöyle!..

Kaldırın sırtıma garibi!.. demiş, sırtlamış adamı evine götürmüş.

Bir dul kadıncağazın oğluymuş meğer adam. Genç bir çocuk, delikanlı.

Çamurda çaylakta, yağmur altında sırtında bir sarhoş taşıyan bir imam düşünün artık!.. Yatsıdan sonra, gecenin karanlığında!.. Hem de üstü başı tamamen batmış, her tarafına kusmuk ve çamur sıvaşmış bir sarhoşu taşıyor İmam **Amiş Efendi**.

Kendileri, fizik olarak, çook ufak-tefek bir insanmış **Ahmed Amiş Efendi** Hazretleri. **Minik Amca** anlamına geliyor **Amiş**...

İşte bu hal içinde, mahallenin imamı Minik Amca Ahmed Efendi, kendi cüssesinin iki misli bir zebellayı sırtlamış, gecenin karanlığında, çamurda çaylakta, yağmur altında onu evine götürüyor!

Varmış kapılarını çalmış. Anacağazı çıkmış kapıya delikanlının.

Kadıncağaz, derin bir mahcubiyet içinde:

— Aman Toram (Hocam), bu ne haldir!.. Hakkınızı helâl edin!. filân diye uğunurken, **Ahmed Amiş Efendi** Hazretleri sarhoş delikanlının berbat olan elbiselerini de çıkarmış, ağzını yüzünü silmiş çıkmış.

Ertesi gün, delikanlı kendine gelince, dertli garib anacağazı:

— Hay oğlum, garib oğlum!.. Böylesi de olmaz ki!.. Biraz çeki düzen versen kendine!.. deyince, oğlan:

— Ne oldu ana? demiş.

— Daha ne olsun hay oğlum, demiş, mahallenin İmamı **Ahmed Amiş Efendi** getirdi sırtında seni dün gece!..

– Neeee!.. demiş oğlan, hatırlamış biraz olup biteni. Ondan sonra da, gitmiş **Amiş Efendi**'ye biat etmiş...

A BE TORA

Tırnovalı müderris **Ahmed Amiş Efendi**, kal ilmini hallettikten sonra hal ilmine yöneldiği günlerde, **Arnavutluk**'ta kapısını çalmadığı dergâh bırakmıyor; ama hiç birisinde aradığını bulamıyor, tatmin olmuyor.

Hakikatin hakiki yüzüne tâlib olan Amiş Efendi, o arayış içinde bir gün, **Yanık Selvi** Dergâhına uğruyor. Oradaki Bektâşî Dergâhına gidiyor, selâm kelâm içeri giriyor.

Dergâhın Meydancısı, Müderris Amiş Efendi'ye:

— A be Tora –Hoca–, sen ne gelirsin bura? –Hocalar bu işleri pek tutmazlar, senin ne işin var burada– diye sormuş.

Amiş Efendi:

— Efendi Hazretlerini görmek istiyorum! demiş. Meydancı, etrafta oturan insanları göstererek:

— Bu canların hepsi kırk gündür Efendi Hazretlerini bekliyor! Halvetten celvete çıkmadı Efendi Hazretleri daha!.. deyince, **Amiş Efendi**:

— Olur, ben de beklerim! diyerek bir tarafa yürürken, dergâhın harem tarafında bir dalgalanma olmuş. O anda haremden çıkarak selâma gelen Şeyh **Sadık Efendi** Hazretleri, Meydancı Baba'ya:

— Bir Hoca gelecekti, geldi mi? diye sorar.

Meydancı Baba:

— Geldi efendim, buradadır! deyince, Müderris **Amiş Efendi**'yle Şeyh **Sadık Efendi**, göz göze gelirler. **Amiş Efendi**, **Sadık Efendi**'ye niyaz edince, **Sadık Efendi**:

— A be Tora, ne dolaşıp durursun ora bura? Senin aradığın kırk güne kadar ayağına gelecek! der.

CİĞERİNE KANCAYI TAKTIK

Amiş Efendi, **Yanıkselvi** Dergâhından **Tırnova**'ya dönünce, hakikaten de o kırk gün içinde,

Kuşadalı İbrahim Efendi, **İstanbul**'da **Kadızâde Ömer Efendi**'ye icâzet ve hilâfet vererek, onu irşad vazifesiyle **Tırnova**'ya gönderince, Müderris **Amiş Efendi** aradığını bulmuş ve ona bağlanmış ama, bu sefer başka bir problem çıkmış. Dergâhlara ve meşayıha muhalefeti olan eski medrese hocası, talebesi **Amiş Efendi**'ye: — Sen Hocasın, ilim adamısın!. Nasıl olur da gider bir şeyhe bağlanırsın ha? Eğer oraya bir daha gidersen, hakkımı helâl etmem sana!.. demiş tutturmuş.

Çok ağır bir şart tabii bu. Bunun üzerine, bu ağır şart karşısında **Amiş Efendi**, üzerinde emeği bulunan Hocasını daha fazla fitneye düşürmemek için, dergâha gitmemeye ve **Kadızâde Ömer Efendi**'yle görüşmemeye gayret göstermiş. Gönlü hep orada ama, zâhiren böyle yapmak zorunda kalmış.

Bütün gayretlerine rağmen, bir gün nasılsa çarşıda karşılaşmışlar. **Kadızâde Ömer Efendi**:

— Ahmed, demiş Ahmed Amiş Efendi'ye, biz senin ciğerine kancayı taktık! Nereye gidersen git, delik Allah'tan tarafa!..

"Nereye yönelirsen yönel, bütün yönler Allah'a" âyetinin ufku içinde geniş bir daire çizmiş geçmiş.

ÇOK İSLAH ADAM

Sonra, gel zaman git zaman **Yanıkselvi** Dergâhının şeyhi **Sadık Efendi**, son demlerinde, dervişlerini toplayarak:

— Bizden sonra, bizim yerimize, sizin başınıza bir şeyh gelecek amma... Onun gelmesi biraz uzayacak! Yeni şeyhiniz gelinceye kadar **Ahmed Amiş Efendi** vekildir, o idâre edecek sizi! demiş.

Ondan sonra, **Sadık Efendi** Hakka yürüyünce, işte o **Yanıkselvi** Bektaşi Dergâhında vekâlet ettiği günlerde, **Amiş Efendi**, dergâhın o sempatik meydancısına:

— Biz geldik burada vekâleten de olsa şeyhlik yapıyoruz ama, canlar ne diyorlar bizim için? diye sormuş.

Meydancı:

— "Çok islah –çok iyi, çok güzel, çok derli toplu– adam amma, çok namaz kıldırıyor" diyorlar!. demiş.

Hakka muhib de olsalar, Bektâşilere zor gelmiş biraz bu.

Muhammedi neşvenin çok çeşitli tezâhürleri var tabii...

NİĞDELİ BEKİR EFENDİ HAZRETLERİ

Amiş Efendi Hazretlerinin **Tırnova**'daki hayatı fazla bilinmiyor. Bu konuda bizim elimizde bir bilgi yok.

1851'lerde hilâfet vermiş **Kadızâde Ömer Efendi**, **Amiş Efendi** Hazretlerine.

Sonra, **Kadızâde Ömer Efendi** Hazretlerinin dârıbeka edişinden sonra **İstanbul**'a gelince, kendisi de icâzetli bir Halveti şeyhi olmakla beraber ekmeliyyetin itmamı için zamanın kâmilini aramış. Ve bu arayış içinde Fatih Türbedarı **Şeyh Bekir Efendi** Hazretlerini bulmuş. Kokuyla, nisbet-i

Muhammediye kokusuyla bulmuş Şeyh Bekir Efendi Hazretlerini. Ve ona teslim olmuş.

Öyle enteresan bir mesele ki bu. Kendi devrinin en yüksek ilimlerini tahsil eden **Amiş Efendi** Hazretlerinin teslim olduğu **Şeyh Bekir Efendi** Hazretleri ümmî bir zattır.

Şeyh Bekir Efendi Hazretleri, **Amiş Efendi** Hazretlerine, vefat etmeden bir müddet önce: Benim vaktim yaklaştı! Benim yerime türbedarlık için Evkaf'a müracaat et! demiş.

Amiş Efendi Hazretleri müracaat etmiş ama, iş biraz uzamış. Sonra iş hallolmuş, gelmiş **Bekir Efendi** Hazretlerine: Efendim, türbedarlık işim oldu!. deyince; **Şeyh Bekir Efendi** Hazretleri: Hah şöyle!. Benim de vaktim tamam oldu!. Eğer senin bu işin olmasaydı, ben ruhumu teslim edecektim ve senin bu türbedarlık işin oluncaya kadar, burada hiç ölmemiş gibi oturacaktım!. diyerek hemen o anda, HAYYÛN KAYYUM esmasını ta'lim buyurmuşlar ki, zamanın sahibinin virdidir.

Ondan sonra: Hadi sen, demişler, Fatih Câmiinin etrafını bir dolaş da gel!

Emir buyurdukları üzere câmiin etrafını şöyle bir dolaştım geldim ki diyor Amiş Efendi Hazretleri, Şeyhim göçmüş! Ama ölen o değil, ölen benim, yaşayan o!.

Ölmeden önce ölmenin sırrı bu işte.

HER ŞEYİ ASLINDAN SÖYLER

Bekir Efendi Hazretleri hemşehrilerine çok düşkünmüş. Bunu bilen ve huzuruna ilk kez giren birileri, kendisine:

— Nerelisin? diye sorulduğu zaman, hiç alâkası olmadığı halde:

– Niğdeliyim! deyince, Bekir Efendi Hazretleri:

— Bak bu yalanı sevdim işte! der, adamı korur, kollarmış.

Himmeti hazır olsun, Bekir Efendi Hazretlerinin Edirnekapı Kabristanındaki mezar taşında şu ifâde yer alıyor:

Tarîkat-ı aliyye-i Şabâniyyeden merhum Kuşadalı Seyyid Şeyh İbrahim Efendi Hazretlerinin hulefâsından Seyyid Şeyh Bosnevî Hacı Mehmed Tevfik Efendi Hazretlerinin hulefasından, Sultan Ebul Gazî Fatih Mehmed Han Hazretlerinin türbedarı Şeyh Bekir Efendi Hazretlerine fâtiha... sene: 1296/1878

İmam-ı Sübhânî Ahmed Amiş Efendi Hazretleri, Şeyh Bekir Efendi Hazretlerinden söz ederken:

— Siz ümmî şeyhin lezzetini bilmezsiniz! Hiiiiç tortu karıştırmadan her şeyi aslından, anasından söyler!. dermiş.

MERHAMET

Bir Ramazan günü **Nevres Bey**, Amiş Efendi Hazretlerine:

– Tensib buyuracağınız bir akşam iftarı kulunuzda etsek?. diye bir niyazda bulununca, Ahmed Amiş Efendi Hazretleri:

— Bak, demiş, Nevres Onbaşı!. Sen her sene Ramazan alış-verişini mahallendeki Rum Bakkaldan yapardın! Bu sene, ucuz olsun diye gittin Balıkpazarındaki toptancılardan alış-veriş yaptın; Rum Bakkalın iki eli böğründe kaldı!... Eğer o Rum Bakkaldan şu kadar kuruşluk alış-veriş edersen dâvetine icâbet ederim!..

CÜMLE MAHLUKATI KENDİNİZDEN MUKADDEM İHVAN BİLMEDİKÇE

Üsküdar'da benim Balaban Dergâhı diye adlandırdığım mekânda, Cumartesi sohbetlerinde, tabib albay **Hamdi Hızalan** Bey, sohbetin akışı içerisinde bu bilgileri verince, tahkik sadedinde sualler yönelttim kendilerine:

— Amiş Efendi Hazretlerinin **"Dağı dağ, taşı taş bildiğin sürece mürşide muhtaçsın"** sözünün bir hikâyesi var mı hatırda? Hangi olay üzerine söylenmiş bu söz acaba?

Hamdi Bey:

— Orasını bilemiyorum, ancak **"Yer taban gök tavan arasındaki cümle mahlukatı kendinizden mukaddem ihvan bilmedikçe şeyhe muhtaçsın!..**

Gelene sevinmeyinceye, gidene yerinmeyinceye kadar şeyhe muhtaçsın!.." dediklerini biliyorum. Çok zor bir iş tabii bu. Neye istinaden söylediklerini bilmiyorum. Yalnız, **Nevres Bey**'den müntakil bir şey var: Bir gün, diyor **Ahmed Amiş Efendi** Hazretleri önde, ben arkada gidiyordum. Yolda bir taş gördüm. Gelip geçenlere eza vermesin diye o taşı ayağımla şöyle bir kenara itince, Efendi Hazretleri bana dönerek: **Taş taş olmuş yere yatmış, üstüne basıp geçersin! Fakat ayağınla öyle itmek yok! Elinle al bir kenara koy!** buyurdular.

Böyle bir şey anlatmıştı vaktiyle Nevres Bey Hocam.

— Taş da kendine özel bir can taşıyor değil mi efendim?

Hamdi Bey:

— Tabiiii! Elbette! Zaten bugün, günümüz fiziğine göre de bizim canlı ve cansız dediğimiz şeyler arasında hiç bir fark yok. Bizim canlı ve cansız dediğmiz her şey atomlardan ibârettir. Milyarlarca atom ve hepsi de aynı hareket içinde... **"Her şey kendisi için belirlenmiş bir yörünge üzerinde dönüyor"** ve **"her şey kendi hal ve kâliyle Al-**

lah'ı tesbih ediyor"âyetlerinin esrarı her şeyde zuhur ediyor.

— "Zâhirde muhtar, hakikatte mecburuz" sözü de Amiş Efendi Hazretlerine ait değil mi efendim?

Hamdi Bey:

— Evet! Öyle buyuruyor Hazret: "**Zahirde muhtar, hakikatte mecburuz!**" Şöyle de buyurmuşlar **Ahmed Amiş Efendi** Hazretleri: **İyyâke na'büdü ve iyyake nestaîn, âyet-i celilesi insanda irade-i cüz'iyye mi bırakmıştır?**" Yok başka bir şey... sadece ona ibâdet edeceğiz ve sadece ondan isteyeceğiz...

ZORA KOLAY ÇÖZÜM

— Efendim, yine tahkik sadedinde soruyorum. Şöyle bir menkıbe dinledim:

Amiş Efendi Hazretleri bir gün, müridân ve muhibbanıyla bir yerde sohbet ediyormuş.

Bir albay gelmiş, ulaştırma albayı, **Amiş Efendi**'yi çooook seven, ama harâbâtî bir adam. Başka kimseye zararı dokunmayan, kendini harab eden bir harâbât adamı. Gelmiş, elini öpmüş, diz çökmüş oturmuş, mahviyyet içinde.

Sohbetten nasibini alarak, bir müddet sonra destur alıp çıkıp giderken, **Amiş Efendi**:

— Ulan aygır, hadi git bugün de ne halt edeceksen et bakalım! Benden sana izin!. demiş.

Bu harâbatî albay, boyun büküp bel kırarak, derin bir huşu içinde huzurdan çıkıp gidince, hazretin etrafındaki derli toplu dervişler:

— Efendim, demişler, nasıl olur bu? Bu harabât aygırının haramatına destur verdiniz adeta siz!..

Müridan ve muhibban böyle söyleyince, zamirlerin kâşifi, büyük veli **Amiş Efendi**:

— Siz, demiş, o haytanın zâhirine bakmayın! Dışı bozuk ama, içi pırlanta onun!.. Çamura düşmüş bir cevher o!.

Nasıl olsa edecek o haytalığı!. O çamurla işi bitmedi daha onun!. Bizim destur vermemizin sebebi, onun yükünü hafifletmek içindir!.

Albay **Şerafeddin Uğurluteğin**'den bu olayı dinledikten sonra, içimin içinde, gönlümün derinliklerinde şöyle bir şiir kımıldadı efendim:

Kavil gevelemek Hocalık değil,
Hocayım demekle Hoca olunmaz!
"Hammaletel kütüb"lük Hocalık değil,
Hocayım demekle Hoca olunmaz!

Arif isen eğer işin zor olmaz,
Arif değil isen gönlün hiç dolmaz;
Arifin gönlünde güzellik solmaz,
Hocayım demekle Hoca olunmaz!

Günde bin kez rükularda eğilse,
Adem'in sırrına âgâh değilse;
Adam olmaz nâdân çiğ kalan kimse,
Hocayım demekle Hoca olunmaz!

Var mı Amiş Sultan gibi bir Tora,
İnsanı sürmeden Niğde'ye Bor'a;
Çözüm bulan kolayından her zora?
Hocayım demekle Hoca olunmaz!

Hey ***Özdamar*** *yeter gayrı fâş etme!*
Bundan öte fazla ileri gitme!
Sen de cins cins tuhaf davalar gütme!
Hocayım demekle Hoca olunmaz!

Albay Hamdi Bey:

— Hay ağzınıza sağlık!.. Tabii ya!.. Hocayım demekle Hoca olunmaz tabii! **Ahmed Amiş Efendi** Hazretlerinin öyle söylemesi, yapacağı şeyi emirle yapsın da, cezası hafiflesin diyedir.

EVSATDA SEYİR

"Hayrul umûri evsatuha= **Her şeyin hayırlısı ortası**" hadis-i şerifinin esrarı babında şöyle söylermiş **Ahmed Amiş Efendi** Hazretleri dâima:

— İleriye gitmeyin, ayağınıza basarlar; geriye kalmayın tekme atarlar!.

Safda duracaksınız, namazda nasılsa öyle... Hizayı muhafaza edeceksiniz!

DURUP DURURKEN HARB TEMENNÎ ETMEYİN

1897 Dömeke muharebesi çıktığı zaman, **Nevres Bey**, Şehzâdebaşındaki Askerlik Şubesine doğru giderken: Gideyim Şubeye de, gönüllü olarak askere yazılayım, muharebeye katılayım!. diye kendi kendine karar vermiş. Fakat hemen sonra: Buraya kadar gelmişken, önce türbeye uğrayayım, –Ahmed Amiş– Efendimi ziyâret edeyim, sonra dönüşte kaydımı yaptırırım!. diye düşünerek, Fatihe çıkmış.

Meseleyi orada, türbede açınca, **Ahmed Amiş Efendi** Hazretleri:

— Zâbit, muharebeye gönüllü değil, emirle gider!. buyurmuşlar.

Bu mevzuda şöyle buyururlarmış zaman zaman, **Ahmed Amiş Efendi** Hazretleri:

— Harbi temenni etmeyin! Siz harbin fecaatını bilmezsiniz!. Ben yaralıları sırtımda taşıdım!. Onun için durup dururken harb temenni etmeyin!.

ARİF EVLÂDIM, YETER ARTIK KALK

Çemberlitaş'da, **Karababa** sokağında, Karababa Dergâhında **Ahmed Yivlik** Baba'ya, İmam-ı Sübhânî Türbedar **Ahmed Amiş Efendi** Hazretleriyle ilgili hatırası olup olmadığını sordum. Şunu anlattı bana, o gün orada **Yivlik Baba**:

— Tefsir sahibi Vehbi Efendi'yi bilirsin, Konyalı?

— Evet!

— Onun kayınbirâderi Arif Bey vardı. **Mehmed Arif Bey**!. Dârüşşafaka'da, Galatasaray'da

vesâirede hocalık yapmış vaktiyle.

Bizim Ali Kâmî Akyüz –Dârüşşafaka'nın Müdürü–, ilminden istifâde edilsin diye Hafızıkütüb –kütübhane memuru– yaptı Arif Beyi, yaşlılığında. Emeklilik sonrası bir vazife bu.

Biz de onun hizmetinde bulunuyorduk, o zamanlar yetmiş beş yaşında filândı galiba. Hatta daha da yaşlıydı.

İşte o zamanlar, şöyle bir şey anlatmıştı, **Mehmed Arif Bey**: **Amiş Efendi**'yi çok meth ü senâ ettiler. Ben de o zaman medreseyi yeni bitirdim, –aklım sıra tâvizsiz– kavî mollayım!. Benliği burnunda bir kavil mollası yani!.

Bir gün iki gün, üç gün derken bir gün: Gideyim de şu Amiş Efendi'yi bir göreyim, dinleyim bakalım!. dedim gittim.

Bana bir iskemle ikram etti, oturdum, oturduk konuşuyoruz. Hazret öyle şeylere temas etti ki, benim havsalam onları hiç almadığı gibi öfkemi de kabarttı. Mollalığım patladı ve ben ayağa fırladım: Vaaaay sen şeriata aykırı konuşuyorsun!. diyerek, altımdaki iskemleyi kaptım başına vuracağım... Fakat, sandalyeyi kapıp kaldırdığımı biliyorum ama, gerisini hatırlayamıyorum. Hazretin başında paralamak üzre havaya kaldırdığım sandalye, mânen, kendi başımda patlamış olacak ki, bayılmış düşmüşüm ben.

O halde ne kadar kaldım bilemiyorum, bir müddet sonra, yüzümde, sıcak, yumuşak, şefkatli bir el hissettim: Arif evlâdım, yeter artık kalk!. Kalk yavrum, kalk!. diyordu bana.

Gözümü şöyle bir açtım, sandalye yerinde ve **Amiş Efendi** postunda duruyor. Ondan sonra hemen kalktım, eline eteğine sarıldım, af diledim ama, olan olmuştu...

BİZ ADAMI VURURUZ

Eskişehirli **Salih -Omurtak-** Paşa, -Allah rahmet eylesin çok dirayetli bir komutandı- **Tekirdağ** yöresinde vazife yaptığı yıllarda, **Amiş Efendi** Hazretlerinin ününü duymuş. Sonra, İstanbul'da olduğu günlerde bir gün, **Amiş Efendi** Hazretlerinin ziyaretine giderek: Hocam, demiş, beni de dergâhınıza kabul edin!.

Amiş Efendi Hazretleri: **Olur**, demiş, **hay hay!. Fakat, ters giden bir şey olursa biz adamı vururuz haa!. Haberiniz ola!.**

Olsun efendim, demiş **Salih Paşa**, tabii, eyval-

lah!. Elbette!. Bizim orduda da böyledir bu!. filân diyerek intisab etmiş ama, **Amiş Efendi** Hazretlerinin o, "ters giden bir şey olursa, biz adamı vururuz haa!" sözünden de pek bir şey anlamamış aslında. Onu öyle bir espiri olarak almış geçmiş, fakat... Paşanın zamirini okuyan **Amiş Efendi** Hazretleri onu bir şeye istinâden söylemiş.

Neymiş o şey görelim şimdi!

Salih Paşa biraz veya epey hovarda bir adammış. Bir gün yine bir yerlerde hovardalığa soyunduğu bir anda, görünmeyen bir elden belinden aşağıya vızır vızır kurşun yağmaya başlamış paşanın.

Bu esrarengiz kurşunlanma içinde önce kendinden geçen, sonra kendine gelen **Salih Paşa**, bakmış ki bedeninde kurşun murşun yok ama, belinden aşağısına boşaltılan o manevi kurşunların tesiriyle bir müddet felç de geçirmiş.

Sonra, daha sonra, derlenip toparlanıp da ayağa kalkar kalkmaz, dooooğru **Amiş Efendi** Hazretlerine giderek, özür dilemiş, tövbe etmiş. Ondan sonra da bir daha öylesi şeylere –ğayri meşru neşveye– teşebbüs etmemiş.

HÜNER İKİYİ BİR ETMEK

Şemseddin Paşa, bir gün **Ahmed Amiş Efendi** Hazretlerine:

– Efendim, öyle zamanlar oluyor ki dünya işleri ağır basıyor âhiret işlerini ihmal etmek zorunda kalıyorum. Bazan da âhiret işleri ağır basıyor, o zaman da dünya işleri aksıyor! İki karpuz bir koltuğa sığmıyor efendim!. diye arz-u hal edince, **Ahmed Amiş Efendi** Hazretleri:

— Oğlum, demiş, hüner ikiyi bir etmektir!. (Dünya ile âhiret işlerini bütünleştirmektir...)

AHİRET AZIĞI

Ahmed Amiş Efendi Hazretleri, bağlılarına:

100 defa Estağfirullah
100 defa Sübhanallah
100 defa Elhamdülillâh
100 defa Allahuekber deyiniz!

Ve getirebildiğiniz kadar salât ü selâm getiriniz!..

Bir de, günde en az bir hizib Kur'an okumaya gayret edin!. buyururlarmış.

Necat, Ehl-i Beyt yoludur. Ehl-i Beyt muhabbeti!..

Ya Ehl-i Beyt'e muttasıl olmalı, ya mülhak olmalı!.

Muttasıl olamıyorsa insan –ki bu elinde değil– mülhak olmak için gayret etmeli!

Bu mülhaklık da ancak ve ancak, muhabbetle olur...

Bir gün Arabî'nin birisi kalkmış:
— Yâ Resulallah!. Kıyamet ne zaman kopacak? diye sormuş.

Resûl-ü Ekrem Efendimiz de:
— Senin âhiret için ne gibi bir hazırlığın var ki kıyameti soruyorsun? diyor.

— Hiç bir hazırlığım yok yâ Resulallah! Allah ve Resûlünü çok sevmekten başka hiç bir hazırlığım yok!. deyince, Efendimiz Aleyhisselâm:

— Sen, yarın âhirette Allah ve Resûlüyle berabersin!. buyuruyorlar.

Halinde kalinde, kafasında kalbinde bu muhabbeti taşıyan herkes için tebşirattır bu aynı zamanda.

Birde bir olmaya gayret etmek lâzım vesselââm.

Ahmed Amiş Efendi Hazretlerinin sözlerinden birisi de şudur:

Üç şey vardır lezzetli:

a. Tilâvetü-l Kur'an: Kur'an tilâveti, Kur'an okumak!

b. Musâhabetü-l ihvan: Gönüldaşlarla sohbet, yârenlik etmek!.

c. Mülâkatü-r Rahman: Rahmanla mülâkat!.

TEVHİD

Bir gün bir Hekim, **Ahmed Amiş** Hazretlerine:

— Efendim, tuz, iki madenden meydana geliyor. Bu iki maden tek başlarına, ayrı ayrı alındıkları zaman öldürücü birer zehir olurlar. ikisi tevhid edilerek –birleştirilerek– alınınca lezzet veren bir madde olarak tezâhür ediyorlar!. deyince, tevhid gerçeğinin doruklarında yaşayan **Ahmed Amiş Efendi** Hazretleri:

— Allah'la Muhammed de aynen öyledir!. buyurmuşlar.

SEN İŞİNE BAK

Bir gün müridandan birisi:

— Efendim, himmet buyursanız da şöyle şöyle olsak?. filân gibi bir niyazda bulununca, **Ahmed Amiş Efendi** Hazretleri, şunu söylemiş o zaman ona:

— Oğlum! Karıştırdığı helvaya şekerin ne zaman konulacağını helvacı bilir!. Sen işine bak!.

KİTAB

— Bu iş kitabla olmaz, fakat kitabsız da olmaz!..

MUHABBET

— Bu yolun sermâyesi kuru muhabbettir. Muhabbetin yaşı da olur mu? Olur ya!. Tarikat şeyhlerini görmüyor musun?

İŞGAL YILLARI VE DEVLET

Temmuz 1920'lerde Yunanlılar **Bursa**'yı işgal ettikleri zaman, Yunan Komutan, **Orhan Gazi**'nin türbesine girerek.

— Hey Orhan Orhan!.. Kurduğun devleti yıktık!. Kalk da bir bak etrafına şöyle!. gibilerden bir

hezeyan savurmuş.

Bu haber İstanbul'a intikal edince, **Amiş Efendi** Hazretleri:

— Gidecekleeeer, gidecekler!. Geldikleri gibi gidecekler!. Hem öyle bir gidecekler ki, ne kaçan nasıl kaçtığını bilecek, ne de kovalayan nasıl kovaladığını bilecek!. diye kükremiş.

Başka bir zaman da:

— Türk devleti kıyâmete kadar bâkidir! Şekilden şekile girer ama, yıkılıp dağılmaz; devlet olma vasfını muhafaza eder... buyurmuşlar.

RUSYA

Amiş Efendi Hazretleri Rusya hakkında:

— O Rusya darmadağan olacak! O Kremlin sokaklarında köpekler uluyacak!..

İNGİLTERE

Yine **Amiş Efendi** Hazretleri bu kez de İngiltere hakkında:

— O zâlim imparatorluk balıkçılıkla geçinen küçük bir ada devleti haline gelecek!.

EL, DİL, KALB

Bir hadis-i şerifin şerhi bâbında **Amiş Efendi** Hazretleri bakın ne güzel bir açıklama yapmışlar:

— Kötülüğü el ile, dil ile, kalb ile men et!

El ile men devletin, ordunun, askerin, zabıtanın, zabtiyenin, dil ile men âlimlerin, kalb ile men evliyanın vazifesidir...

MARİFET

— Marifet Hak'tan razı olmaktır!

SON VE BAŞLANGIÇ

Cüneyd-i Bağdâdî Hazretlerinin "son başlangıca dönüştür" diye bir sözü var.

Aynı konuda **Amiş Efendi** Hazretleri şöyle buyuruyor:

— Hâtime (son) fâtihanın (başlangıcın) aynıdır. İki saadet arasındaki şakâvete ve iki şakâvet arasındaki saadete itibar yoktur!..

KAYSERİLİ MEHMED TEVFİK EFENDİ HAZRETLERİ

Mehmed Tevfik Efendi Hazretleri İstanbul'a geldikleri zaman, gönüllerine uygun, meşreblerine tatmin imkânı açan, frekansları tutan bir zat arayışı içinde dolaşırken, bir gece rüyasında, Ayasofya ile Sultanahmed arasında muazzam bir kalabalığın içinde buluyor kendini.

Münâdiler bağırıyor kalabalığın arasında: Rasûlullah'a kurban olacak kimse yok muuuu?

Ben varım! diye bağırıyor Mehmed Tevfik Efendi Hazretleri.

Gel! diyorlar, götürüyorlar, bir çadırın önüne. Çadırın içinde bir zat: Muhammedür Rasulullah'a kurban olacak olan sen misin?

Evet!

Çekiyor kılıcını, uçuruveriyor boynunu o zat, **Mehmed Tevfik Efendi** Hazretlerinin.

O kılıcı yer yemez, sıçrayarak uyanıyor Hazret tabii!. Allah Allah, Sübhanallah, hayırdır inşaallah derken bir gün Fatih'in türbesine uğrayınca –namazdan evvel veya sonra–, bakıyor ki, rüyasında kellesini uçuran zat orada, türbede, türbedar!.

Türbedar **Ahmed Amiş Efendi** Hazretleri, **Mehmed Tevfik Efendi**'yi daha kapıda görür görmez: Geeeel bakalım Muhammed'e kurban olan, gel!. diyor ve onu hemen irşad dairesine alıyor orada.

Kayserili Mehmed Tevfik Efendi Hazretlerinin intisabı böyle başlamış.

Sultan Abdülhamid devrinde, Sarayda da vazife yapmış **Mehmed Tevfik Efendi** Hazretleri ama, tarihini hatırlayamıyorum.

Mehmed Tevfik Efendi bir gün pazardan iki tavuk almış, **Ahmed Amiş Efendi** Hazretlerine götürerek:

— Hangisini pişireyim efendim? diye arz-ı niyaz etmiş.

Ahmed Amiş Efendi Hazretleri de:

— Hangisi daha iyi ise onu pişir! deyince, **Mehmed Tevfik Efendi**:

— Efendim, birini kırk paraya, ötekini elli paraya aldım! demekle yetinmiş. Şu şundan daha iyi filân gibi bir ayırım yapmadan, Efendi'nin emrini beklemiş.

Ahmed Amiş Efendi Hazretleri, yine aynı şekilde:

— Oğlum, hangisi daha iyi ise onu pişir! deyince, **Mehmed Tevfik Efendi** de aynı minval üzre:

— Efendim, birini kırk paraya, ötekini elli paraya aldım! diye cevap vermiş.

İşte bunun üzerine **Ahmed Amiş Efendi** Hazretleri:

— Aferin oğlum! Hakkın mahlukları arasında ayırım yapmamayı öğrenmişsin! diyerek takdirlerini belirtmş.

Ruhâniyetine selâm olsun, 1927'lerde Hakka yürüyen **Mehmed Tevfik Efendi** Hazretleri, Kadıköy'de, **Sahray-ı Cedid** Kabristanında medfundur.

AHMED TAHİR MARAŞÎ HAZRETLERİ

Tabib-albay **Hamdi Hızalan** Baba anlatıyor:

1930'lu yıllarda, **Bursa**'da, Lise 1'de Fransızcam zayıftı. **Nevres Bey**'den özel ders aldım o tarihlerde. Bursa Erkek Lisesi Fransızca Muallimliğinden emekli olmuş, mütekâit binbaşı **Hasan Nevres Onbaşı**!.

Onbaşı ismi, **Ahmed Amiş Efendi** Hazretleri tarafından bir nevi künye olarak verilmiş, soyadı kanunundan epey evvel: Seni onbaşı yaptım! buyurmuşlar.

İşte o yıllarda, lise son sınıfa geçtiğim günlerde, **Nevres Bey**: Oğlum seni İstanbul'a göndersem gider misin? dedi.

Giderim efendim, dedim, dayımlar var İstanbul'da, onlar da davet ediyorlardı zaten!.

Tamam öyleyse, dedi, böylesi daha iyi oldu. **İstanbul**'a gidersin, **İstanbul**'da, **Bayezid**'da **Acemin Kahvesi** var. Oraya uğra, **Kahveci Rıza**'dan **Ahmed Tahir Maraşî** Hazretlerini sor. O sana gösterir. Elini öp, benim de selâmını söyle!

Ondan sonra ben **İstanbul**'a geldim. Dayımlar da **Lâleli**'de oturuyorlardı. Acemin Kahvesinde Hoca Efendimiz –**Ahmed Tahîr Maraşî**– Hazretlerini buldum. Ellerini öptüm, **Nevres Bey**'in selâmını ilettim. Sordular: Nerde kalıyorsun? dediler.

Dayımlarda kalıyorum efendim, dedim, Lâleli'de.

Ne kadar kalacaksın? dediler.

On-onbeş gün efendim! dedim.

Bak oğlum, dediler, İstanbul'da gezer tozarsın, vaktin olduğu zaman da gelir beni görürsün? Gitmeden evvel de muhakkak beni gör! dediler.

Ben de aşağı yukarı bir gün geziyorum, bir gün de Efendimiz Hazretlerinin huzuruna uğruyorum, Acemin Kahvesinde.

Bursa'ya dönmeden bir gün önce tekrar uğradığım zaman: Efendim, müsâde ederseniz ben yarın Bursa'ya dönmek istiyorum! dedim.

Hiç unutmam, Temmuz'un onbeş veya onaltısı filândı. Buyurdular ki: **Nevres Bey**'e benden selâm söyle! Gönderdiği hediyeyi aldım kabul ettim. Heybenin arka gözündeydi, aldım ön gözüne koydum! Böyle diye söylersin.

Peki efendim! dedim, ellerini öptüm.

Haydi oğlum, Allah selâmet versin! dediler, yürüdüm.

Ben tabii ne anlama geldiğini bilmiyorum bu sözün o tarihlerde.

Bursa'ya dönünce, söylenenleri Nevres Bey'e aktardım. Pek keyiflendiler.

Sonradan öğrendim ki, o alıp kabul edilen hediye bizmişiz meğer, elhamdülillâh.

Ondan sonra yine **Nevres Bey**'in sevkiyle Hoca Efendimiz Hazretlerinin tavsiyesiyle Askerî Tıbbiyeye girdim ben. Sene 1938.

1944 senesinde mezun olduktan sonra **Ankara**'da bir yıl staj yaptım. Staj bitince kurra çekildi, **Çanakkale**'ye gittim. Ordan **İstanbul**'a, **İstanbul**'dan **Erzurum**'a, **Erzurum**'dan da tekrar **İstanbul**'a geldim.

1954 senesinde Efendim –Ahmed Tahir

Maraşî– Hazretleri vefat etti.

— Ahmet Tahir Maraşî Hazretleri kaç fakülte mezunuydu efendim?

Hamdi Bey:

— Üç fakülte!

— Hangileri?

Hamdi Bey:

— İlâhiyat Fakültesi, evvelâ ondan başlayalım! Hukuk Fakültesi ve Fen Fakültesi tabiiyye şubesi!.

Üç diploması vardı, üç lisanı fevkalâde iyi bilirdi: Arabca, Farsca, Fransızca!.

— Bu üç fakülteden mezun olduktan sonra nerelerde vazife yapmışlardı efendim?

Hamdi Bey:

— Birinci Cihan Harbinde askere aldıkları zaman Vehîb Paşa'nın ordusunda hukuk müşavirliği yapmış. Ondan sonra bir müddet Sivas Suşehrinde hâkimlik ve kaymakamlık yapmış.

— Daha sonra?

Hamdi Bey:

— Ondan sonra İstanbul'a gelmiş, dersiamlık yapmışlar. Yalnız, o zamanki dersiamlığı askere gitmeden evveline de uzanıyor. Askere gitmeden

evvel de, İmparatorluk döneminde, İstanbul'da **Ayasofya** Dersiamlığı yapmışlar. Ayasofya Dersiamlığı, Osmanlıda, Şeyhulislâmlıktan sonra en yüksek makam!.

Ayasofya kapatıldıktan sonra vazifesi Beyazıd Dersîamlığına nakledilmişti ama, Sultanahmed'de namaza devam ederler, ders verirlerdi. Nuruosmaniye'de de vaaz ederler, ders verirlerdi.

Gerek **Sultanahmed**'de olsun, gerek Nuruosmaniye'de olsun, câmi lebâleb dolardı. Hoca Efendimiz Hazretleri kürsüye çıkmazlar, yerde mindere otururlar, önlerine bir rahle alırlar öyle konuşurlardı. Hiç bağırmadan çok normal bir sesle konuştukları halde, bütün cemaata duyururlardı söylediklerini. Ayrıca bu Bayezid Dersiamlığından başka bir de Bayezid Devlet Kütübhanesinde tasnif komisyonu başkanlığı vardı. **İsmail Saib Efendi** Hafızıkütübdü o zaman orada.

— Amiş Efendi Hazretleriyle Ahmed Tahir Maraşî Hazretleri arasında Kayserili Mehmed Tevfik Efendi Hazretleri var heralde değil mi efendim, silsilede?

Hamdi Bey:

— Evet! Mehmed Tevfik Efendi Hazretleri de ümmî idi! (Şeyh Bekir Efendi Hazretleri gibi.)

— Efendim, Amiş Efendi Hazretlerinin Mehmed Tevfik Efendi Hazretlerine emâneti verişiyle

ilgili bir menkıbe var mı?

Hamdi Bey:

– Yok da... Benim vekilim Mehmed Tevfik Efendidir diye söylerlermiş.

— Daha hayattayken?

Hamdi Bey:

— Evet, hayattayken!

ŞERBETÇİ AHMED AĞA

Nevres Bey'in bir arkadaşı varmış, **Şerbetçi Ahmed Ağa**! Ben o Ahmed Ağa'yı gördüm. O Ahmed Ağa'ya **Bursa**'da bir zat musallat olmuş: Gel bana teslim ol!

Ahmed Ağa da: Kusura bakma, benim şeyhim var! demiş, benim başım bağlı!

Ahmed Amiş Efendi Hazretlerine bağlıydı bu **Şerbetçi Ahmed Ağa**.

Sonra, **Ahmed Amiş Efendi** Hazretlerinin vefatı Bursa'da duyulunca, o zat, Şerbetçi Ahmed Ağa'ya: Şerbetçi, demiş, senin şeyhin vefat etti. Artık bana gelmende hiç bir mahzur kalmadı, sen bana geleceksin!

Bu zat böyle ısrar edip durunca, **Şerbetçi Ahmed Ağa**, mânâsında **Ahmed Amiş Efendi** Hazretlerinin ruhaniyetine teveccüh ederek: Efendim,

demiş, senin sırrın eğer, bu beni kendine davet eden şahısta zuhur etmişse, bunu bana beyan et de, ben de gideyim ona bende olayım! demiş, yatmış.

Bunun üzerine **Şerbetçi Ahmed Ağa**, o gece, rüyada, elinde bir mumla, güzel bir yolda giderken, karşısına bu zat çıkmış. Gelmiş, elindek mumu söndürmüş.

Şerbetçi Ahmed Ağa, o halet içinde: Vaah eyvaaaah!. Mumum söndü karanlıkta kaldım, ne yapacağım şimdi ben!. filân diye dövünürken, hemen o anda hiç tanımadığı başka bir zat zuhur ederek: Korkma Şerbetçi korkma! Al şu muşamba feneri, onunla devam et yoluna! demiş ve eline o feneri vermiş.

Şerbetçi Ahmed Ağa: Oh!. Çok şükür!. filân diye sevinerek uyanmış. Ondan sonra kendisini davet edip duran zata giderek: Kusura bakma efendi, benim nasibim sende değil!. demiş, bitirmiş.

O zamanlar **Bursa**'dan İstanbul'a gelmek büyük mesele. Bir zaman sonra **İstanbul**'a gelen **Şerbetçi Ahmed Ağa**, ilk iş olarak şeyhi Ahmed Amîş Efendi Hazretlerinin kabrini ziyaret ettikten sonra Fatih'in Türbesine girince, bir de bakmış ki, rüyada kendisine fener veren zat –**Mehmed Tevfik Efendi** Hazretleri– orada oturuyor. İçeri girip de göz göze gelince, **Mehmed Tevfik Efendi** Hazretleri, **Şerbetçi Ahmed Ağa**'ya: Hoş geldin Şerbetçi! Nasıl, verdiğimiz muşamba feneri beğendin mi? diye sorunca, **Şerbetçi Ahmed Ağa**, şerbet gibi eriyiveriyor tabii.

Ondan sonra, **M. Tevfik Efendi** Hazretlerinin elini öperek, intisabını tazeledikten sonra, Bursa'ya dönünce, bu olup bitenleri **Nevres Bey**'e anlatıyor. Ondan sonra **Nevres Bey** de İstanbul'a gelerek, o da **M. Tevfik Efendi** Hazretlerine biat ediyor.

ABDÜLAZİZ MECDİ EFENDİ

Böyle bir rüya da **Abdülaziz Mecdî Tolun**'un var. Alim, Şaîr ve zamanın Balıkesir Milletvekili **Abdülaziz Mecdî Efendi**, o da **Ahmed Amiş Efendi** Hazretlerinin müridânından fakat, ilmi perde olmuş sonradan kendisine.

İlimlerini put edinen alimler, çok şeyler kaybetmişler, çok...

Neyse, orası ayrı bir fasıl, geçelim!

İşte onlardan birisi olan **Abdülaziz Mecdî Efendi** bir rüya görüyor, **Amiş Efendi Hazretleri**'nin ahirete göçünden sonra.

Ahmed Amiş Efendi Hazretleri, **Abdülaziz Mecdî Efendi**'ye, rüyasında diyor ki: Mecdî!. Benim vekilim, nedimim, mahbubum Mehmed Tevfik Efendidir!

Abdülaziz Mecdî Efendi bu rüyayı gördükten sonra, **Ahmed Tahir Maraşî** Hazretlerine: Ben, diyor, gidemiyorum! Siz gidiyorsunuz! Bu rüyamı lutfen Mehmed Tevfik Efendi Hazretlerine arz edin; ben onun metbuu olayım, o benim matlubum olsun!. diyor.

Hoca Efendimiz –**Ahmed Tahir Maraşî**– Hazretleri, şöyle anlattılar bunu vaktyile bize: Ben bu rüya meselesini **M. Tevfik Efendi** Hazretlerine arz ettiğim vakit, hüngür hüngür ağlamaya başladılar. Ondan sonra da şöyle buyurdular: Hoca!. Bu rüyayı ben görseydim, gider başımı Mecdî'nin ayaklarının altına koyardım!. Verilen geri alınmaz, fakat Mecdî de gelip buraya diz çökmedikçe menzil alamaz!. buyurmuşlar.

AHMED NAİM BEY

Bir de **Babanzâde Ahmed Naim Bey**'in hadisesi var buna benzer.

Babanzâde Ahmed Naim Bey, Ahmed Amiş Efendi Hazretlerinin torunlarıyla evliydi. **Amiş Efendi** Hazretleri de **Naim Bey**'in **Vefa**'daki konağında göç etmişlerdir âhirete.

Ahmed Amiş Efendi Hazretleri darıbeka edince, o da teslim olamamış **M. Tevfik Efendi** Hazretlerine. İlmiyyeden ve devrin tek üniversitesinin rektörü –Dârulfünûn'un baş müderrisi– ya!.

O da teslim olamamış, **M. Tevfik Efendi** Hazretleri ümmî olduğu için de.. O da bir rüya görmüş..

Rüyada Resûlü Ekrem Efendimizi görüyor, elne varıyor, fakat Efendimiz, **Ahmed Amiş Efendi**'yi işâret buyuruyor. **Ahmed Amiş Efendi**'ye varıyor, o da yanındaki zâtı gösteriyor!. Bir bakıyor ki gösterilen zat, **M. Tevfik Efendi**!. Ondan sonra sırayla, evvelâ **M. Tevfik Efendi**'nin, sonra **Ahmed Amiş Efendi**'nin ondan sonra da Resûlü Ekrem Efendimizin elini öpmek şerefine nâil olunca, ertesi gün dooooğru türbeye –Fatih'in Türbesine– gidiyor. Daha kapıdan girer girmez, **M. Tevfik Efendi** Hazretleri: Nâim!. diyor, ben çağırmasaydım, sen de görmeseydin, gelmeyecektin!. buyurmuşlar.

Ondan sonra **Naim Bey** de biat ederek, hep dizüstü oturmuş **M. Tevfik Efendi** Hazretlerinin huzurunda.

İBRET NÜMÛNESİ BİR İMTİHAN

Efendim ben, İstanbul Merkez Kumandanlığı doktorluğunu yaparken, İstanbul'dan ayrılmayayım diye kendi aklıma uyarak Askerî Tıb Akademisinin asistanlık imtihanına girmedim. Taşraya gitmemek için yaptım bunu.

O günlerde Hoca Efendimiz –**Ahmed Tahir Maraşî**– Hazretleri sordular: Hamdi, asistanlık imtihanına girmiyor musun sen? dediler.

Efendim, dedim, huzur-u devletlerinizden ayrılmamak için girmedim ben!

Aklıma uydum dedim ya!. Ondan sonra küt diye bizim Şarka tayinimiz çıkmaz mı?!?

Üzüldüm tabi ben ama, Hoca Efendimiz Hazretleri: Üzülme, dediler, sana bu inşaallah kazandırır!

Onun üzerine, ben: Peki efendim, dedim, kalktım **Erzurum**'a gittim. **Erzurum**'un **Uzunahmet** köyüne, kıta hizmetine.

Sonra, bir gün Bursa'dan annem İstanbul'a gelerek efendimi ziyâret ettiği zaman, anneme: Hamdi'ye söyle bu sene imtihana girsin!. demişler.

Yıl 1950. O senenin Şubat ayında bir tamim geldi kıtalara: Ankara'daki Gülhane Askeri Tıb Akademisi Sıhhî Hizmetler Dersi Hocalığı boşalmıştır. Bu kadroya imtihanla asistan alınacaktır. İsteyenlerin müracaatı...

Bunun üzerine ben yine kendi aklıma uyarak, Hoca Efendimiz Hazretlerine durumu arz etmeden –zâten vakit de yoktu ya– müracaatımı yaptım ve 20-30 kişilik bir tâlibler grubuyla imtihana da katıldık ama, imtihana torpil karıştığı anlaşılınca kâğıtları boş verdik çıktık.

Ondan sonra aynı yılın Temmuz ayında bir imtihan açıldı. Ben de müraccat ettim, **İstanbul**'a geldim. Daha kapıdan girer girmez, Hoca Efendi-

miz Hazretleri: Geel bakalım Asistan Bey!. Gönlüm bu imtihanı kazanmanı, uzaklardan yakına gelmeni istiyor! Sen bu imtihanı kazanacaksın! Hadi asistanlığın mübârek olsun!. dediler, beni gönderdiler.

O zaman da Demokrat Parti yeni iktidar olduydu henüz daha, 1950 senesi. 21 kişi alacaklar Akademiye asistan olarak, müracaat eden 285 kişi.

İmtihana girdik. Benim müracaat ettiğim branşa da bir kişi alınacak.

İmtihana girdik, çıktık, bize: Siz kıtalarınıza dönün! Biz neticeyi bildiririz! dediler.

Ben kıtaya dönmeden evvel, izin hakkım vardı, telgrafla izin istedim, **İstanbul**'a hareket ettim **Ankara**'dan.

Tekrar Hoca Efendimiz Hazretlerine uğrayınca: Hoş geldin asistan bey!. Ben de seninle meşguldüm! Sabaha kadar seninle meşgul oldum! Baktım ki gülerek geliyorsun, anladım ki imtihanı kazandın! buyurdular.

Ellerini öptük, oturduk: Şimdi ne yapmak istiyorsun? **Bursa**'ya gitmek istersin sen! dediler.

Evet efendim! dedim.

Bursa'da valide var tabii, biz kalktık Bursa'ya gittik.

Biz **Bursa**'dayken telgrafın cevabı geldi, izin

verilmiyor, acele kıtamıza dönmemiz gerek.

Eh n'apalım vazife bu! Biz tekrar **İstanbul**'a geldik. Hoca Efendimiz Hazretleri:

Ne o Hamdi, dediler, çabuk döndün Bursa'dan?

Efendim, izin verilmemiş, acele kıtama dönmem icab ediyor! dedim, üzgün bir vaziyette.

Üzülme, buyurdular, gidersin gelirsin!.

Peki efendim! dedim.

Ne zaman tren var? dediler.

Bu akşam efendim, **Erzurum**'a tren var! dedim.

Ankara'dan geçerken imtihan neticesini öğren, bize de bildir! dediler.

Akşam trene bindik, yola çıktık. Trenin seyrü sefer tarifesine baktım, Ankara istasyonunda bir saat on dakika ihtiyaç molası var. Bu bir saat on dakika içinde istasyondan Milli Savunma Bakanlığına mı gideyim, yoksa Askeri Tıb Akademisine mi? Hangisine daha çabuk ulaşabilirim? İmtihan neticelerini nereden öğrenebilirim? hesaplarını yaparken, Ankara'ya varınca bir de öğrendik ki trenin seyrüsefer tarifesi değişmiş.

Şef treni buldum, sordum: Ne kadar bekliyecek tren Ankara'da? dedim.

Yolda epey zaman kaybettik. Onun için burada

fazla durmayacağız! Bir lokomatif değiştireceğiz o kadar! On-onbeş dakika sonra hareket edeceğiz yani!. dedi.

Ben, kendi kendime, eyvah, bu kadar zaman içinde imtihan sonuçlarını öğrenme imkânı yok, fakat Efendimin dediğinin tersi de mümkün değil filân derken, bir de baktım bizim sınıftan bir arkadaş, **Orhan Kip**: Hamdi Hamdiiii!. Müjde müjde!. deyip geliyor.

Ne müjdesi yahu? dedim.

İmtihanı kazandın! dedi.

Sen nerden biliyorsun?

Biliyorum, dedi, tayin emrini gözlerimle gördüm! Sen onu bırak da kompartumanda bana yer var mı onu söyle!

Var, dedim, gel de... Nasıl öğrendin sen bunu?

Personel Dairesindeki kâtib arkadaşa ziyâfet çektim, o gösterdi!

O arada İstasyon Postanesinden Efendime bir telgraf çektim döndüm, tren hareket etti.

Trende giderken arkadaş anlattı, bu imtihanda da bir sürü torpil dönmüş. Neler olmuş, neler!.

Sonraaaa... Tayin emrimiz resmen tebliğ edildi. Biz derlendik, toparlandık. **Erzurum**'dan **Ankara**'ya geldik, **Gülhane**'de vazifeye başlıyacağım.

İlk gün, saat sekiz buçuğa on vardı, Hocanın yanına gittim. profesör Dr. **Nuri Ergonokon** dersin hocası: Gel!. dedi Hoca, elimden tuttu, konferans salonuna gittik. **Nuri Ergonokon**'un konferansı varmış, o kürsüye geçti, ben de hemen yanında dimdik ayaktayım. O anda orada herkes hastane kıyafeti içinde, beyaz gömlekli, sadece ben resmi-askerî kıyafet içindeyim.

Profesör Dr. **Nurî Ergonokon** Hoca, konferansına başlamadan evvel, etrafına şöyle bir bakındıktan sonra, bana dönerek: Senin iltimasın –torpilin– var mıydı? diye sordu.

Yoktu efendim! dedim.

Arkadaşlar, dedi salondaki dinleyicilere: arkadaşlar!. Bu çocuğun iltiması yoktu, Allah'tan başka kimsesi yoktu!. Bu çocuğun karşısına öyle torpiller, öyle torpilliler çıktı ki... Hem de devletin en üst kademelerinden on kişiden ayrı ayrı torpiller geldi. Fakat ben bu çocuğun hakkını yememek ve yedirmemek için her tehlikeyi göze alarak hakkını yemedim, yedirmedim!.

Ondan sonra da tekrar bana yönelerek: Hayırlı olsun oğlum, dedi, hadi git otur!..

Gittim oturdum, ondan sonra vazifeye başladık filân derken sonradan öğrendik ki, Bakanlar, Başbakan ve en sonunda Cumhurbaşkanı bile baskı yapmış, bizim imtihanına girdiğimiz kadroya bir başkasının kazandırılması için.

Kemal Uraz anlattı bana bunu. İşte o günlerde hepsi devreye girdiği halde, hiç birinin torpili sökmeyince, devrin Cumhurbaşkanı **Celâl Bayar**, yumruğunu vurmuş masaya: Biz 15 Mayıs –1950–da iktidarı aldık amma, muktedir olamamışız yahu!. diyerek masayı yumruklamış: Bir Gülhane'ye söz geçiremiyoruz yahu? demiş.

SEN BENİ OKUT, BEN DE SENİ

Yargıtay Hâkimliğinden emekli **Fazıl Uluocak** Bey anlatıyor:

— Yıl 1947, Kadıköy Savcısıyım, karşıda Şehzâdebaşı'nda oturuyordum.

Her sabah vapurla gelip gidiyorduk. İyi oluyordu.

Bir gün, işte yine vapurdayız, pasomuz var, lüks kamaradayız. O zamanlar sigara içiyorum. Sigarayı çıkardım, baktım çakmağım yok, unutmuşum. Etraftan kibrit veya çakmak sordum, hiç

kimsede çıkmadı... (Devamını hatırlayamadı ve şöyle devam etti Fazıl Bey:)

Bizim bir **Osman Bey** vardı, hakim. Konya Valisi **Cemal Bardakçı**'yla iyi ahbabdılar onlar. **Bardakçı**'nın bir İstanbul'a gelişinde bir gün söz Hoca Efendi –Ahmed Tahir Maraşî– Hazretlerinden açıldı.

Hoca Efendi Hazretlerinin fazilet ve meziyetlerinden dem vurulunca, **Bardakçı**: Yok canım, dedi, abartıyorsunuz siz!.

Küçük Hüseyin Efendi Hazretlerine bağlıydı **Bardakçı**.

Osman Bey, Hoca Efendi –Ahmed Tahir Maraşî– Hazretlerini anlattı: Bu devirde benzeri yok! Çok yüksek bir irfanı var! Çok çok ilerde!. Siz hayattasınız, Hoca Efendi de hayatta! Buyurun bir gün gidelim, görün, dinleyin, ondan sonra karar verin! dedi.

Peki! dedi, **Bardakçı** da.

Ondan sonra hemen o günmüydü, ertesi günmüydü, **Bayezıd**'da **Küllük**'te tanışıldı. Görüştüler, konuştular, kalktık. **Bardakçı**'nın ne diyeceğini merak ediyorum ben, peşlerine takıldım.

Cemal Bardakçı, **Osman Bey**'e: Beyefendi, dedi, öyle bir adamın eteğine yapışmışsınız ki, ben sekiz senedir vahdet-i vücudla uğraşıyorum, Efendi Hazretlerinin bu bir sohbetinden aldığım şey, o

sekiz yıllık çalışmanın hepsinden üstün... Öyle bir adam bulmuşsunuz ki, sakın eteğini bırakmayın!.

NEYZEN TEVFİK

Fazıl Bey'e:

— Efendiciğim, Neyzen Tevfik'in bir ney üfleme hâdisesi varmış, Ahmed Tahir Maraşî Hazretlerinin huzurunda hatırlayabilecek misiniz? diye sordum.

Ömür boyunca adaletten hiç ayrılmamak için kılı kırk yaran, binlerce davanın karar sorumluluğu ile yoğrulan asırlık **Fazıl Bey**'in hafızası o kadar yorgun ki, pat diye hatırlayamıyor her şeyi hemen. Şöyle bir yokluyor önce, sonra: Evet, öyle bir şey vardı ama... Vesile neydi, nerdeydi, hafıza da kalmadı!. Buna bir çâre bulun yahu! diye espiri yapınca, emekli Tabib-Albay Hamdi –Hızalan– Baba:

— Efendim, kelin merhemi olsa kendi başına çalacakmış! derler, diyerek espiriye espiriyle cevap verdikten sonra, Fazıl Bey'e şöyle yardımcı oldu **Hamdi Baba**: Efendim, siz bir anlatmıştınız! Vaktiyle Hoca Efendimiz Hazretlerinin huzurunda, bir çok zevat **Neyzen Tevfik**'ten ney çalmasını rica etmişler de... Neyzen önce çalmamış, sonra Hoca Efendimiz Hazretleri rica edince...

Fazıl Bey:

— Haaaa!. Tamam! Hatırladım, evet, bir bayram ziyâretiydi. **Koska**'daki evindeyiz. Bizim **Haydar Niyazi Bey** –meşhur Kabataş'ın Riyaziye Hocası–, Süleymanye Başhatibi **Emin Bey Neyzen Tevfik**'in velinimeti **İsmail Cebbarî** ve daha başka zevat var. Hepsi de hatırı sayılır, itibarlı adamlar. **Neyzen Tevfik** de orada.

Neyzen Tevfik'den hepsi ayrı ayrı rica ettiler: Bir ney çal da dinleyelim! dediler.

Çalmam! dedi.

Yahu, etme, gitme, şu güzel bayram günü şöyle bir mistik hava estirelim! dedilerse de: Çalmam! dedi.

İBNÜL EMİN MAHMUD KEMAL İNAL BEY

Derken, Sadrazam **Said Paşa**'nın bir akrabası vardı, neydi adı şimdi hatırlayamıyorum, o,(*) bizim Hoca Efendi Hazretlerine: Efendim, siz söyleyin!. dedi.

Hoca Efendi Hazretleri: Yahu, dedi, bu kadar arkadaşı kırdıktan sonra... Benim sözümle bu işi yapmaz. Benim de sözüm yerde kalır!. Yapmayın, etmeyin! dedi, fakat biz asıldık: Sizi dinler!. dedik, ısrar ettik.

Bunun üzerine, mecbur kaldı Hoca Efendi Haz-

(*) İbnül Emin Mahmud Kemal İnal Bey

retleri söylemeye. Konuşma adâbına çok vakıf bir zattı Hoca Efendi Hazretleri. Bir punduna getirdi ve Neyzen'e: Efendi Hazretleri, biraz lutfetmez misiniz? Gözümüz gönlümüz açılsa şöyle! dedi.

Hoca Efendi Hazretleri böyle söyleyince, **Neyzen Tevfik**, âni bir sıçramayla: Emredersiniz efendim, emredersiniz!. Emredersiniz efendim, emredersiniz!. diye yerinden fırlayarak, neyini çıkardı, gitti kapı eşiğine oturdu ve başladı üflemeye!.

Ondan sonra, o olmaz, çalmam diyen adam, hiç kesintisiz birbuçuk saat ney çaldı!. Eritti bizi birbuçuk saat!..

Sonra, ziyaret faslı bitti, çıktık. **Haydar Niyâzi** Beyle iyi ahbabdı **Neyzen**. Çok samimi idiler.

Haydar Niyazî Bey, **Neyzen**'e: Neyzen, dedi, ne tuhaf adamsın sen be yahu!?! Bu kadar adam rica ettiler, çalmadın, Hoca Efendi'nin bir sözüyle birbuçuk saat ney çaldın yahu!?! deyince, **Neyzen**: Siz de o mertebeye gelin de, size birbuçuk saat değil, birbuçuk gün çalayım!. Onun huzurunda elime neyi veriyorlar, kim çalıyor, ben mi üflüyorum o mu bildiğim yok!. Bilmiyorum!. dedi.

Böyle oldu o hadise.

— Eyvallah efendim, çok teşekkür ederim!

— Kim çalıyor, ney çalıyorum bilmiyorum, dedi.

— Peki efendim, sizin Ahmed Tahir Maraşî Hazretleriyle ilk tanışmanız nasıl oldu?

— Kadıköy Savcılığından sonra Fatih Sulh Hakimiyim. Bizim Osman Bey, Ankara'da: Hoca Efendi Hazretleriyle mutlaka tanış! Hem hemşehrindir, hem de çok büyük bir adamdır, mutlaka tanış! dedi ama, kendimi bir şey zannettiğim yaşlardayım o zamanlar ben henüz.

Bizim Maraşlı bir **Reşid Efendi** vardı, Hoca!.. Koskocaman bir kavuğu vardı adamın fakat, karakter sıfırdı! İdâdide Tarih Hocasıydı. Sarhoş Maarif Müdürüne gece fener çekmiş adamdır!. O koskocaman, kazan gibi kavuğuyla!.

Bizim Osman Bey: Hoca Efendiyle tanış! deyince, tedâiler beni Reşid Efendi'ye götürdü: Bu da zâhir bizim Reşid Efendi gibi bir hocadır, nesini tanıyayım, nesiyle tanışayım? dedim, geçtim.

Ondan sonra, aradan epey bir zaman geçti. Osman Beyle karşılaştık bir gün. Ankara'dan gelmiş: Hoca Efendiyle tanıştın mı? diye sordu.

Hayır! dedim.

Amma yaptın haaaa! dedi, hem Maraşlısın, hemşehrin... Hem de Hoca Efendi gibi bir büyük zatla tanışmamakla ayıp etmişsin!. Çok ayıp etmişsin!. Senin için çok büyük bir mahrumiyet bu!. dedi.

Osman Bey, çok itimat ettiğim bir zattı. Çok

karakterli bir insandı. Allah rahmet eylesin, Adliyede az geçmiştir öylesi.

Ondan sonra tanıma, tanışma bahtiyarlığına erdim, Hoca Efendi Hazretleriyle o ilk tanışma anında, ben içimin içinden: Eşeklik etmişim bugüne kadar, Hoca Efendiyle tanışmamakla! diye dövünürken, Hoca Efendi Hazretleri çok iltifat etti bize. Elimi eline aldı, şöyle tuttu: Sen benim Hocam ol, beni okut; ben senin Hocan olayım, seni okutayım! dedi.

Çok büyük bir iltifattı bu benim için, en büyük pâye!.

Emin Bey vardı, o da mazannadan bir zattı. **Said Paşa**'nın akrabası dediğim zat.

Dr. Hamdi Hızalan:

— **İbnül Emin Mahmud Kemal İnal** efendim! Hoca Efendimiz Hazretlerine çok hormet ederdi.

Fazıl Uluocak:

— Bizim Hoca Efendi Hazretleri bana: Emin Bey'e intisab et! dedi.

Efendim, siz varken kimi arıyayım, niye arıyayım? filân dedim.

Onun üzerine elini öptüm, o da beni öptü falan.. Allah şefaatına nâil eylesin!

"— Amin!" "— Amin!"

Fazıl Uluocak:

— Amiş Efendi Hazretlerinden çok bahsederdi! Eskiden çok giderdim ziyaretine! Şimdi gidemiyorum! Evden dışarı çıkamıyorum ki, Fatih'e gideyim!

Dr. Hamdi Hızalan:

— Biz, efendim, her cuma, bihamdillâh, sabahleyin saat yedi buçukta... Biliyorsunuz, Hoca Efendimiz Hazretleri de Ahmed Amiş Efendi Hazretlerinin yanında medfunlar... Huzurlarında.. Huzur-u Pirde... Her Cuma sabahı yedibuçukta, aşağı yukarı yarım saat kadar, belki daha fazla Kur'an okunuyor efendim!

Fazıl Uluocak:

— Şeyi... Oraya gömülmesinin hikâyesini biliyor musunuz bilmem!

Dr. Hamdi Hızalan:

— Anlatırsanız memnun oluruz!

Fazıl Uluocak:

— Efendim, Ahmed Amiş Efendi Hazretleri, kendi mezarını yaptırırken yanındaki mezarı da yaptırmış. Çok sevdiği biri için hazırlatıyor orayı da. Fakat o zat, Hicaz'da vefat edip de orada kalınca, ihvan: Efendim, yaptırdığınız o ikinci mezarı

kapatalım mı? diye sormuşlar.

Amiş Efendi Hazretleri: Yo yo!. demiş, o daha çok sevdiğim bir zata nasib olacak!

Ondan sonra, aradan yıllar geçiyor. Amiş Efendi Hazretleri dâribekada. Yıl 1954. Ahmed Tahir Maraşî Hazretlerinin son demlerinde: Beni Efendi –Amiş Efendi– Hazretlerinin yanına gömün! diyor, ama, o tarihlerde câmi avlusuna gömülmek yasak. Fakat sonra, halifesi **Mustafa Özeren** Hazretlerinin girişimleriyle Başbakan **Menderes** kanalıyla hallediliyor oraya defin işlemi.

SULTAN HAMİD

Evrenoszade Sami Bey'i de bilirsiniz siz?

Dr. Hamdi Hızalan:

— Bilirim efendim, çok iyi bilirim! Ayaklı kütübhaneydi efendim!

Fazıl Uluocak:

— O da çok müstesna bir adamdı!

Dr. Hamdi Hızalan:

— Ooooo!. Hem de nasıl efendim!

Fazıl Uluocak:

— Abdülhamid'in sır kâtibliğini yapmış!

Dr. Hamdi Hızalan:

— Evet! Mabeyn kâtibi!

Fazıl Uluocak:

— Abdülhamid'i o kadar medhederdi ki.. Abdestsiz yere basmadığını söylerdi Sultan Hamid'in.

Sır kâtibi olduğu için: Beraber yattığımız günler oldu! diye anlatırdı Sami Bey. Kritik devirlerde...

Devlet işlerini üçe ayırmış **Sultan Abdülhamid**:

Birincisi: Alelâde günlük işler! Alâkalı dairelerce görülür!.

İkincisi: Kendisinin haberdar olması lâzım gelen işler!.

Üçüncüsü de: Devletin varlığını alâkadar eden en mühim işler! Bu gibi işler için vakit saat yok. Gecenin hangi saati olursa olsun, uyandırılacak, haberdar edilecek!

Sami Bey anlattı bunları: Birkaç defa böyle âcil işler oldu. Sadrazam, gecenin ikisinde, üçünde, dördünde âcildir diye getirdi.

Böyle zamanlarda, kalkar, giyinir, gelir, icâbını tayin ederdi.

AYTEMİZ

Sonra, bizim **Necip Fazıl** uzun uzun yazdı Abdülhamid'i.

Dr. Hamdi Hızalan:

— Hoca Efendimiz Hazretlerinin yanına da gelirdi **Necip Fazıl Bey**!

Fazıl Uluocak:

— Evet, gelirdi! O da bizim hemşehriydi...

Maraş ikisinin ortasını yetiştirmez! Ya öylesini, ya öylesini!.

Abdullah Kucur:

— Abdullah Aytemiz Bey vardı bir de?

Fazıl Uluocak:

— Benim babamın halasının oğlu!

Abdullah Kucur:

— Allah rahmet eylesin, o da fazilet sahibiydi!.

Fazıl Uluocak:

— Ben ondan hayatta öyle bir ders aldım ki... Ankara'da, Kavaklıdere'de otururdu, Temyiz azası Reisiyken: **Hiç kimseden şahsın için hiç bir şey isteme ve hiç kimsenin minnetinin altına girme!.** diye bir nasihatta bulundu bana ki, ömrüm boyunca, Allah inandırsın, serde Maraşlılık

da var ya!. Sanki âyetmiş gibi riâyet ettim bu **Aytemiz Bey**'in öğütlerine.

Hiç kimseden hiç bir talepte bulunmadım şahsım için. En sonunda ister istemez epey sert bir dilekçe vermek zorunda kaldım, orası da ayrı mesele tabii...

HACI EMİ

İstanbul'da, o zamanlar çok meşhurdu, Maraşlı bir **meczub** vardı: **Hacı Emi**!

Çok acayip bir adamdı, gözünü kapar uzaklardan haber verirdi!

Bir terfi işlemi için Ankara'ya dilekçe gönderdiğim bir tarihte bize gelmişti: Ahretlik! dedim. Ahretlik derdim ben ona: Ahretlik, dedim, bizim bir işimiz var, şuna bir baksana!. dedim.

Gözünü şöyle bir yumdu: Ahretliğim, dedi, seninki bir devlet işi!.

Bir kâğıdın var –dilekçe– elden ele, elden ele gidiyor!.

Bir kalabalığın ortasına düştü!.. Okunuyor!. Okundu!.

Olsun diyenler dört kişi, olmasın diyenler beş kişi!.

— Bizim Hacı Emi'nin encâmını okuduğu dilek-

çe, İstanbul Cumhuriyet Savcılığı eliyle, Ankara Adliye Vekâleti Ayırma Encümeni Başkanlığına gitmişti. Encümen de dokuz kişi. Dördü lehte, beşi aleyhte.–

Dur dur dur dur dur dur dur dur dur!. O olmasın diyenlerden biri kalktı, olsun diyenlerin yanına geldi!. Oluyor!. dedi bitirdi: Oluyor, dedi, işin oluyor!.

Ve sonradan bana, oradaki, komisyondaki –Allah rahmet eylesin– Nusret Bey vardı, o anlattı. Bizim Hacı Emi'nin gözlerini yumarak söylediği şeylerin aynısı olmuş orada.

Nusret Bey, sonradan: Fazıl, dedi, o ne biçim itiraz dilekçesi yahu? Öyle dilekçe mi olur?. Komisyonda mesele önce aleyhinde gelişti ama, nihâî karar lehinde sonuçlandı, hayırlı olsun!. diyerek olanı biteni anlattı bana. Aynı Hacı Emi'nin dediği gibi olmuş.

BAŞKA BİR ŞEY BU

Nuruosmaniye'de vaaz ederdi Hoca Efendi –Ahmed Tahir Maraşi– Hazretleri biliyorsunuz.

Ben üç sene, üst üste o vaazları kaçırmamak için Adli tatilde Maraş'a gidemedim. Tatil yapmak maksadıyla İstanbul dışına çıkmadım yani.

Bir gün, **Abdullah Aytemiz Bey**: Fadil, dedi,

Hoca Efendi'nin vaazı nasıl? dedi.

Dedim ki: Efendim, şeker!.

Bir gün beraber gidelim! dedi.

Olur! dedim.

Gittim bir cuma günü evlerinden aldım, beraber geldik Nuruosmaniye'ye.

İnsanın dikkati artıyor böylesi durumların içinde: Ne olacak, nasıl sonuçlanacak, ne intiba uyanacak? filân diye merak ediyor insan:

Şimdi gittik, câmiye girdik. **Abdullah –Aytemiz–** Bey, Hoca Efendi'nin vaaz ettiği kürsünün karşısına bir diz çöktü.. Ellerini de böyle dizlerinin üstüne bir koydu, tamam!. Bir saate yakın... Ne olur mübârek adam şöyle bir kıpırdan!. Yerine oturur oturmaz bir heykel oldu sanki! Hiç kıpırdamadan, öööyle sanki donmuş kalmış gibi dinledi!.

Vaaz bitti, çıktık: Efendim nasıl buldunuz? dedim.

Fadil, dedi, buna vaaz denmez!. Başka bir şey bu!.

–Ki, Abdullah Bey, Kur'an tercümesini yapan adam... Mevzuun yabancısı değil yâni!. O kürsüye çıksa, o da onun kadar konuşabilir bir durumda, fakat– : Buna vaaz denmez, dedi, başka bir şey bu!.

DOMUZ TOPU

Bir tarihte, Ankara'dan İstanbul'a gelirken, –Divan-ı Muhasebat Başmurakıbı **Ekrem Bey** vardı. Tanışıyoruz. Hoca Efendiyle münâsebetimi biliyor benim.– : Fazıl Bey, dedi, Efendi Hazretlerinin ellerinden öptüğümü söyle! dedi.

Sizi tanır mı? dedim.

Beni tanımaz amma: Efendim vaazınızda domuz topu olan adam!. dersiniz!. dedi.

Peki!. dedim, yola koyuldum ben. Sonra Hoca Fendi Hazretlerine gittiğim zaman: Efendim, dedim, size bir selâm getirdim amma, göndereni hatırlamanız imkânsız gibi bir şey!

Kim o? dedi.

Divan-ı Muhasebat Başmurakıbı Ekrem Bey! dedim: Bir vaazınızda cezbeye tutulmuş, domuz topu gibi yuvarlanmış!. "Bir vaazınızda domuz topu gibi yuvarlanan adam dersiniz" diye tenbih etti, selâm yollarken!. dedim.

Haaaa!. dedi hatırladı ve gerisini kendi anlattı: Menemen Hadisesinin çıktığı günlerdeydi!. Adam öyle cezbeye kapılıp da yuvarlanmaya başlayınca, onun da başına bir iş gelir, bu da takibat mevzuu olur diye "Sadaka Rasûlullâh..." dedim mevzuyu kapattım!.

HÂLE GÖRE KÂL

Bizim Balaban sohbetlerinin en müdâvim canlarından biri olan emekli albay **İrfan Moral** Bey geldi bir gün kütübhaneye. Çok sevindik tabi, İrfan âbi can insan. İrfan adamı, kemâl sahibi. Oturduk, onu dinliyoruz. Vefâdan söz ediyor İrfân âbi:

— Vefânın kökü, kaynağı, kulun, insanın ezeldeki ahdine vefasıdır. Vefanın kökü kötmeği bu. Onunla düşecek, onunla kalkacak, onunla yürüyecek insan.

— İnsan, ezel bezmindeki o ahdine, her şeyin

Halık ve Mâlikiyle yaptığı o ilk sözleşmeye sadık kalırsa, her şeye ve herkese vefalı olur yani değil mi âbi?

— Tabii, evet!

— Ahde vefa yani?

— Evet, ahde vefa! **Hazreti Ali** Efendimizin şöyle bir sözü vardır: Ben hayatta çok vefasızlıklarla karşılaştım ama, vefayı elden bırakmadım!

— Harika!. "Kerem-i Ali" diye bir tabir geçer gülbanklarda. **Hazret-i Ali**'nin keremi bu, sınırsız mertlik, sınırsız cömertlik!. Vefasızlıkla karşılaştım diye, vefaya küsüp vefayı bırakmıyor. Pireye kızarak yorgan yakmıyor!

O meşhur hilâfet savaşlarından sonra, sormuşlar da **Hazreti Ali**'ye: Nasıl kaybettin bu savaşı sen? Kazanman lâzımdı bunu senin? diye sormuşlar da: Politika yapmadığım için kaybettim! demiş mübârek.

— Evet!. Evet evet!..

— Sultanım, şimdi siz bizi burada, gönlümüzdeki tenhada hazır şereflendirmişken, sizi **Hazreti Amiş** çizgisinde halvet-celvet neşvesine götüren gönül hikâyenizi dinlemek isteriz. Bunu bir anlatsanız da, istifâde etsek diyorum, ne dersiniz?

— Efendim, bizim tasavvuf ve tarikat neşvemiz ırsî sayılabilir. Halvetiyye'nin Şabaniyye kolunun

Çerkeşiyye Piri **Çerkeşî Şeyh Mustafa Efendi** Hazretlerinin onsekiz halifesinden biri olan **Geredeli Hacı Halil Efendi**'ye ulaşıyor bizim baba tarafından soyumuz.

Gerede'de **Aşağı Tekke** diye bilinen Dergâhın Şeyhi **Hacı Halil Efendi**'nin torunlarındanız biz, elhamdülillâh.

Onsekizinci asrın sonlarında yaşamış **Hacı Halil Efendi** Hazretleri, babamla arasında epey bir zaman var.

Peder rahmetlinin intisab ihtiyacıyla kıvrandığı yıllarda, dedemizin dergâhında **Seyyid Ahmed Efendi** varmış, ona bağlanmış. O arada bir İstanbul'a gelip gitmesi olmuş ve **Ahmet Amiş Efendi** Hazretlerini görmüş türbede, Fatih Hazretlerini ziyâret ederken, **Amiş Efendi** Hazretleri türbedar tabii orada.

Seyyid Ahmed Efendi o günlerde dâribekâ edince, bir müddet sonra, Bolu'da, **Mudurnulu Mehmed Rıfat Efendi**'ye intisab etmiş babam **İbrahim Efendi**. Bilâhare, zamanın akışı içerisinde o da hakka yürüyünce, **Ahmed Tâhir Maraşî** Hazretlerine çekmiş nasibi onu.

Ahmed Tahir Maraşî Hazretlerine bağlanması şöyle olmuş pederin.

1932'lerde, **Bolu**'dan **İstanbul**'a taşınan babam, önce bir handa, sonra da kapalıçarşı'da iş tuttuğu günlerde, şöyle bir dalıp gidince, mânâda,

bir şehirde, Şeyh Tahir Efendi isminde bir zatın evini aramaya başlıyor...

Yeni bir mürşid arayışı içinde ya!. Onu arıyor mânâda.

Sonra bir gün, **Koska**-Bayezıd tarikıyla Kapalıçarşıya giderken **Yakub Ağa Câmii** civarında bir zatla karşılaşıyor. O zamanlar, yollarda darlıklar vardı.

Babam, karşıdan gelmekte olan zata yol vermek için şöyle bir kenara çekilip de durunca, rahat geçsin diye. O zât, babamın yüzüne şöyle mânâlı mânâlı bakarak: Selâmun Aleyküm evlat!. diyor.

Babam da, edeble: Aleyküm Selâm!. deyince, o zât, aynı mânâlı bakışlarla, babama: Eeee?. söyle bakalım, sen şimdi, aradığın Şeyh Tahîr Efendi'yi bulabildin mi? İşte senin aradığın Şeyh Tahir Efendi benim!. Ben şuracıkta oturuyorum, ne zaman arzu edersen gel!. diyerek devlethaneyi tarif etmişler.

Ondan sonra, münâsib bir zamanda gitmiş intisab etmiş peder rahmetli tabii. Ben yedi yaşında filânmışım demekki o zamanlar. Sonra, 1940'larda, ondört yaşına bastığımda, **Ahmed Tahir Maraşî** Hazretleri Nuruosmaniye Câmiinde vaaz ediyorlardı. Bir gün beni de götürdü babam. Vaazdan sonra, **Hasan Akkuş** Hocanın odasına geçtiler, oturdular. Biz de gittik oraya tabii. Orada biraz oturduktan sonra, kalkarken, yüzüme bakarak:

Evlâdım, beni bir daha görmek arzu eder misin? buyurdular.

Hay hay efendim!. dedik bir başladık, hâlâ yollarındayız elhamdülillâh...

— Yunuslama bir ifâdeyle: "Hakdan gelen şerbeti içtik elhamdülillâh!" diyorsunuz yani?

— Evet, elhamdülillâh!

— Peki biraz da tavırlarından söz etsek?

— Efendim, üç fakulte bitirmiş bir ilim ve irfan adamı **Ahmed Tahir Maraşî** Hazretleri!. Herkesin haline, mesleğine, meşrebine göre kelâm ederlerdi.

— Hâle görel kal yani?

— Evet evet, öyle! **Ahmed Tahir Maraşî** Hazretlerine şunu sormuşlar bir gün: Efendim, demişler, eskiden, tekke ve zâviyeler açıkken, seyr-i sülûkûn ikmâli –dervişlerin öğretim ötesi eğitimlerinin tamamlanması– için, bir takım usuller vardı: Erbain halvetleri, çile, seyahat vesaire... Şimdi nasıl olacak bu işler?..

Bu suâle cevap olarak: Bugün, demişler, günümüzde, zamanımızda, bu devirde, hayatın içinde çekilen çileler, o eski usullere mahsub edilir, olur biter!. buyurmuşlar.

KENDİ KİTABINI OKU

Bir gün Ahmed âbi –**Ahmed Erdem**– Sahaflar Çarşısında kitap arıyormuş.

Tam o sırada **Ahmed Tahir Maraşî** Hazretleri de oradan geçiyorlarmış. Bizim **Ahmed Erdem** âbinin orada bir şey aradığını görünce:

— Ne arıyorsun Ahmed? diye sormuşlar.

Ahmed âbi de:

— Bir kitap var efendim, o kitabı arıyorum! deyince:

— Senin kitabın yok mu? Kendi kitabını okusana!. buyurmuşlar.

Ahmed Erdem âbi anlattı bunu bize vaktiyle.

(Haluk Göbülükoğlu Beyin rivâyeti.)

ZORDA İRŞAD

Emektar gazeteci **Agâh Güçlü** ile, zor devirlerin kutup yıldızları üzerine yârenlik ederken, konu dönüp dolaşıp tekke ve zâviyeler faslına girince, şunu söyledi Agâh Bey:

— Tekke ve zâviyelerin kapatıldığı yıllarda, tarz-ı kadim üzre devrana devam etmek şöyle dursun, insanın üstünde bir ELİFBA taşıması bile büyük suç! Birinci şubede on-onbeş gün misâfir ederler adamı!. Öyle bir durumda şeyhlik yapmak kolay değil ama, bazı zevat yine de sürdürdü irşadını...

— Tekke kapandı diye kandil kırmadı yani?

— Evet! Meselâ, Ahmed Tahir Maraşî Hazretleri, İstanbul'un göbeğinde Bayezıd'da, o zamanlar Küllük diye tanınan

— Ama aslında Güllük olan?.

— Evet, doğru!. Aslında Güllük olan Küllük Kıraathanesinde, Askerî Tıb talebeleri resmî-askerî elbiseleriyle gelirler, **Ahmed Tahîr Maraşî** Hazretlerinin etrafında toplanarak, onun sohbetlerini dinlerler, feyiz alırlardı.

Halbuki orada Birinci Şube cirit atıyordu!.

DEVA DAMLALARI

Maraş'da dünyaya gelen, İstanbul'da Hakka yürüyen **Ahmed Tahir Maraşî** Hazretlerinin Fatih Câmii haziresindeki mezar taşında:

"Yâ Hû
Mişkât-i feyz-i nübüvvet
Misbâh-ı sırr-ı velâyet
Pişvây-ı ehl-i vasîlet
Muktedâ-i sâlikin-i hakikat
Tâcü-l Urefâ fahrü-l Ulemâ
Ahmed Tâhir Memiş el-Marâşî
El Halvetiyyû-ş Şabanî

Ruh-i şerifi içun Fatiha
10 Zilkâde 1373 / 11 Temmuz 1954" ibâresi yer alıyor.

Bu bölümde, Hazretin, sadra şifâ sözlerinden devâ damlaları sunmak istiyorum sizlere.

NEFS

Nefsi öldürmek o kadar zordur ki, ben nefsimi öldürdüm diyen Evliyanın, daha köşeyi dönmeden nefsi karşısına çıkar! Yendim sanarsın, yere atarsın, bir de bakarsın ki yine karşına dikilir!..

KURBAN

Gerçek kurban odur ki, tüm mâsivadan benlik bâkıyesini ifnâ etmektir.

KADER

Kader bahisleri, akıl ile halledilemez ve anlaşılamaz; hal ile anlaşılır. Onun için ehlullah kader meselesinin konuşulmasını yasak etmişlerdir.

İNSAN

İnsan gönlü sırr-ı mübhemdir. İnsanla oynamaya gelmez.

Mükevvenât bütün terferruatıyla berâber insanın kendisinde mevcuttur, sahibi de berâber.

EVLİYA

Müridandan birisi, **Maraşî** Hazretlerine:

— Efendini, bu zamanda Evliya mı az, yoksa çok da kendilerini mi göstermiyorlar? diye sormuş.

Maraşî Hazretleri:

— Evliya çok, fakat zamanımız dalâlet devri; Allah'ın celâl sıfatı hüküm sürüyor; onun için kendilerini göstermiyorlar...

Evliya iki kısımdır bir kısmı istediği zaman kalbinden geçeni icra eder. Bir kısmı da içerde bir kabarma olunca yapabilir.

MANEVİYYAT

Maneviyyatda ilerleye ilerleye evvelâ adını, sonra tadını, sonra huzurunu, en nihâyet kendini bulursun.

TOPARLANMAK

İnsan yolunda yuvarlanmalı, yuvarlandıkça toparlanır.

GÜNÂH

İstanbul'a geleli iki defa tiyatroya, bir defa da sinemaya gittim. Terkide azıcık günâh da olsun, Allah'ın Ğafûr sıfatına nâil olmak için...

ÖZ, SÖZ, GÖZ

Bazı insanların gözü, bazılarının sözü, bazılarının da özü değer. Özü değenler Evliyaullahtır.

NAMAZ

Namazı kılmazsan işine şeytan, kılarsan Rahman karışır.

Namaz olmazsa niyaz olmaz, niyaz olmazsa münacaat, münâcaat olmazsa ru'yet, ru'yet olmazsa hakikat olmaz, o da olmazsa Hak bulunmaz.

EN BÜYÜK SEVAB EN BÜYÜK GÜNÂH

En büyük ibâdet ve sevab, bir kalbi şâd etmek, sevindirmektir.

En büyük günâh da bir gönül kırmak, ihtizaz ettirmektir.

HAZRETİ İNSAN

Cânân odur ki görünce meyleder ona cân,
İrfan odur ki zerrede hakkı görür ayân.
Kâmil odur ki gönlü ola arş-ı kibriyâ,
Ekmel odur ki cilvesidir ânın künfekân...

* * *

Başvurulabilecek diğer eserler:

a) Şûle Yayınları: Sahabeden Günümüze Allah Dostları, c. 10, sf. 21-31. b) Ömer Lutfi Toygar: Muhabbet Üzerine.

MUSTAFA ÖZEREN EFENDİ HZ.
(1313/1895 - 20.1.1982)

Mustafa Özeren Hazretlerinin biyografisini derleyip toparlayan bu bölüm Üstad **Abdullah Kucur**'un risâlesidir.

Mucur'un Hamidiye Mahallesinde dünyaya geldi. Annesi Hanife Hanım, babası "Hacı Hoca" denmekle maruf müderris Eyüp Efendidir (1854-1940). Hacı Eyüp Efendi aslen, Keskin'in Gavlak Köyünden Mehmet Ağa'nın oğludur. Tahsilini, kardeşi Ali Efendi ile birlikte Keskin, Kilis ve Şam'da yaptı. Dönüşlerinde kardeşi Kilis'te, kendisi de Mucur'da müderris olarak kalıp yerleşti. Ha-

nife Hanım ile evlendi (1874-1947). Dört çocukları oldu. Mustafa Özeren Efendi, dört çocuğun ikincisi idi.

M. Özeren Efendi, babasının bir mescid, bir dershane, bir yatakhaneden başka 15 odası olan bir medresesi bulunduğunu; yarısı yatılı 150 talebesinin mevcut olduğunu; gelen gidenin hiç eksik olmadığını ve rahmetli annesinin sofranın birisini kaldırırken diğerini serdiğini anlatırdı.

Çocukluk yılları ile ilk tahsil devresi Mucur'da geçti. 30 Eylül 1330'da İstanbul'a geldi. Türbedar Ahmet Amiş Efendi Hazretlerinin halifesi Kayserili Mehmet Tevfik Efendi'yi ikamet ettiği Kozluca Hanında buldu. İhvanı Ankara'da hakimlik yapan Hüseyin Avni Bey'in kendisine yazdığı mektubu verdi ve yanına yerleşti.

Vakıflar Umum Müdürlüğü'nde kâtip olarak göreve başladı. Sırasıyla mümeyyiz ve müdür oldu. 1926-1928 yılları arasında Tekirdağ Akarât-ı Vakfiye Dairesi müdürü olan M. Özeren Ef., 1932 yılında Fatma Şükran Hanım ile evlendi. Üç çocukları oldu. Ali (merhum) 1934'de Muğla'da, Mehmet Nur 1935'te Manisa'da ve Eyüp Tevfik ise 1940'da Kütahya'da doğdular. 1932 yılının ilk yarısında Bolu'da, ikinci yarısında ise Tokat'ta bulundu. Daha sonra sırasıyla Muğla (1933-1934), Manisa (1934-1935), İzmit-Kocaeli (1936-1940), Kütahya (1940-1945), Balıkesir (1945-1947), ikinci defa Muğla (1947-1948) ve Aydın (1949-1950) şehirlerinde Evkaf Müdürlüğü yaptı. 1953 yılında emekli oldu. Dürüst icraatı ve vakıfların menfaatini korumaktaki hassasiyeti, vakıf arazi ve akarâtının yağmalanmasını önlemekte gösterdiği dirayet ve muvaffakiyet sebebiyle takdirnâmeler aldı. Emekliliğinden sonra ise 1953-1968 yılları arasında Vakıflar İstanbul Tasnif Heyeti başkanı olarak görev yaptı. Başında bulunduğu kurula 19.950 adet dosya tedkik için verildi. Bunlardan Üsküdar, Kadıköy ve Eminönü'ne ait 10 bin dosyanın incelenmesi mümkün oldu. 6 bini iptal, 4 bini de tescil edildi. Beyoğlu tarafı kaldı.

1968'den sonraki hayatını ise sohbet yolu ile irşad faaliyetinde bulunarak devam ettirdi. 20.1.1982 Çarşamba günü beka âlemine göçtü. 23.1.1982 Cumartesi günü Sahrayıcedit Kabristanı'nda, efendisi Kayserili Mehmet Efendi Hazretlerinin yanında toprağa verildi.

Memuriyet hayatı boyunca Türkiye'nin pek çok bölgesini tanıdı, özelliklerine vâkıf oldu. Bürokrasinin işleyişi, devlet çarkının dönüşü, âmir-memur münasebetleriyle ilgili çok zengin bir bilgi ve tecrübeye sahipti. Osmanlı'nın son döneminde İstanbul'da bulunması, Cumhuriyet devrinde ise bizzat bir bürokrat olarak vazife alması ve bu arada pek çok mülkî, askerî ve siyasî şahsı tanıması sebebiyle her iki devrin gün yüzüne çıkmamış pek çok idarî ve siyasî olaylarına şahit ve vâkıf oldu. Yıkılış, kurtuluş ve kuruluş yıllarına ait mahfu-

zâtındaki nice müşahede ve bilgi, ne yazık ki kendisi ile birlikte gitti.

VİLAYETTEN VELAYETE

Dinî hayatın tam yaşandığı bir Orta Anadolu kasabasında; ilim neşreden mazbut bir aile ocağında doğup büyüyen M. Özeren Ef., İstanbul'a geldiğinde 16 yaşındaydı.

Kayserili Mehmet Tevfik Efendi'nin himayesine girdi. Halvetiyyü'ş-Şabâniyye'nin mürşid-i ekmeli olan **Fatih Türbedârı Ahmed Amiş Efendi**'nin (1807-1920) elini öptü. 1920 yılında bekaya göçen Türbedâr Hazretlerinin yerine Kayserili M. Tevfik Efendi kaim oldu. 26.6.1927 tarihinde o da vefat edince, **Hoca Ahmed Tahir Memiş Efendi**'ye bağlandı. İrşad halkalarına dahil olduğu üç azizine hizmet imkânını buldu, teveccühlerini kazandı, iltifatlarına mazhar oldu. Tam bir teslimiyetle getir dediklerini getirdi, götür dediklerini götürdü. İkrar ve ihlâsında sâdık kaldı. Onların irşad telkin ve terbiyeleri ile yetişti, kemâle erdi. Efendisi Hoca Ahmed Tahir Ef. (v. 11.7.1954) tarafından irşâda mezun kılındı.

O, 89 yıllık idrak ve şuurla yaşanmış bir hayatın; bereketli ve feyizli bir ömrün sergilendiği bir seyrangâh idi. İstikamet, doğruluk ve Hakk'a riâyetin sembolü idi. Halka hizmette ibadet neşvesi bulmanın, amme hukukunu korumanın en güzel örneği; örnek ve rehber bir şahsiyetti.

Bağlılarına, irşad ve telkin yoluyla bir düstûr-i amel olarak sunduğu hakikatler şöyle özetlenebilir:

1- Allah'a, Rasulüne ve Rasulünün Ehl-i Beytine muhabbet etmek,

2- İmanında sâbit, ahdinde kaim olmak,

3- Hasbî ve fahrî olarak, hiç bir karşılık beklemeden halka hizmet etmek,

4- Cömertliğin sıfat-ı enbiyâ olduğunu idrâk ile başkalarına yardım elini uzatmak,

5- Makam, mevki, servet ve taatinden dolayı şişmemek, kabarmamak, kasalmamak,

6- Yüzünü yere koymak, toprak gibi olmak, tevâzudan ayrılmamak.

Mustafa Özeren Efendi, "Ben bu kapıya 1330'da geldim, 27 senelik memuriyet hayatım var. 67 senedir bu kapıdayım. Üç azîze hizmet ettim. Gördüğümü, duyduğumu söylesem ne kitaba gelir, ne kaleme... Ehlullah, bazı hakîkatleri rumuzla söylemişler. Kolay kolay anlaşılmıyor." buyururlardı.

Sohbetleri esnasında tespit edilebilen kelâm-ı âlîlerinden bazılarını yazalım:

"Kur'ân'a gönül bağı ile bağlanmalı."

"Okuduğum Kur'ân'ın manâsına uygun yaşamayı nasip et. Kullarını onunla âmil kıl Allahım, diye dua etmeli."

"Nûr-i Nübüvvet Efendimize, 'Seni kendim, âlemi de senin için yarattım' buyuruldu. O, rûh-i pâki ile hatemdir."

"Abdiyyet-i Muhammediyyenin zerresini idrâk eden başını yerden kaldırmaz."

"Ehl-i Beyt'e çok muhabbet etmeli, çok sevmeli. Necat yolu Ehl-i Beyt'in yoludur."

"Sahâbe-i Kirâm Efendilerimizin derecelendirilmeleri Ehl-i Beyt'ten sonra gelir. Ehl-i Beyt'i seven Peygamberini, Peygamberini seven Allah'ını sevmiş olur."

"Kişi sevdiği ile haşr olur."

"Muhabbet hilkati değiştirir."

"Muhabbette fânî olan, vuslatta bâkî olur."

"Bizim yolumuz muhabbet yoludur."

"İman ile İslâm, ihlâs ve ikrârdan ibârettir."

"İslâmda vefâ esastır."

"En büyük ibadet, Hakk ile dâim olmaktır."

"Ulûhiyetle ubûdiyet sırlarına âşinâ olana Abdullah denir."

"Cem-i ahvâlde tecelliyâtın her türlüsüne râzı olmak şiârımızdır."

"Daire-i tevhidde gelene sevinmek, gidene yerinmek noksanlık alâmetidir."

"İnsanların çoğu mabûd-i mevhûma tapar. Esmâ ile müsemmâ ele gelmez. Önce müsemmâyı

tanımalı."

"Zikir kalbe ünsiyet verir."

"Nefha-i sırr-ı Hüdâ'dan haberdâr olana ârif denir."

"İnsan şişmemeli, ibadetine mağrur olmamalı. Tâatin işlenişine değli; kabûliyetine bakılır."

"Zât-ı Hakk'ın mahrem-i esrârı olmağa bakmalı."

"Bütün esmâ faâliyette, bütün esmâ faâliyette."

"Manâ kadîmdir, kimsenin olmaz."

"Amâ diye, gözü görmeyene denmez; dîdâr-ı Hakk-ı görmekten mahrum olana denir."

"Havâtıra itibar etmemeli."

"Bütün âlem bir vücut gibidir. Zübdesi de insandır."

"Haddenin bütün deliklerinden geçirmeden insanı kemâlâta erdirmiyorlar."

"Taşı nur, toprağı nur; kâmil ölmez, kabdan kaba boşanır."

"İrşâda mezun olmadığı halde, başına adam toplayanın Müseylemetü'l-Kezzâb ile haşrından korkulur."

"İnsanların bazıları, kendilerini kurtarmadan başkalarını kurtarmaya kalkışıyor."

"Vücuduna sözü geçmeyenin başkasına sözü geçmez."

"Münâfık esfel-i sâfilînin esfelidir."

"Maddeden geçmeyen manâyı bulamaz."

"Her mazhar, kendi kârını icrâ eder."

"Ma'sıyete rızâ aynıyla ma'sıyettir."

"Tedbir, takdîre muvâfık düşerse muvaffak olunur."

"Tedbirde kusur edip de takdîr-i İlâhiyeyi itham etmemeli."

"Hepimizin hatası var. Hiç kimse hatâdan münezzeh değildir. Tövbekâr olunursa Allah affeder. İrtidad (dinden dönme) başka; tövbe etse bile kabul olunur mu bilmem."

"Esâsât-ı İslâmiyeyi arzumuza uygun gelecek şekilde tatbike çalışmamalı. Şunu şöyle yaparsam böyle olur, böyle yaparsam şöyle olur, diye."

"'Anadolu ahâlisi esmâya, Rumeli halkı ef'âle mazhardır' buyuruldu."

"Anadolu toprağı evliyâ tarlasıdır."

"Anadolu'nun evtâd-ı erbaası (dört direği) Hacı Bektaş-ı Velî, Mevlânâ Celâleddin-i Rûmî, Hacı Bayram-ı Velî, Şabân-ı Velî (k.s) efendilerimizdir."

"**'Verâset-i Muhammedî, Araplardan Acemlere, Acemlerden de Türklere geçmiştir'** buyuruldu."

"Benî Kureyş'ten biri, (bir defasında) Evlâd-ı Rasulden birisi zulüm ve itisâfa maruz kalınca Kayı Aşireti'ne iltica etti. Mürûr-i

eyyâm ve zaman ile onlara baş oldu. Fakat kendileri de bilmez."

"Fatih ile Yavuz Selim Han, İmâmeyn silkindendir."

"Türk devleti (bir defasında da: Türk milleti), ilâ yevmi'l-kıyâme (kıyamet gününe kadar) bâki kalır, pâyidâr olur. Fakat şekl-i idâresi şekilden şekile tahavvül eder."

"Hilâfet, ya sahîhun nesebi bi'l-İstihkak: ya biat-i amme ve tâmme, ya da kahr-ı galebe ile istihlâf (birinin yerine geçme) olunur. Yavuz Selim Han'da bu üçü de tahakkuk etmiştir."

"Dâhilde muhtar, hâricde müttehid; hükûmât-i müttehide-i İslâmiye tahakkuk edecektir."

"İş başında olanlarda mes'ûliyet-i maneviye olmalı. Sonra kanunu, nizamı bilmeli ve sonra da istikamet üzere olmalı."

"Mes'uliyet-i maneviye cezasız kalmaz; ancak zaman kalır."

"Nâs lâyık olduğu idareyi bulur."

"Mal, can emniyeti ile huzur; doğruluk, emniyet ve insaf ile mümkündür."

"Nâsa hizmet, Hakk'a ibadet gibidir."

"Aşağı başa bağlıdır. Bütün kötülükler yukarıdan gelir."

"Zulüm ve itisâfın cezası evlâda intikal eder."

"Ammenin hukukundan sakınmalı. Şahsa ait olsa helâllaşılır. Vakıf veya ammeye ait hakları kiminle helâllaşacaksınız? Ona çok dikkat etmeli."

"Vakfın çivisini çakan ihyâ, çivisini söken imhâ olur."

"Vakfa, ya ihanetten, ya da cehaletten kötülük edilir."

"Bizde nimeti reddetmek yoktur. Emekli olmadan ayrılma, istifa yok!"

"Devlet dairelerinde tediyattan önce itâ emri olmalı, yazılı olarak verilmeli. Başka türlü olmaz. Sene sonu, ayrılan tahsisat bitmedi diye onu sarf edecek yer arıyorlar. Hiç öyle şey mi olur!"

"Vâli' ismi esmâ-i hüsnâdandır. Vâli halka hizmetle mükelleftir. Rızık sıkıntısı çekmekten beridir."

"İnsanın rızkı da eceli gibi takdir olunmuştur. Eceli, insanı nasıl gelir bulursa, rızkı da öyle gelir bulur."

"Sahâvet sıfat-ı enbiyadır. Sahî adam cennete girer; cennet de burada başlar."

"Hediyeleşin; istihkak kesb edersiniz."

"Mirasta aldanan kazanır."

"Yapılan, iş ya da vesîle olmalı."

"Ortaklık kaderin teşrîkidir. Kaderinizi başkaları ile teşrîk etmeyiniz."

"Kazancın helâlinde hesap, haramında ikab vardır."

"Parayı kazanırken dikkat etmeli. O nasıl olsa gideceği yeri bulur."

"Parayı kazanın; sevgisi gönlünüze girmesin."

"Tâcir merzuk, muhtekir merduddur."

"Rızkın onda dokuzu ticarettir."

"Satarken alıcı gibi olmaya bakmalı."

"Yüz kuruş kazanılırsa, on kuruşunu tasadduk etmeli."

"Para kazanma sevdası adamı perişan eder; şöhret de."

"El-fakru fahrî' hadis-i şerîfi ulemâ-yı zâhirin manâlandırdığı gibi değildir. Erkân-ı İslâmın ikisi varlıkla, zenginlikle kaim. Fakriyyet, ef'âlinde, sıfatında, zâtında kendini Hakk'a tefvîz etmektir."

"Fakriyyet, fakriyyet-i Muhammediyye'de fânî olmaktır."

"Her mazhar yalandan ictinab etmeli. Çünkü yalan insanı hacîl eder, kepaze eder."

"İnsan geçmiş eyyâmı düşünerek bugününe şükretmeli."

"İkram ve iltifata itibar etmemeli."

"İtibar ağyâra olur."

"Makam, servet ve ilim ucub vermemeli."

"Biz evlâd-ı sulbiyyeye değil, evlâd-ı maneviyyeye itibar ederiz."

"insanı şaşırtan nefsidir. Nefsiyle ölçer, aklıyla muhakeme eder."

"İstikamet üzere devam edilirse, mukadderâttaki şer hayra tebdîl edilir."

"Şifa lûtf-i İlâhîdir. Bir tabîb-i hâzıka görülmeli; ama rahatlıkla Hakk'a inkiyad etmeli."

"Şifa, ilaçta meknuz olan kudret-i ilâhiyyedir."

"Yoktan var eden, mevcudu tamir etmez mi!"

"Müminin ölümü, şu odadan bu odaya geçmek gibidir."

"Ölümden korkan, ölümden kurtulamaz."

"Cahil inat eder, inkâr eder; kâmil sabreder; ârif seyreder."

"Cahil bilmeyen değil, bilmediğini bilmeyendir."

"Dünyada rahatlık gönül hoşluğuyladır."

"Kimsenin eksiği ile uğraşmayınız; rahat edersiniz."

"Bütün zahmetler nefisten gelir. Halimizden dolayı zahmet çekeriz."

"İnsanın, dışarının sıkıntısını unutturacak içeride hanımı olmalı."

"İşini bilen değil, eşini bulan rahat eder."

"Benim yanımda kimseyi zemmetmeyin."

"Beni kimseye karşı müdafaa etmeyin."

"Ehlullahın maksatları hep aynıdır. Yalnız ifadeleri değişiktir."

"Bizi seven bizdendir. Bizi seveni seven de bizdendir."

"Bizde gelene 'niye geldin'; gidene de 'niye gittin' demek yok!"

"Talep de yok; red de yok."

"Gittiğiniz yerde gönül safası bulabiliyorsanız oraya devam ediniz. Gittiğiniz yer burası dahi olsa gönül safası bulamıyorsanız sizin için buraya gelmenin bir faydası yoktur."

Abdullah Kucur

HASAN BASRİ ÇANTAY HOCA

Yine Dr. **Hamdi Hızalan** Baba anlatıyor:

— Efendim, Hasan Basri Çantay Hoca, mide ve onikiparmak bağarsağı kanaması geçirmişler. Daha evvel bir çok arkadaşlar görmüşler, bizim doktar arkadaşlar, hepsi de hastaneye yatırmak istemişler, Cerrahpaşa veya Gurebaya. Israr etmişler, fakat Hoca bir türlü kabul etmemiş.

Bir gün **Mustafa Bey** –**Özeren**– Hazretlerinin ziyaretlerine gitmiştim. **Çantay** Hocayla aynı apartmanda oturuyorlardı Koska'da, derinkuyu sokağında: **Çantay Hoca**'nın yüzünde renk kalmamış, sapsarı!. Arkadaşların baktılar ama, bir de sen bak bakalım Hamdi! buyurdular.

Gittik, baktım, Hoca hakikaten ağır hasta, anemik vaziyette. Kan kaybından dolayı ağır durumu: Aman Hocam, mutlaka hastaneye yatmak lâzım! filân dedim ama, Hoca hastaneye gitmemekte direniyor. Fakat, **Mustafa Bey Hazretleri**: İstediğin hastaneye yatırırız seni, özel hastaneye yatırırız!. diye ısrar edince, razı oldu.

Ondan sonra biz Hocayı **Teşvikiye Sağlık Yurdu**'na yatırdık. Orada, Hocaya mecburen kan vermişler tabii, bir kaç şişe. Öylesi durumlarda, verilen kan, hem kanamayı durdurur, hem de kaybedilen kanı telâfi eder. Epey rahatlatır hastayı yani.

Hoca da öyle olmuş, epey rahatlamış. Hatta biz Mustafa Bey Efendimiz Hazretleriyle birlikte ziyâretine gittiğimiz zaman, ayağa kalkmak istediler hormeten de: Olmaz Hoca, dediler, senin yatman lâzım, yat!.

Ondan sonra: Eeee nasılsın Hoca? diye sordular.

Çantay Hoca: Hamd olsun iyiyim ama, çok müteessirim!. dediler.

Hayrola Hoca, nedir mesele? diye sordular.

İşte o zaman Çantay Hoca: Bir temiz kanımız vardı, o da karıştı! Bize kan verdiler burada!. Ver-

dikleri kan, çıfıt kanımıdır, Mason kanımıdır, ne kanıdır, kimin kanıdır bilemem!. Ondan dolayı üzgünüm! deyince, Mustafa Bey Efendimiz Hazretleri: Sen âlim adamsın Hoca!. Deryaya leş düşmekle derya necis olur mu? Olmaz! Sen türbedar **Amiş Efendi** Hazretlerinin elini öpmüş, ondan feyiz almış bir deryasın!. Keyfine bak sen! buyurunca, **Çantay Hoca**'nın teessürü dağıldı, neşesi açıldı, pek keyiflendi.

— Efendim, Hasan Basri Hoca'nın, Amiş Efendi Hazretlerinin elini öpmesiyle ilgili hatıra var mı?

— Bilmiyorum, kendileri de anlatmadılar ama... Benim daha önceki bir ziyâretimde, duvarda **Amiş Efendi** Hazretlerinin ism-i şerifî vardı, benim gözüm oraya ilişince: Hamdi, dedi, görüyorsun işte, ben buraya bağlıyım!

— Hasan Basri Hoca?

— Evet, Hasan Basri Hoca!

Bir de şöyle bir şey oldu bir gün. Teşvikiye Sağlık Yurdu'ndaki tedaviden sonra, o kanamalar geçti, durumu o yönden düzeldi ama, şeker hastalığı da vardı Hocanın. O zamanlar ben de Sarayburnu Gülhane Askerî Hastanesinde doktordum. Oraya götürüyordum Hocayı kan tahlili için. Benim kendi arabam yoktu, taksiyle götürüp getiriyoruz. 1961 veya 62 seneleri filândı. İşte o gidip gelmeler sırasında konuşurken, Efendim Hazretlerine bağlılık

sözkonusu oldu da; ben: İman tecezzî kabul etmez! deyince, **Hasan Basri Hoca**: Hah şöyle!. diyerek bir fırlayış fırladı, tepesi taksinin tavanına değdi Hocanın.

Ben Efendime bağlılıktan dolayı söyledim bunu, o da takdir etti.

NECİB FAZIL BEY

Bir olay daha var böyle. Bir gün, **Eminönü**'nden **Cağaloğlu**'na çıkacağım. Postanenin önünde dolmuş bekliyorum.

Bir dolmuş geldi: Cağaloğlu Cağaloğlu!. diye bağırıyor.

Ön dolu, arkada bir kişi var, arkaya bindim tabii. Bir de baktım **Necib Fazıl** Beymiş arkada oturan.

Selâmlaşıp merhabalaştıktan sonra konuşurken, ben bir ara: Efendim bendeniz, **Ahmed Tahir Maraşî** Hazretlerinin bendegânındanım!. deyince, **Necib Fazıl** Bey de, **Hasan Basri Hoca** gibi bir fırlayış fırladı ki, başı tavana değdi!

Ahmed Tahir Maraşî Hazretlerini çok severdi **Necib Fazıl Bey**.

Kitabcı **Abdullah Işıklar** anlatıyor, biz dinliyoruz:

— Bizim FETİH Gazetesinin başyazılarını **Hasan Basri Çantay Hoca** yazardı. Bir de fıkra yazardı, fıkranın altına da **Cem** diye imza atardı: Abdullah, derdi ben "cem"i çok seviyorum, fıkralarımın altına "cem" koy derdi, biz de öyle yapardık.

— Araştırmacılara da ipucu veriyorsunuz siz bu açıklamayla.

— Öyle ya, doğru! Tabii, bizim FETİH Gazetesindeki Cem imzalı fıkra yazıları **Hasan Basri Çantay** Hocaya aittir.

Bir gün işte, cehdden, cihaddan, büyük cihad, küçük cihad artık her neden bahsediyorsak, Hoca önce bir güldü, sonra da: Yahu Abdullah, dedi, bizim Balıkesir'de köylüler, zaman zaman domuz avına çıkarlar! Fakat, bilir misin ki, bu domuz avına çıkanlar, önlerine tavşan çıksa ateş etmezler!. Niye biliyor musun?.. Eğer o masum tavşana ateş ederlerse, asıl hedefleri olan domuzu kaçırırlar o gereksiz gümbürtüyle!.

— Müthiş bir değerlendirme tarzı bu be âbi yahu!

— Evet evet!..

— Domuz avına çıkanın masum tavşana ateş

etmesi, o adamın cehd ve cihad bağlamındaki cehâletini ortaya koyar.

— Tabii ya!. Asıl iş domuzu vurmak evlâdım, derdi.

— Domuz için hazırladığın kurşunu tavşana sıkarsan, o cihad değil ahmaklık olur. Böyle ahmaklar da her zaman vardır. Kuru gürültü ve boş heyecanlarla bir şeyler yaptıklarını sanan bu ahmaklar, insâniyet ve İslâmiyet davasına çok büyük zararlar veriyorlar. Habire fitne uyandıran bu cühelâ sürülerinin ellerini kollarını bağlamak ve ağızlarını da tıkamak lâzım aslında ama, oooof of!.

Adam değil ki böyleleri, içi fosuruk dolu kof!.

— Şunu söylerdi o tarifini yaptığın tiplere Hasan Basri Hoca: Parmağınızı arının kovuğuna sokmayın oğlum!.

— Fitneye yem olmayın, demektir bu.

— Hah!. Tabii yaa!.

BİR BARDAK SU

Yine Dr. **Hamdi Hızalan** Baba anlatıyor:

Abdülbaki Bey –Gölpınarlı– bir kalb spazmı geçirmiş. Doktorlar: Hemen derhal hastaneye yatırmak lâzım!. demişler.

Kalb spazmı geçirdiği yer de, **Celâleddin Çelebi**'nin taşlıktaki evi. Eve doktor çağırmışlar: Aman hemen hastahaneye kaldırın!. demiş, gitmiş doktor.

O gece, mânâsında, rüyasında **Ahmed Tahir Maraşî** Hazretlerini görmüş **Gölpınarlı**.

Ahmed Tahir Maraşî Hazretleri, **Abdülbakî Bey**'e bir bardak su ikram ederek: Korkma Abdülbaki, düzelirsin!. buyuruyorlar.

Ertesi gün: Haydi hastahaneye!. filân diyorlar, Abdülbaki Bey: Yok, ben gitmem! diyor, gitmiyor.

Ben de o gün, yani Abdülbakî Bey'in o hastahaneye gitmemekte direndiği gün, Mustafa Bey –Özeren– Efendimize gitmiştim.

Oğlum, dediler, Mustafa Bey Efendimiz Hazretleri, Abdülbakî hastaymış, onu bir ziyârete gidelim birlikte!.

Peki efendim! dedim, beraber çıktık. Ben de o zaman resmî üniformalıyım, albayım. Teşvikiye'den aşağı doğru yürürken, Teşvikiye Câmiinin önündeki sebilin yanına gelince: Oğlum, dediler, şuradan bir şişe taşdelen suyu al!

Peki efendim! dedim, gittim bir –büyük– şişe taşdelen suyu aldım sebilden, gidiyoruz.

Taşlık'a varınca, bir kapının önünde durdular: Şu kapıyı çal! dediler.

Kapıyı çaldım. İçerden biri çıktı: Kimi arıyorsunuz? diye sordu.

Mustafa Bey Efendimiz Hazretleri: Abdülbakî Bey burada mı? dediler.

O adam: Burada efendim ama, doktorlar kimseyle görüştürmüyorlar. Çok ağır!. derken, içerden

Abdülbakî Bey'in sesi duyuldu: Kim geldi, kim geldi? dedi.

O adam: Kim geldi diyelim efendim?

Mustafa geldi! deyin dediler, Mustafa Bey Efendimiz Hazretleri.

Adam içeriye: Mustafa Beyefendi efendim! deyince, Abdülbakî Bey: Aman efendim, hemen gelsinler!. dedi. Biz de duyuyoruz sesini.

İçeri girdik. Mustafa Bey Efendimiz Hazretleri ileri geçtiler, ben elimde şişe kapı önünde bekliyorum.

Abdülbakî Bey pek sevindi: Aman efendim, dedi, ben de teşrifinize intizar ediyordum! Beni hastahaneye kaldırmak istediler! Fakat dün gece rüyamda, Ahmed Tahir Maraşî Hazretleri, mânâmda bendenize bir bardak su ikram ettiler ve korkma, iyileşirsin, buyurdular. Ben de hastahaneye filân gitmedim, sizi bekliyordum! deyince, Mustafa Bey Efendimiz Hazretleri bana: Oğlum suyu ver! dediler.

Bir bardak istedik. Bardak geldi, ben şişeyi uzattım. Kendi elleriyle bir bardak su verdiler: İşte bu suyu al, bu suyu içinceye kadar iyi olursun!. dediler. Nitekim de öyle oldu. İyileşti Abdülbakî Bey o suyla...

KALBİMDEN YAKALADI BENİ

Balaban sohbetlerinin en hasbi, en cömert fertlerinden, **Haşim Kökten** anlatıyor:

Ben, Efendim –Mustafa Özeren– Hazretlerini tanıyıncaya kadar, nereye gittimse geri döndüm. Hiç bir kapıyı begenemedim. Sarmadı beni.

Sonra, bir rahatsızlık dolayısıyla doktora gitmem icâb etti, yola çıktık arabayla tabii.

Biz **Siyâmî Ersek**'e gideceğiz diye kavilleştik, Kadıköy'e Haydarpaşa'ya gideceğiz, fakat yanımdaki arkadaşlar –**Mustafa Seçkin** ve **Abdullah Kucur**– bizi Taksim'e Doktor Naima Hanımın mu-

ayenehanesine götürdüler.

Mustafa, Abdullah, bizim birâder ve ben girdik içeriye. İçerde bir zat var, salonda.

Mustafa'yla Abdullah gittiler o zatın elini öptüler, geri çekildiler. Sonra bizim birâder yanaştı, o da öptü.

Tereddüt içindeyim o anda ben: Ben de öpsem mi, öpmesem mi? diye öyle sap gibi beklerken: Onlar öptüler, ben öpmezsem ayıb olur! El öpmekle dudak aşınmaz! diyerek, vardım ben de öptüm.

Bana şöyle bir baktı: Buyur, otur! dedi, bir iskemle gösterdi bana.

Oturdum. Ondan sonra, ilk kelâmı şu oldu bana: Ne ile istiğal edersin?

Ticâret! dedim ben.

Bunun üzerine bana: Alıcıysan satıcı gibi hareket et; satıcıysan alıcı gibi hareket et!.. dedi.

Muayene sıram gelinceye kadar benimle meşgul oldu Efendi. Ve bende bir değişme oldu o anda. Birden bir alav sardı içimi sanki... İçimde bir muhabbet kazanı kaynamaya başladı adeta! Daha önce hiç kimseyi beğenemeyen ben, erimeye ve hatta kaynamaya başladım o anda, orada. O gece Efendi'yi gördüm rüyamda, salıpazarında peşinden gidiyorum yetişemiyorum filan. Sabahısı ziyâretine gittim. Sohbetini dinledim.

Bu sefer, o gece rüyamda: "Mâkâne Muhammedûn ebâ ehadin min ricâlikûm velâkin resûlâllahi ve hâtemennebiyyine ve kânallahu bi külli şey'in alima: Muhammed, sizin adamlarınızdan hiç birisinin babası değildir, fakat o, Allah'ın Resûlü ve peygamberlerin sonuncusudur. Allah her şeyi lâyıkıyla bilendir."(Ahzâb 40) âyetini okuyarak uyandım.

O gün gine gittim Efendi'nin ziyaretine. Vardım, elini öptüm, oturdum. Sohbet ediyor. Öyle ısındım, öyle kaynadım ki Efendi'ye... Kucaklayasım geliyordu, yiyesim geliyordu. Ertesi günü Cuma'ydı. Cuma'da gittim, Fatih'de elini öptüm, biat ettim. Bizim bağlanmamız böyle oldu. Önceleri kaçtım, kaçındım ama, kalbimden yakaladı beni...

HUZUR GELİR

Bizler, **Hüsâmeddin Aydın**, Nasûhî Dergâhı dervişanından **Yûmnî Dalkılıç**'la birlikte Haşim âbiyi –Haşim Kökten'i– dinlerken, Turan Bey de vardı yanımızda.

Sohbetin akışı içinde, zordan şerden, sıkıntılardan yılmamak konusu gündeme gelince, şunu aktardı Turan Bey:

— Efendim –**Mustafa Özeren**– Hazretleri derdi ki: Size bir muzır gelir, bir muzur gelir! Dağın tepesinde bir huzur gelir!..

RUHANİYET CİSMANİYETTEN DAHA TESİRLİDİR

Yine **Haşim Kökten** anlatıyor:

Efendim –Mustafa Özeren– Hazretlerinin son günleriydi. Ahirete gidiş ahvâli belirmeye başladı üstünde. Huzurdayım ama çok üzgünüm: Efendim Hakka yürüyünce biz ne yapacağız, ne olacağız? diye içimden için için yanıp tutuşuyorum.

Önlerinde diz üstünde oturuyordum o anda tabii: Şöyle koltuğa otur! dediler.

Kalktım, koltuğa oturdum. Şöyle bir baktı bana: Evlâdım, dedi, bir mürşid-i kâmil dünya hayatındayken kılıcı kında olur!. Ahirete intikal ettiği zaman, kılıç kından çıkmış olur, daha tesirli olur... Keyfine bak!. dedi.

Efendim böyle söyleyince bütün yük kalkıverdi o anda benim üstümden. Sanki cennetteyim de, her şey güllük gülistanlık olmuş gibi bir halin içine girdim ama, yine de anlayamadım bunun ne demeye geldiğini o zaman...

ALDATAN DEĞİL, ALDANAN KAZANIR

Benim bir tarihte ortağımla bir ihtilâfımız var, ayrılacağız, ayrılamıyoruz bir türlü. O bir tarafa çekiyor, ben bir tarafa, meselenin ortasını bulamıyoruz.

Meseleyi –Mustafa Özeren– Efendim Hazretlerine arz etsem hallolacak ama, ona arz edemiyorum ki.

— Niye?

— Şu korkuyla arz edemiyorum. Efendimin bir sözü var daha önceden. Şunu söylerdi dâima: Bir şey danışacağınız zaman, size söylenecek şey, yüzde yüz aleyhinize de olsa yapacaksanız sorun, yapmayacaksanız sormayın! derdi.

Bu korkuyla soramadım ben efendime meseleyi. O günlerdeki tehevvürle belki söyleneni yapamam filân diye hiç bahsetmedim.

Derken bir gün iyice, paldır küldür kavga etme noktasına gelince, arkadaşlar –bizim Abdullah Kucur, Muhasebeci Selahaddin Bey ve bir kaç kişi daha– beni dışarı çıkardılar, teskin için.

O hal içinde Efendime gittim ben. Arkadaşlar dükkânda oturuyorlar, bizim aramızı bulmaya çalışıyorlar onlar.

O zaman Efendim Şark Kavesine varır, otururdu. Oraya gittim. İçerisi kalabalık. Kapıdan içeri adımımı attım, beni gördü. Daha ben ağzımı bile açmadan: Evlâdım, dedi, git nasıl isterse öyle yapıver! Aldatan değil, aldanan kazanır!. dedi.

Efendim böyle söyleyince, ben büyülenmiş gibi –ya da kötü bir büyüden kurtulmuş gibi– rahatlayarak, izimin üstüne geri döndüm dükkâna.

Bizim Abdullahlar hemen ayağa kalktılar, benim hır çıkaracağımı sanarak, bana engel olmak, beni durdurmak için ayağa kalktılar. Ondan sonra ben: Adem!. dedim, ortağıma.

Ey!. dedi.

Nasıl istiyon oğlum? dedim.

Şöyle şöyle olursa tamam!. dedi.

Yazın bir yazı!. dedim arkadaşlara: Nasıl istiyorsa öyle yazın, öyle yapın, bitsin bu iş!..

Ondan sonra yazdılar, çizdiler, mühürleri bastık, imzaladık iş bitti. Yarım saat içinde bitti.

SİZE LÂZIM OLAN

Bizim Balaban Sohbetlerinin baş patronlarından –orada dükkânları olması hasebiyle bu güzel hizmeti organize eden can insanlardan– biri olan Kayserili **Haluk –Göbüklükoğlu–** âbiye:

— **Mustafa Özeren** Hazretlerini ilk defa nerede ve nasıl tanıdınız? diye sordum.

Şunu anlattı Haluk âbi, kısaca:

— 1974 yılıydı. Bir trafik kazası geçirmişler, Amerikan Hastanesine kaldırmışlar, orada gördüm tanıdım ilk defa kendilerini.

— Kim götürdü sizi oraya!

— Bizim Kâzım!

— Kaptan Kâzım mı?

— Evet, Kaptan Kâzım götürdü beni. Ben, daha evvel, başka bir cemaata gidip geliyordum.

Şekil kaygısı galibti bende o zamanlar. Yeterinden çok daha fazla duruyordum şekil üzerinde heraldeki, oraya epey bir devam ettik ama, ben tadına varamadım. Tat alamadım oradan, Benim burayla biat, intisab gibi bir bağlantım olmadığı için, Kâzım: Haydi seni Efendime götüreceğim! deyince, biz de: Haydi bakalım, eyvallah! dedik, gittik.

Hastanedeki odalarına girdiğimiz zaman, yataklarında oturuyorlardı.

Bizim **Kaptan Kâzım**: Efendim, dedi, buna himmet edin! Bu benim çok uzun yıllardan –çocukluğumdan– beri arkadaşım!. Çok severim! Buraya kapılanmasını istiyorum efendim!. dedi.

Bunun üzerine, Mustafa Efendim Hazretleri buyurdular ki: Evlâdım kim o zat? dedi.

..... diye bir zatmış efendim! dedim.

Hiç seslerini çıkarmadılar, tanımadılar yani.

— Siz hiç anlatmadan söylüyorlar bunları?

— Evet! Tanıyamadılar o zatı. Ondan sonra: Evlâdım, buyurdular, bir yere gittiğin zaman, gönlünde bir inşirah, bir rahatlık, bir ferahlık hissediyorsan, orada kalırsın... Yok eğer öyle olmaz da, aykırı hal zuhur ederse kalmazsın!. dedikten sonra, orada bir tabakta bir yemek vardı, balık: Ye bunu! buyurdular, yedim.

Daha önce devam ettiğim mecliste balık yenmiyordu. O balığı özellikle yedirdi efendim bana o gün Allahu alem.

O balığı yedikten sonra: **Şeyh Şaban-ı Velî** Hazretleri var! Oraya gider miydiniz? dedi.

Evet, dedim, efendim giderdik!

Oradan geçerken Bolu Dağı'nın altından indikten sonra, orada bir **Hayreddin Tokadî** Hazretleri var, onu ziyâret eder miydiniz oğlum? dedi.

Hayır efendim, dedim, oraya hiç gitmedik! Yoldan geçerken okunurdu!.

Bunun üzerine biraz güldüler, şöyle tebessüm ettiler. Ondan sonra ellerini verdiler, ellerini öptüm ve biat ettim orada.

— Peki Haluk âbi, Mustafa Efendi Hazretleri ev ödevi veriyor muydu?

— Ev ödevi, bendenize vermediler. Fakat ihvan içinden bir kaç kişide olduğunu işittim, ama bana vermediler.

Şöyle buyurdular bir gün: **Evlâdım!. Gönülden gönüle yol vardır. Her kişide Hakkın nu-**

rundan bir şûle vardır.. Fark edebilene ne mutlu!. Fark edebilen nefsini bilir, nefsini bilen Rabbini bilir evlâdım!. buyurdular.

— Not tutan olmadı mı hiç sohbetlerde?

— Bilemiyorum, ancak bir gün, öyle bir şey sözkonusu olunca: **Size lâzım olan sizde kalır evlâdım!**. buyurmuşlardı.

İKİ DEFA

Mustafa Özeren Hazretleriyle iki defa müşerref oldum ben vaktiyle.

İlki, 1961'lerde, **Göztepe**'de, Mevlevî Hacı **Mazlum Dede**'nin dükkânında oldu.

Teğmendim o zaman. Resmî kıyafetle gitmiştim oraya. İçeriye girdim. Mustafa Efendi Hazretlerinin yanında şeyhim **Zekî Arif Bey** oturuyordu. Tabi edeben önce şeyhimin elini öpmek istedim, fakat kaşıyla Mustafa Efendi Hazretlerinin elini öpmemi işâret edince, Mustafa Efendi Hazretlerinin elini öptüm. Sağ elinin avucunu öptürmüştü Haz-

ret bana o zaman. Ondan sonra da şeyhimin elini öptüm, bir kenara çekildim.

Allah dostlarının sağ elinin avucunu öptürmesi, insanın başını ve sırtını sıvazlamaları muhabbet ve desteğe işâretmiş. Şeyhim **Zeki Arif Bey**'den öğrendim bunu sonradan...

— İkinci görüşmeniz ne zaman oldu?

— İkinci görüşmemiz, 1963 yılında, **Kızıltoprak**'da Prensesler'in Konağında oldu.

Orada, elini öptüğüm zaman, yüzüme baktı, güldü: Hatırladım! dedi.

O gün sivildim. **Süheyl Ünver** Beyle birlikte gitmiştik o gün oraya.

(Emekli albay **Yümni Dalkılıç**'ın hatırası.)

DOSTLAR CENNETİ

Ben **Kayseri**'de esnaftım, imkânlarım da iyiydi. Babamdan kalma bir taşocağım vardı. Dağda bağımız, şehirde evimiz, arabamız her şeyimiz vardı, fakat manevi halimden memnun değildim. Bazı aksak ve eksik taraflarım oluyor, onları bir türlü hale yola koyamıyordum.

Bir gün bu halimden öyle rahatsız oldum ki: Yâ Rabbi, dedim, beni bir hal ehline lutfet!. Ben böyle yalnız başıma adam olamayacağım!. Ancak insanların içerisinde adam olunur!. Onların içerisine girebilmek için bana bir lutfeyle!. Bu işin sahibine gönder beni Allahım!. diye yana yakıla dua ettim,

ağlayarak.

Ondan sonra, aradan çok geçmedi. Vesileler vesileleri takib etti, kader beni **Kayseri**'den **İstanbul**'a attı ve... Çocukluk arkadaşım **Kâzım Kaptan** beni önce **Mustafa Seçkin** Hoca, rahmetli **Fethi –Gemuhluoğlu–** âbi ile tanıştırdı. O gün **Fatih**'de türbeyi ziyâret ettikten sonra, rahmetli Fethi âbi, benim elimden tutarak, orada bir zata: Kayserili Azizin hemşehrisi efendim!. dedi takdim etti beni.

Şöyle bir baktı yüzüme: Hoş geldin evlâdım! dedi. Sonra Saraçhanebaşında bana bir dua etti.

Mustafa Özeren Efendim Hazretleriyle ilk tanışmam ve bağlanmam böyle oldu.

Ondan sonra Kayseri'ye döndüm ama, artık orada duramadım, tutunamadım. Öyle şeyler oldu ki, benim işlerim bozulmaya başladı. Dağdaki taşcılar geldiler: Biz işi bırakıyoruz!. dediler. Sigortalı bir ev almıştım, borcum bitmişti, adam geldi: Ben, dedi, bu evi şöyle yapacağım, böyle yapacağım!.

Bizim hanım anamla geçinmez oldu. Yani öyle bir şey ki, her taraftan dökülmeye başladı her şey. Her taraftan koptum.

Ondan sonra ben tekrar İstanbul'a geldim ve durumu Efendime arz ettim: Efendim, dedim, elimi nereye atsam dökülüyor!. Eğer lutfederseniz ben artık İstanbul'a gelmek istiyorum! dedim.

Gel evlâdım! dedi.

Ondan sonra biz İstanbul'a öylece geldik, yerleştik.

— Ve dostlar cennetinde gönendik inşaallah?

— Evet, elhamdülillâh...

(Bizim Balaban Dergâhının şen canlarından Emin Şencanlar'ın hatırasıdır.)

MUHABBETSİZ İMAN OLMAZ

Bundan sonraki bölümlerde yer alan ve üzerinde tarih taşıyan sohbetler, Dr. **Hamdi Hızalan** Beyefendi'nin sohbetleridir.

28 Ekim 1995

Hamdi Baba anlatıyor:

Mü'minin ben mü'minim diye kasılmaması lâzım: Aman yâ Rabbi, lutfettin de beni hidâyet üzere eyledin!. diye secdelere varıp şükretmesi lâzım.

Mehmed Tevfik Efendi Hazretleri: Hayrın da hak, şerrin de hak!. Şerrin bu mazhardan zuhûr etmesin yâ Rabbi!. Senden sana sığınırım yâ Rabbi!. diye niyaz ederlermiş.

Mehmed Tevfik Efendi Hazretleri bir gün, muhabbetsiz bir adama rastlamışlar yolda, başlamışlar ağlamaya: Aman efendim ne oldu? diye sorulunca, o muhabbetsiz adamdan bahisle: Başında sarığı, elinde tesbihi, dilinde virdi!. Gönlüme nazar ettim imandan eser yok!. Onun için ağlıyorum!. buyurmuşlar.

Muhabbetsiz iman olmaz!

İbâdetin lezzetini de atlamak lâzım, yoksa; ibâdet de şehvet gibi put haline gelir!.

Evliya Hazerâtı keramet ızharından çok kaçınırlar aslında, ama, bazan, isteyerek değil de, karşısındaki insanı tedâvî maksadıyla merhameten ızhar ederler...

NE TALEB, NE RED, TESLİMİYET

11 Kasım 1995

Ahmed Amiş Efendi Hazretleri: Dua ederken, şu şöyle olsun, bu böyle olsun diye uzun edip Allah'a akıl vermeye kalkışmayın! buyururlarmış.

Pir kapısında ne taleb var ne red; emre müheyyâ ol yeter! Kendiliğinizden bir şey istemeyin –bir talebte bulunmayın– ve söyleneni de derhal ifâ edin; sakın ola ihmal etmeyin!.

ÜZMEK DE ZARARLI, ÜZÜLMEK DE

18 Kasım 1995

Her mazhar, kendi kârını yapar ve iyi –şeyler– yaptığını sanır, ama; Allah'ın rızasına uygun mu değil mi? İşte bu noktada pek çokları yanılır.

Allah'dan gayrı neye dayanırsan dayan, dayandığın o şey vakit gelir ejderha olur.

Şeriat insanı cennete götürür, ancak, şeriatı tarikla tezyin ederseniz daha ötesine götürür.

Bu yolda üzmek de yok, üzülmek de yok!

Birilerini üzerseniz, zararınız zâhir –açık– zâten.

Diyelim ki üzmediniz de üzüldünüz. Birilerinin bir şeylerinden dolayı üzüldünüz!.

Sizin üzülmeniz de zarar verir ona.

Onun için, ne üzeceksiniz, ne üzüleceksiniz!.

ZAMANA UYMAK

"Zaman sana uymazsa sen zaman uy!" sözü her şeyi kapsamaz.

Her konu için doğru değil yani bu. Çağın getirdiği araç ve gereçleri, faydalı olan, islâmi yönden meşru olan şeyleri kullan demektir bu.

İslâma ters düşen şeyler bu sözün kapsamının dışında kalır.

Çok yanlış anlaşılan, çok yanlış yorumlara sebep oluyor bu söz, dikkatli olmak lâzım.

GÖZ VE GÖNÜL TEMİZLİĞİ

25 Kasım 1995

Ahmed Tahir Maraşî Hazretleri, **Fikret Bey**'e: Bu yolun yolcusunun, mâzağal basar sırrının tıflı olması lâzım!. demişler.

Fethi Bey –Gemuhluoğlu–, İslâmiyet bir çocuklaşma sanatıdır, dermiş dâima.

Çocuklarla evliyaların ahlâkları arasında çok büyük benzerlikler vardır. Kırgınlıkları fazla sürmez, bir süre sonra hiç bir şey olmamış gibi davranırlar.

MUHABBET VE İTAAT

2 Aralık 1995

İlim gönlü imar etmez, gönlü muhabbet –Muhammedi muhabbet– imar eder.

Gönlü imar edemeyen ilim, bazan olur ki kalbi de kasvet içinde bırakır!

İmanın esası muhabbet, dinin esası itaattır.

MÜKEMMELİYET

Hazreti Peygamberin bir nübüvvet tarafı, bir

de velâyet cephesi vardır. Nübüvvet tarafı açık, velâyet cephesi sırdır.

Efendimizin sadece nübüvvet tarafından nasib alıp da sırlı olan velâyet cephesinden nasib alamayanlar da böyledir. Eksiktik, aksaktır.

Mükemmeliyet, Efendimizin her iki cephesinden de nasib almakla mümkündür.

BU DOLABIN KATIRI

23 Aralık 1995

1960'lı yıllarda, Devletbaşkanı Cemal Gürsel, Hacı Ömer Sabancı'yı ziyâret etmiş Emirgân'da, Atlıköşk'te.

Paşa gittikten sonra:

— Nasıl buldun paşayı? diye sormuşlar. Ömer Ağa:

— Bu dolabın katırı değil bu paşa! demiş.

İdâre etmek, her mânâda idâre etmek büyük meziyet ama, ah onu bir yapabilsek...

TAM YERİNİ BULDUN

Harun-u Reşid zamanında bir adam:

— Bana vahiy geliyor! der dururmuş.

Harun-u Reşid saraya çağırtmış adamı. Adamı götürmüşler. Halife bakmış ki, çöp gibi çiroz bir adam. Demiş ki:

— Bu adamı yuyun yıkayın, kırk gün bakın sarayda, biraz kendine gelsin ondan sonra konuşayım!

Kırk gün sonra, adama:

— Gene vahiy geliyor mu? diye sormuş.

— Geliyor! demiş adam.

— Ne diyorlar? diye sormuş.

— Tam yerini buldun hiç yerinden kımıldama! diyorlar.

(Dr. **Hamdi Baba**'nın sohbetlerinde tuttuğumuz notlar burada sona ermektedir.)

BÜTÜNDE CÜMBÜŞ

Mustafa Seçkin Hoca anlatıyor:

— Tek sıfata değil, bütüne, İslâmın bütününe –sahip çıkmak lâzım–...

Bizde tekbaşına irtifa yok! Bizde bütünle berâber irtifa vardır!.

Sana verilen rahmet bütünle ne kadar ilgili, bütüne ne getiriyor...

Cenab-ı Peygamber'in ümmeti olmak, Muhammedleşmek, varlığın bütününü yaşamak demektir, bütününü..

Ve bütünü yaşayanın huzurunda hiç olmak! Asıl mühim olan bu!

Tek değerde cümbüş değil, tek sıfatta cümbüş değil! Bütünde!.

Her sıfatın kendine göre hayatiyeti var; kendine göre zevki var!

Kahhar isminde kahrı bütün hücreleriyle yaşamak var!

Meselâ bak, savaşta bir an geliyor, –bunu en çok yaşayan bizim milletimiz–, döğüşmeyi cümbüş haline getiriyor! Döğüşmek cümbüş oluyor! Yani orda, kolu gidiyor farkında değil adam!. O anda o sıfatı yaşıyor!

Her sıfatın cümbüşü var, ama her sıfat değil, bütün...

Cenâb-ı Peygamberde her şey bütün. Ve, kendi başına hiç bir şey yok. En basitinden: **Komşun açken uyuyorsan, benden değilsin**! diyor.

Komşun açken uyuyorsan, o rahatlık sana haramdır! ve sen benden değilsin, diyor. Ne kadar mühim bir şey bu!..

Cemiyetin bütününe, insanın ve kâinatın bütününe sahib çıkmaktır bu!..

Cenâb-ı Peygamber demek, bütün demektir. İnsanın her şeyi demektir. Ve âlemin her şeyi demektir!

İnsan her şeyiyle, her şeyiyle âlemi değiştiriyor!

Şu söyleniyor bugün: Hastalıkların çoğu senin kendi icâdındır!

İnsanın hallerinden türeyen şeyler bunlar!

İnsan her şeyinden mes'ul! Ancak ona, o rahmetler rahmetine boyun eğdiği an selâmette. Her şey ancak ona ittiba ile selâmette.. Onun sevgisi olmadan, ona tam bağlılık olmadan, velâyet dahil her şey haramdır!.

Ahmed Amiş Sultan: **Huzurumda, beş dakika, ivazsız, garazsız duran necat bulur**! buyurmuşlar.

Bu ivazsız garazsızlık, hiç bir talebde bulunmamak...

Bir sözü daha var **Amiş** Sultanın: **Hangi halde olursa olsun, gelsin, huzurumda bulunsun!. Dört duvarı değiştiririm, çatıya halel gelmez!.**

Hangi halde olursa olsun ama, hangi halde olursa olsun, gelsin huzurumda bulunsun1.

Ama işte –bütün mesele– o ivazsız garazsız durabilmek...

O ivaz garaz beşeri bir şey...

Ben Efendime –**Mustafa Özeren** Hazretleri-

ne– ilk gittiğim zaman, o-hooooo!. Başımda yüz tane tilki vardı! Ben, o zaman şeyi bir İslâm Mücâhidi olarak görüyorum, **Fethi –Gemuhluoğlu–** âbiyi çok seviyorum. Fethi âbinin şeyhi diye, bir veliye nasıl hörmet gösteriliyorsa öyle hörmet gösteriyorum kendimce. Ama hiç anlamıyorum, ihvan geliyor gidiyor, ben onları anlamıyorum hiç!

Bana elini öptürdüğü zaman: **Oğlum**, dedi, iman!.. **Oğlum iman!. Muhabbet hilkatı değiştirir!.**

Ki, ben o zaman, insan türünün soysuzluğuna inanıyorum! Ve bu öyle bir hal ki, ben sabahlara kadar da namaz kılıyorum! Kâfir filân da değilim! Kendimize göre bir havamız vardı.

Her kâmil, Cenâb-ı Peygamberin eksiksiz mümessili. Bütün mesele, kâmilin huzurunda Cenab-ı Peygamberin huzurunda durar gibi durabilmek. Bu edebe sahib olmak. İnsan böyle olabildi mi, gelen geliyor!

Umutsuzluğa yer yok! Umutsuzluk alıklıktır!.

İslâm düzen demektir ama, düzen yobazlığı değil; düzeni tanrılamak değil!.

Sıfatı değil, zatı tanımlamak lâzım!

Efendim –**Mustafa Özeren** Hazretleri– kendilerine söylenen sözü naklediyorlar: **Niyazi-i Mısrî, seyr-i sülûkunu tamamladıktan sonra konuşmuştur! Okursanız onu okuyun!.**

Çünki her velide bir cümbüş var! Nasıl cümbüş ama?. Seyr-i sülûkunu tamalayanda tam var! Dört başı mamur yani.

.....

Estetik terbiye de bir alıp verme! Sanatkârdaki de bir alıp verme! Filozoftaki de bir alıp verme! Alimdeki de bir alıp verme!

Cenâb-ı Peygamberin terbiyesinden geçmek çok önemli, temel.

Hristiyanlardaki gibi bir sevgi edebiyatı değil bu. Sevgi edebiyatı da tanrılanır! Rahmetin kendisi de tanrılanır!

Cenâb-ı Peygamberin aydından istediği, her şeye ve herkese haris olmasıdır!

MUHAMMEDÎ USLÛB ESASTIR

Din dostuyla din düşmanı aynı gönülde barınmaz, barınamaz, barındırılamaz!

Haklılara haklarını, haksızlara müstehaklarını veren, hiç kimsenin ve hiç bir şeyin haksızlığa uğramasına geçit vermeyen, hakkın, hukukun, hukukun üstünlüğünün ve adâletin tek güvencesi, büyük insanlık ailesinin rahatsızlıklarının tek reçetesi olan dini –yani İslâmı– ikâme edenle, yıkan nasıl bir olabilir?

Fikirlerine aynen katıldığımız, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Öğretim Görevlisi, ir-

fan güzeli Mustafa Seçkin Hoca'ya göre:

— Olamaz! Olmayacak şeyler bunlar!.....

–Dini ikâme edenle dini yıkanı aynı gönülde barındıran bazı şaşkınlar şeriatsız bir tasavvuf hayali kurarlar–

Olmaz! Bu iş olmaz!. Şeriatsız tasavvuf ooooolllmaz!..

Ona uymadan olmaz! Onun biçimini korumadan olmaz!

Yorum olmaz mı?

Olur! Yorum olacak, ama, onun üslûbunu muhafaza etmek lâzım. Onun üslûbunu muhafaza etmeyen tasavvuf, bizim tasavvufumuz olamaz! –Muhammedî tavrı, Muhammedî neş'eyi, Muhammedî uslûbu muhafaza etmeyen tasavvuf, bizim tasavvufumuz değildir!–

Evliyaullah'ın ağzından çıkanı, dünyanın her tarafında duyarsın! Allah'ın her dilden velisi var! Ama, Cenâb-ı Peygamber uslûbudur asıl olan, esas olan... –Bu uslûba uyması lâzım duyulanların–. Cenâb-ı Peygamber demek, nizam demektir, intizam demektir. Allah'ın nizam ve intizamı demektir!

Sen ona karşı gelirsen, onu hiçe sayarsan, sen hiç olursun!.

Bir insan, bir adam, adamım diye geçinen bir

adam, Cenâb-ı Peygamberi sâdece bir dâhî olarak düşünse, sâdece büyük bir insan olarak bile algılayabilse, yine adam olur ama... Onun şeriatını yok sayan, kim olursa olsun, isterse her an tasavvuftan bahsetsin, o adamda hayır yoktur!.

Cenâb-ı Peygamberin şeriatının keskinliği kötülüğü ifnâ içindir.

Şeriat-ı ğarra bir mükemmel nizamdır! Tam nizam, eksiksiz nizam! Onun bunun zaaf salatası değil, sarhoş kusmuğu değil, nizam nizam!. Her şeyi yerli yerince eden nizam, intizam!. Büyük insanlık ailesinin muhtaç olduğu adaletin ta kendisi!. Ona buna çok bayağı tavizler veren ve çok bayağı tavizler karşılığında da çok daha berbat, çok daha bayağı faizlendirilmiş tavizler alan salaklar sistemi değil...–

Cenâb-ı Peygambere ittiba şart!. Şeriat-ı ğarraya ittiba şart!.. Şeriatsız Müslümanlık olmaz!

Amiş Sultan, Cenâb-ı Peygamberin sözcüsüdür.

Kim Muhammedleşirse o onda yaşar! Rahmeti dâimdir.

Bu millet ölmüş filân değildir. Umutsuzluk haramdır. Salaklıktır!.

Ne buyurmuş **Amiş Sultan?**

"Nübüvvetin, velâyetin sırrının neşesiyle irşada memur edildim!"

Herkesle ayrı konuşur, herkeste apayrıdır ve odur! Herkes... Kim o nura iştirak ederse... Hem herkesten başkadır, hem de aynıdır!. Öyle bir lutuf o!.

Yüzbin milyarca biçime girecek ve aynı olacak!.

Onun için, onun lutfuna gönlümüzü açalım yeter!.

Umutsuzluk yok!

Fethi âbim rahmetlik: Müslüman romantik değil! derdi. O insanın kendi kurdukları değil... Kendi kurup yaşadığı değil! Ona bağlanarak kurmak lâzım. Ona bağlanarak kurdun mu, ona teslim olarak kurdun mu, kurduğun şey Muhammedî olur... Buna iman etmek lâzım.

Onun nâs –insanlar– için getirdiği bir nizam var! Merhamettir onun getirdiği nizam!. Rahmettir, merhamettir!.

O bir denge getirmiştir cihana! O dengeyi bozamazsın sen! O dengeyi bozarsan, herşeyi bozarsın a salak!.

Bu dengeyi bozana karşı savaşmak vacibtir!..

Veli, gerçek veli hep şeriatı besler. Şeriat rahmeti yaymaktır. Bunu anlamayan –o rahmetten– mahrumdur.

ADET BOZMAYIN

— Mustafa Özeren Hazretlerinin "adet bozmayın" diye bir sözü var Hocam!. konumuzla çok bağlantılı bir söz bu. Biraz da bu babda dem vursak?

— Onu söylüyor Efendim işte! O üslûbu, o dengeyi, o Muhammedi uslûbu bozmamak esastır.

— İnsan felsefeye düşüyor zaman zaman Hocam!

— Olabilir! İnsanın sülûk içinde yaşıyacağı şeyler bunlar! Herkes kaynağa gelirken, düşecek kalkacak, yaşıyacak bunları. Mü'min bir yerlere gelirken öyle olur, öyle olmalıdır zaten. Mü'min bir yerlere gelirken, giderken, ya bir Allah adamının örsünde dövülerek gelmeli gitmeli!. Yahud da düşe kalka, zihni çilede düşe kalka, acı çekerek gelmeli, gitmeli!.

Bizimkilerin çoğunluğu lüpçü!. Bedavacı yani! Çilesiz konuyor lutfa!. Çoğunluğu hazıra çilesiz konduğu için bu haldeyiz, iki yakamız bir araya gelmiyor!.

Hiç bir şeyi Tanrılayamazsın! Cenâb-ı Peygamberden gelen özü bozamazsın!.

Bid'at demek, Cenâb-ı Peygamberin tavrına, uslûbuna aykırı şeyler demektir!

Biz bu uslûb dışında bir tavır ortaya koyamayız. Adet bozmamanın mânâsı bu.

Yoksa... İnsan gelenek kuran bir varlık... Bunun Muhammedî bir uslûbla olması lâzım.

Hiç bir şeyi Tanrılayamazsın! Allah'tan başka Tanrı yok önermesi her şeyin çözümüdür. Meşru olan her şeye yol açar bu önerme, ama, Muhammedî tavra, Muhammedî uslûba uyması şartıyla.

Muhammedî tavır, fıtrattır. Bize lâzım olan her şey var onun içinde. Onun içinde mahrumiyet yok.

SON BİLGİ VE DOSTLUK

Bu kitaba **Fethi Bey**'le **feth-i kelâm** ettik, yine **Fethi Bey**'le **hatm-i kelâm** edelim diyorum zira, **İrfan Fethi Gemuhluoğlu Bey** (1923-1977), İmam-ı Sübhânî **Ahmed Amiş Efendi** Hazretlerinin irşad havzalarında yetişen en özel, en güzel bilgelerden biridir ve onun 22 Kasım 1975 tarihinde irticâlen yaptığı **dostluk** konuşması, her zaman ve her mahfilde hatırlanması ve emercesine tekrar tekrar okunması gereken bir cezbe sohbetidir.

Şimdi hep birlikte zamanı 1975'lere doğru dürerek **Fethi Bey**'i dinliyoruz:

Efendim,

Evveli, âhiri, zâhiri, bâtını selâmlarım. El-Evvelü Allah, el-Âhirü Allah, ez-Zâhirü Allah, el-Bâtınü Allah. Sâhib'i selâmlarım. Sâhib-i Hakîkî'yi selâmlarım. Sağımı, solumu, önümü, ardımı selâmlarım. *"Levlâke* Sırrının Mazharı"nı selâmlarım. Vâlidesini, Hadîce Vâlidemi, Fâtıma Vâlidemi selâmlarım. Çihâr-ı Yâr-ı Güzîn'i selâmlarım. Erkân-ı Erbaa'yı: Selmân'ı, Mikdâd', Ammâr'ı, Ebû-Zerr'i selâmlarım. İmâmeyn-i Muhteremeyn'i selâmlarım. Tâife-i ecinnîyi selâmlarım –mü'minlerini ve müslimlerini. Ve sizi selâmlarım.

Peygamber-i Ekber bir hadîs-i nebevîlerinde buyuruyorlar ki, *"Önce selâm, sonra kelâm."* Önce sizi selâmlıyorum. Yine Peygamber-i Ekber buyuruyorlar ki bir hadîs-i nebevîlerinde, *"Önce refîk, sonra tarîk."* Önce yolda yoldaş, sonra yol.

Dostluk üzerine konuşmak gibi, hiç mu'tâdım değil konuşmak. Elliüç yaşındayım. Kırk senedir söz orucu tutuyorum. En az yirmi senedir, yirmibeş senedir yazı orucu tutuyorum. Ne yazarım, ne çizerim. Zaten okuryazar takımından da değilim. Ama bu sözleri size sanki bir vedâ' gibi, sanki son sözlerim gibi... *"Hâl sârîdir."* buyurulmuştur. Maraz da sârîdir. Dilerim ve umarım ki, benim marazım sârî olmasın ve burada şevk sârî olsun, cezbe sârî olsun ve aşk sârî olsun.

Tabiî, ezelde aşk vardı. *"Levlâke levlâke lemâ*

halaktü'l-eflâk" de kâinâtın aşk için halk edildiği meydanda. Onu –**Eşrefoğlu** diyor ki,

Yoğ idi levh ü kalem, aşk var idi
Âşık u ma'şûk u aşk bir yâr idi
Âşık u ma'şûk u aşk bir yar iken
Cebrâil ol arada ağyâr idi

Cebrâil, Cibrîl-i Emîn, Nâmûs-ı Ekber ol arada ağyâr idi, der. Demek ki, kâinât, eflâk aşk üzere, dostluk üzere halkedilmiştir.

Size bazı dostluk, remzî de olsa bazı dostluk hikâyeleri anlatmak isterim. Bu hikâyeler hakîkatın ta kendisidir. **Dost** ol kişidir ki, öldürülmesi muhakkak ve mukarrer olan gecede **Peygamber-i Ekber**'in yatağında yatar, O'na **Şâh-ı Velâyet** denir. Dost ol kişidir ki, Yâr-ı Gâr'dır. Kucağında, mübârek bir emânet vardır. Bütün delikleri elbisesinden muhtelif parçalarla tıkar, son deliğe tabanını dayamıştır. Kucağındaki mübârek emânet, uyumayan uyanıklık içinde uyur görünmektedir. Oradan **Ebû-Bekr**'i yılan sokar. Dost son deliğe tabanını, taban gibi görünen gönlünü uzatandır, gönlü ile orayı tıkayandır.

Her şey gönülde cereyan ediyor. Ve insanlar, –biz zannediyoruz ki– hâl-i cimâ'dan doğuyorlar. İnsanlar hâl-i cimâ'dan doğmuyorlar. İnsanları gönül döllüyor. Gönül çocukları onun için ayrı oluyor. Ve gönül çocuklarının çoğu onun için "yol evlâdı" oluyor, "bel evlâdı" olmuyor.

Tasavvufta, yol oğlu olmak, bel oğlu olmaktan; yol evlâdı olmak, bel evlâdı olmaktan onun için mukaddemdir.

Benim, size, bir mübârek söz gibi arz edeceğim bir husûs yok. Her şey söylenmiştir. Kur'ân-ı Mecîd'de söylenmiştir, Kelâm-ı Kadîm'de söylenmiştir. Peygamber-i Ekber söylemişlerdir; tefhîm edilmiştir, teklîmi Peygamber-i Ekber'dendir. Tefhîmi ilâhîdir, teklîmi de ilâhîdir. Tefhîmi Rabb'dandır. Teklîmi Peygamber-i Ekber'dendir, *Levlâke* Sırrının Mazharı'ndandır. Her şey söylenmiştir.

Türkiye'deki yanlışlık, tenkid fikrînden başlıyor. Yanlışlık dost olmamak, fikre dost olmamak... İnsana dost olmak, fikre dost olmak, coğrafyaya dost olmak, tarihe dost olmak, kendi vücûduna dost olmak, komşuya dost olmak gibi kademe kademe, ama entegre, bir bütün içinde bütün dostluklar söylenmeye mecbûrdur. Bütün dostluklar söylenmelidir. Ama **fikre dost olmak, İslâm'da tenkidi mümkin kılmıyor. Tenkid İslâm'da yok!** İslâm, Mübelliğ-i Hakîkî'ye imtisâlen –ki Mübelliğ–i Hakîkî Paygamberlerin Peygamberi, Peygamberlerin İmâmı olan, *Levlâke* Sırrının Mazharı olan Zât-ı Akdes'dir! Tenkid yok; ama O'nun tebliği var. **İslâm onun için tenkid üzere değildir; İslâm, tebliğ üzeredir. Biz şimdiye kadar... Bizim son zamanlarda çektiğimiz, tenkid ile vakit geçirmiş olmamızdan-**

dır. Meseleyi bir disiplin üzere, meseleyi bir nizâm üzere ortaya koymuş olamamanın hicâbıdır bu. Meseleyi bu şekilde vaz' etseydik... Tenkidle vakit geçireceğimiz yerde, tebliğ vazîfesini yüklenseydik, tebliğ edileni tebliğ etmek vazîfesini yüklenseydik, o zaman dünya –ki yaşama sevincini yitirmemek gerekir–... *"Dünya bir cenâbetin elinden bir cenâbetin eline geçen hamam tasıdır."* dense bile, dünya yaşanmaya değer. Ve **Bedri Rahmi** doğru söylüyor tabii, tasavvufla hiç alâkası olmadığı halde, bir şair hassâsiyetiyle, *"Dünya, kiri ile pası ile sevmeğe değer."* Batı adamınındır bunalım. Fikre dostluk, –nasıl fikre dostluk tebliğ ile başlıyorsa...

Mü'min kişi, yerinmenin ve sevinmenin ötesindedir. Mü'min kişi yerinmez ve sevinmez, çünki gerçekçidir. Sarîh, Kur'ân-ı Kerîm, Kur'ân-ı Mecîd, Kelâm-ı Hakîkî. Mü'min kişi zann üzere değildir. Zannın büyüğünden de küçüğünden de sakınmıştır. Hırs-ı mâl, hırs-ı câh üzere değildir. Tûl-i emel sahibi değildir. Hayâlperest değildir. Mâl ve mevki' hırsından âzâdedir. Zannın büyüğünden ve küçüğünden nefsini berî kılmıştır. Zaten nefsi yoktur. İzzet-i insânı ve izzet-i İslâm'ı vardır. Nefsin izzeti olmaz. İzzet-i insânı ve izzet-i İslâm'ı vardır. İzzet buna râci'dir.

(Yeni gelen arkadaşlarımı da selâmlarım. Peygamber-i Ekber, "Önce selâm, sonra kelâm." buyuruyorlar, "Önce refîk, sonra tarîk." buyuruyorlar.

Ben, bu yeni gelen aradaşlarımı da saygıyla selâmlarım. Selâm veriyorlar bana, mukabele ederim. Daha mergubu ile, daha güzeli ile, daha izzetlisi ile de yine onların selâmlarına mukabele ederim.)

Şimdi, batı adamınındır bunalım, diyorum. Doğu adamının, gerçek mü'min ve muvahhid kişinin bunalımı olmaz, diyorum. Ve bunu şiir yazan, hikâye yazan, roman yazan, dostlarıma da her zaman bıkıp usanmadan söylüyorum. Ben hayatın cezbe ve şevk üzerine binâ edildiğine kailim. Hani ilk defa Kelime-i Şehâdet getiriyor gibi getirmedikçe, Kelime-i Şehâdet olmaz. İlk defa âşık oluyor gibidir, ilk defa güneş çarpmışa dönüyor gibidir. İlk defa şevk içindedir, vecd içindedir, istiğrâk içindedir ve bir aşk-ı ilâhîde müstağraktır. Onun için biz müstağrak adamlara pek tahammül edemiyoruz. Bu makam-ı temkîn ayrı şey, makam-ı telvîn ayrı şeydir. Buradaki cezbe, buradaki istiğrâk, buradaki müstağrak oluş makam-ı telvîn üzeredir. Yoksa, Peygamber-i Ekber her şeyi gördü, hiç birinde renkten renge girmedi, yalnız Makam-ı Ahmediyyet'de idi, Makam-ı Ahadiyyet'te idi, onun için O temkîn sâhibidir. Mûsâ, O da ulü'l-azm peygamber, hem risâleti var, hem nübüvveti var, ama makam-ı telvînde olduğu için, bir yerde Peygamber-i Ekber'in, Peygamberlerin Peygamberi'nin, Peygamberlerin İmâmı'nın makamını hâiz olamadı. Yani, aşk diyorum. Yani... Bunalıma gelince, biraz önceki sözümü itmâm edeyim. Batı adamının bu-

nalımı çok tabiîdir. Muallâktadır. Doğu adamı yerinmez ve sevinmez, çünkü dünyada sevinilecek ve yerinilecek bir şey yoktur. Ve bizim hüznümüz Allah'adır. Biz durup dururken, kendi kendimize, kendi nefsânî oyunlarımız için, şehevâtımız için mahzûn olmayız. Bizim olsa olsa... Peygamber-i Ekber müddet-i ömründe, Devr-i Saâdet'te gülmediler, hele ağız dolusu hiç gülmediler. Gülümserlerdi.

Yine insanoğlu, Peygamber-i Ekber'e ittibâen ve inkıyâden Hakk'ın ayâli olan halka hizmet ile mükelleftir. Peygamber-i Ekber geceleri Hakk'a âid idi, teheccüdle; gündüzleri tebliğ ile halka âid idi. Tebliğ gündüz ve gece duraksızdı, ayrı. Gece ile gündüz bu ma'nâda tefrîk edilmez. Gece ile gündüz ancak birbirini itmâm eder, ancak birbirini tamamlar. Yalnız buradaki Hakk'a âidiyyetle halka âidiyyet, Hakk ve halk tefrîkini ortadan kaldırmak ve **halka hizmette ibâdet neşvesi duymak** gibi, yine burada da halka dostluk var. Fikre dostluk, tebliğe dostluk... Düşmanlık yok. Tenkide düşmanlık manasına söylemiyorum. Hiç bir şeye düşmanlık söylemeyeceğim. Hiç bir şeye düşman olunmaz. Dostlukları, insanlar ayırırlar. Karşımızdakiler düşman olup olmamakta muhtardırlar. Her sabah evinizden, Allah'a ev halkını, hâne halkını ısmarlayarak çıkınız. Onlar size "Güle güle" deyip dememekte muhtârdırlar. Hâne halkına yaptığınızı, gayrı olmayan halka da yapınız. Yine, herkese, her zaman...

(Teşekkür ederim, bu yeni gelen arkadaşlarımı da selâmlarım. Yine "Önce selâm, sonra kelâm." derim, yine "Önce refik, sonra tarîk" derim ve Allah'ın Selâm'ı üzerlerine olsun derim; ve görüneni ve görünmeyeni selâmlarım; ve evveli ve âhiri ve zâhiri ve bâtını ve Sâhib-i Hakîkî'yi selâmlarım; ve Ricâlü'l-Gayb'ı selâmlarım; ve selâmlarım ve selâmlarım ve selâmlarım. Sizi yeniden yormamak için bu selâmları mükerreren arzetmiyorum, mükerreren arzında fâide olduğu halde. Mükerreren arzı bize şevk ve cezbe vereceği halde, bizi müstağrak kılacağı halde edeb ediyorum, hayâ ediyorum. Belki acaba bu selâmda da, bu coşkunlukta da nefs var mı, diye edeb ediyorum; ondan imtinâ' etmek istiyorum, ondan hayâ ediyorum. Onun için burada birinci selâmımla iktifâ ediyorum; son selâmı söyleyeceğiz *"Nefesler pâyende ola"* diye, o da bir nevi son selâm olacak.)

Tabiî, insan fikre dost olunca tarihe, coğrafyaya, ormana da dost olur, ağaca da dost olur. Orman Fakültesi talebelerinin önünde Yaşar Kemal yürüyor, görüyorsunuz. Ve Orman Fakültesi talebeleri yürüyorlar bu stepte, bu bozkır Anadolu'da, Peygamber-i Ekber bir hadîs-i nebevîlerinde fem-i saâdetlerinden buyuruyorlar ki, "Kıyâmet alâmetleri belirse, kıyâmet ân meselesi hâline gelse, elinizde bir ağaç fidanı varsa önce onu dikiniz ve sonra kıyâmete hazırlanınız." Orman... Orman için, ormana destân düzmek için, ağacı kutsallaştırmak için, ağaca orman fakültelerinin üstünde

orman fakültelerinin estetiğini vermek için, ağacı kutsallaştırmak için, ağaca orman fakültelerinin üstünde orman fakültelerinin estetiğini vermek için, orman fakültelerine cezbe vermek için, bu memleketin insanına yeni bir şevk, yeni bir koşu, yeni bir emânet, yeni bir bayrak koşusu vermek için bu hadis-i nebevîden hareket etmek kâfidir.

Komşuya dost! Peygamber-i Ekber buyuruyorlar ki, "Bana komşu hakkından öylesine bahsedildi ki, komşunun komşudan mîras yiyeceğini zannettim." Kurda kuşa dost! Görünene, görünmeyene dost! Her an kendi raksı üzere olan madde zannettiklerimize dost! yani... "Beni Allah tedîb etti, onun için edeb-i ilâhî ile müeddebim." diyor Peygamber-i Ekber. Bir hadis-i kudsîlerinde de, **"Allah'ın ahlâkı ile tahalluk ediniz."** diyor. **Allah'laşınız** gibi bir şey. Sanki, **Allah'laşınız**, diyor.

Ömerü'l Halvetî Azîz, Türbedâr **Ahmed Amiş Efendi** Hazretlerine, **"Ubûdiyyetiniz rubûbiyyetinizi, rubûbiyyetiniz ubûdiyyetinizi tecâvüz etmesin."** buyurmuşlar. Ulûhiyyet tarzında biliyordum, huzûr-ı ulyâlarınıza gelirken öğrendim ki, rubûbiyyetmiş; çok fark var aralarında. Ulûhiyyetle rubûbiyyet arasında çok fark var aralarında. **Ulûhiyyetle rubûbiyyet arasında çok fark var**. İbrâhîm'in İsmâil'i durumunda olan bir mübârek zât, boynu ile "Evet, öyledir" diyor; İsmail Hakkı (Akyüz) Bey. İbrâhim'in, *"İbrâhim, çimdeki putları devir"* İbrâhim'inin, *"İbrâhi-*

müyyü'l-meşreb olunuz. Duanın iyisi Fatiha-yı Şerîfe'den ibârettir, Fâtiha-yı Şerîfe'den ibârettir.' denilen İbrahim'in İsmaîl'i öyle diyor. O da tasdîk ediyor. Öyle imiş.

Tabii, orman dedik, komşu dedik... Ana toprak diyelim isterseniz, çünkü gök yağmurla, rahmet-i ilâhîyle ana toprağı döllüyor... Azîz olan ana toprak; döllenen ana toprak; gizleyen ana toprak, settârü'l-uyûb olan –kendisinden aksi gibi, simgesi gibi– ana toprak... Burada bir husûsu arzedeyim. Bu büyük Osmanoğlu, bu efsânevî Osmanoğlu, bu İ'lâ-yi Kelimetullah üzere halkedilmiş olan Osmanoğlu, İ'lâ-yi Kelimetullah kendisine verilmiş olan Osmanloğlu –ve alınmamış olan Osmanoğlu! Verilmiş de alınmış, değil; buna bilhassa işaret ederim! Aklımızı başımıza devşirelim; bu emânet onlara verilmiş, fakat alınmamıştır! Bunu gönlünüze nakşediniz! Gönlünüze menkuş hâle getiriniz! Bu emânet verilmiştir, alınmamıştır! Min tarafillah'dır. Min tarafillah kaldırılabilir. Min tarafillah kaldırıldığına dâir bir işâret yok! Bu Osmanoğlu'na çok ihânet edilmiş. Âl-i Osman yerine Âl-i Midhat kurmak istemişler. Niye Âl-i Midhat olmasın? demiş. Âl-i Midhat olsun diyen, Rumeli Hisarı'ndan bir misyonun –hem de bir Bektâşî Tekkesi toprağından, ama Türklerin girdiği yerden– şehre girmesini istemiş; bayrağa haç koymuş. Bakınız kitaplara, bilhassa son devrin ciddî kitaplarına bakınız. Büyük Reşid Paşa'dan, beyefendiler ve hanımefendiler, Büyük Reşid Paşa'dan Bülent Ecevit'e

kadar gelen ihânet çizgisini iyi bilmezseniz, tarihinize de dost olamazsınız. Büyük Reşid Paşa'dan, Âl-i Midhat'ı yapmak isteyen Midhat Paşa'dan, Carbonari Cem'iyyetlerinin ilk nizâmnâ-melerini tercüme eden Ziyâ Paşa'dan –oğlu Ali Ekrem Bey'i sünnet ettirirken Cennetmekân Abdül-hamîd Han'dan, Hân-ı Mahlu'dan atiyye talebinde bulunan, hürriyet kahramanı zannedilen, hâlâ mekteplerin, –edebiyat fakültelerinin hocaları burada– edebiyat fakültelerinin resmî devlet şairi olan Nâmık Kemâl ve Fikret'i şimdi anlatmak isterim size. Fikret'ten Bülent Ecevit'e kadar olan zevâtı –zevat-ı kiram demiyorum, zevâtı; zevât-ı menhûse de demiyorum, süflî yoktur, onlar da küfür vazifelerini, nifâk vazifelerini yapmışlardır– bilmezseniz, tarihe de dost olamazsınız. Ali Suâvi kendisine, yanına, koynuna verilen kadınla birlikte ajandır. Prens Sabahattin, Ermeni komitecileri ile Paris toplantıları yapan, prens olmayan ama bir prensesin çocuğu olan, bir sultânın çocuğu olan, yani eski Türk ahlâkına göre, töresine göre yabgu ancak olan, ama kendisini prens olarak takdîm eden Prens Sabahattin, Edmond Demolins'in..., yani "science sociale"i [Frédéric Le Play'nin sosyoloji "okulunu"] getirmek isteyen Prens Sabahattin'in de Katolik Kilisesi'nin ajanı olduğuna ait vesikalar vardır. Katolik Kilisesi'nden maaş almıştır. Eski Jön Türklerle bugünkü yeni Jön Türklerin arasında, ihanet bakımından çok büyük bir fark olduğunu zannetmiyorum. Tari-

he dost olunamadığı için, tarihe dost olamadığımız için... Tarihe dost olacak kadar ciddî bir ilm ile ilimlenmediğimiz için, –talib olmadığımız için ilme, ve irfâna– tarihe de, tarih fikrine de dost değiliz.

Ağaca dost, komşuya dost, süflî olmayana dost... Görüyorsunuz, tabîatde her şey yerli yerinde. Nasıl klasik medrese tarifinde Allah "ezdâdı câmi" ise, insan da ezdâdı câmi'dir. İnsanda da süflî yoktur. İnsan bağırsaktan ibâret değildir. Bağırsak da insanda vardır. Ama insan gönülden ibârettir. *"Elem neşrah leke sadrek"* diyor, *"Biz Sen'in Sadr'ını yarmadık mı, genişletmedik mi?"*. Sizin sadrınız ne zaman yarılacak, ne zaman genişleyecek? Size, –coğrafyaya da dost olamadığımız için– Anadolu beylerbeyliğini de artık çok görüyorlar. Hânedân-ı Âl-i Osman'ın mülkünü, particilik yaparak 1912'den 1920'ye kadar bitirdiniz. Eskiden vâlî gönderdiğiniz yerlere şimdi sefîr-i kebîr gönderiyorsunuz. Son Bağdad vâlilerinden biri, Süleyman Nazif Bey; Vâlâ Nureddin Bey'in babası son Beyrut vâlîlerinden Nureddin Bey. Bıraktığımız Beyrut'u görüyorsunuz, bıraktığımız Lübnan'ı görüyorsunuz. Bıraktığımız Suriye'yi görüyorsunuz. Bıraktığımız Irak'ı görüyorsunuz. Bıraktığımız Suriye meydanda. *"Fitnenin evveli Şam, âhırı Şam."* Görüyorsunuz. Sefîr gönderiyorsunuz, utanmıyorsunuz. Çünkü kendinize de dostluğunuz yok. Uzuvlarımıza da dostluğumuz yok. Uzuvlarımıza dostluğumuz olsa...

Dost yüzünü göremezsem
bu gözlerim nemdir benim

diyor. Biz dost yüzünü göremiyorsak gözlerimizin vazifesi nedir?

Dilsizler haberini kulaksız dinleyesi

diyor. *"Dilsizler haberini kulaksız dinleyesi"* diyor; kulağımıza dost değiliz. Gönlümüze dost değiliz. Gönlümüz Beytullah değil. Kan temizleyen –temizliyor mu, temizlemiyor mu benimki, o da mechûl –bir uzuv. Biz uzuvlarımızın da hakkını vermiyoruz. Uzuvlarımıza da dost değiliz. Çünkü kendimize dost değiliz. Kendisine dost olmayanlar, gayrıya dost olamazlar. Kendileri ile barışa varamıyanlar, gayrı ile barışa varamazlar. Kaldı ki, savaş yoktur. Dünya, dostluk üzere halkedilmiştir. Makam-ı Mahmûdiyyet, Makam-ı Ahmediyyet ve hepsinin müncer olduğu Makam-ı Ahadiyyet dostluk makamlarıdır. Derece derece dostluk makamlarıdır. Ve Levlâke Sırrının Mazharı'na mevdû'dur.

Tarihe dost değiliz. Coğrafyaya da dost değiliz. Coğrafyaya dost olmadığımızı göreceksiniz, Türkiye bir iç harbin eşiğindedir, bir doğu-batı meselesi çıkabilir. Anadolu beylerbeyliğini bile size çok görürler; sonra, bu içinizdeki çocuklardan Batı Trakya'yı yahut Kırım'ı kurtarmalarının –ve belki orada yaşamak imânımız olup olmadığını araştırmak gibi bir gaflete düşeriz.

İnsanın uykuya sırt çevirmesi lâzım. Peygamber-i Ekber uyumazlardı. Eğer Türkiye'de insanlar, Türk insanı, Müslüman insan, Millet-i İslâmiyye'nin insanı, İslâm Milleti'nin insanı, yeniden bir "ba'sü ba'de'l-mevt" sırrını yaşamak istiyorsa, onu ihyâ etmek istiyorsa, yeniden bir ba'sü ba'de'l-mevt'e doğmak istiyorsa, uykuyu kaldırmalıdır. Uykuya düşman mı olalım? Hayır! Uykuya dost olmayalım. Her şeye dost olalım, uykuya dost olmayalım. Her şeye dost olalım, politikaya dost olmayalım. Her şeye dost olalım, hırs-ı mâl ve hırs-ı câha dost olmayalım. Her şeye dost olalım ve paraya dost olmayalım. Ben parayı sol elleri ile tutanların destânımsı, mu'cizemsi hikayeleri ile büyümüş bir arkadaşınızım.

Feleğin kahbe başında paralansın parası
Ben güzel sevmeye geldim, değil ekmek yemeye

diyor büyük Hazret-i Neyzen. Kaddesallahu sırrâhul azîz, diyorum. Belki şaşıracaksınız, bir şâribü'l-leyli ve'n-nehâr, bedmest bir zât-ı âliye öyle diyorum. Öyle demenin, bu şekilde kendisini tekrîm etmenin daha gerçekte tekrîm ma'nâsının dışında kaldığına kailim; yetmiyor bu tekrîm ve bu takdîs dahi, yetmiyor.

Kusura bakmayın, ben mesleğinde konuşmak olan bir arkadaşınız değilim. Biraz önce, pek muhterem ve muazzez Süleyman Yalçın Bey, "48'de" dedi. Biraz sonra, "İlk geldiğiniz zaman", Ergun

Göze, "ilk geldiğiniz zaman, Almanya'dan döndüğünüz zaman 1964'de konuşmuştunuz." dedi... Beni müsâmaha ile karşılayın. Kelâmın hakkını veremiyor olabilirim. Kelâma saygısızlık etmekten, Hakk beni vikaye buyursun. Himâyet-i Azîzân'a ilticâ ederim. Burada bu i'tirâfımı da yapayım.

Mesleklere de dost olmak var. Büyük Osmanlı, kurduğu fütüvvet düzeninde, bazı meslekleri fütüvvet düzeninin içine almamış. Sayyâdları almamış, –avcıları–. Kassâbları almamış –kasapları–. Her mahaleye bir kasap lâzımdır beyefendiler, o siz olmayın. Kan dökücü olmayın. Maktûl olun, katil olmayın. Mazlûm olun, zâlim olmayın. Size kassâb olmak, sayyâd olmak, dellâk ve dellâl olmak yakışmaz. Dellâkler, vücudumuzdaki kiri önümüze koyarlar, Allah'ın Settârü'l-Uyûb vasfını rencîde ederler. Dellâller, iki kişinin mâbeyninde bir kişiyi iltizâm etmek durumunda kalırlar. Dellâl olmayın, dellâk olmayın, kassâb olmayın, sayyâd-ı bî-insâf olmayın. Bazı mesleklerin de, mesleklere sülûk da... Onlara düşmanlık ilân edilmemiş, cem'iyyette onların da bir fonksiyonu var. Cem'iyyet, onları da bu edebin dışında olanlara bırakmış, yahut bunu bilmeyenlere bırakmış. Buradaki cehl, cehl dolayısıyla makam-ı aftadır. Cehl bir nevi sebeb-i afdır. Seyr-i sülûkda, cehl, makam-ı ma'zeret değildir. O, orada ma'zeret olarak beyân edilemez. Bir ma'zeret sebebi değildir. Bir mecbûriyyet sebebi değildir. Öyleyse bazı meslekleree sülûk edemezsiniz. Bazı meslekler de, dost

meslekler değildir.

Tarihe dost, kişinin kendi uzuvlarına dost, komşuya dost, ağaca dost, coğrafyaya dost ve bazı mesleklere dost! Öyle ise, öyleyse âdeta her şey tanzîm edilmiş. Hani, çok açık tanzîm edilmiş. Ne güzel söylüyor onu, Melûl Hoca, kendi melâli içinde, kendi rıfkı içinde. Kendisine karşı rıfk üzere değildi de, gayrıya karşı, bu memleketin halkına karşı melâl üzere idi ve hakîkaten Melûl Meriç'di. Ne güzel söylüyor,

Her da'veti hep mağfiret-âsâ. Niyyet:
Ma'rûf-ı safâ, münker-i nefsâniyyet.
Tahkîk ile bi'n-netîce öğrendim ki,
İslâmiyyetle birdir insâniyyet.

Yine bunun şevkini de söylüyor.

Her zerrede şevk-i sermediyyet görünür
Mahz-ı ezelliyet ebediyyet görünür
Dikkatle bakınca âlem-i hilkatte
Mahbûbiyyet Muhammediyyet görünür.

"Dikkatle bakınca âlem-i hilkatte", "Mahbûbiyyet Muhammediyyet görünür"

Beyefendiler, günahlarınız bile şevk içinde olsun, eğer günâh işleyeceksiniz. Şevki seçiniz. Aşkı seçiniz. Ben aşksız insanlar görüyorum: Huzur içinde uyuyorlar, gidiyorlar, gülüyorlar, vitrinlere bakıyorlar, hâlâ büyük büyük pazarlıklar peşindeler, hâlâ büyük büyük ihâlelere giriyorlar. Türkiye'nin içinde bulunduğu felâketi idrâk etmiyorlar, huzur içindeler. Onun için onlara küsüm, onun için onlara kırgınım. Onun için kırgınlıkta bir feyz buluyorum. Çünkü, –va'd-i ilâhîde hulf yok, Allah va'dinde sâdıkü'l-emîn olduğu için– Allah diyor ki, "Gönlü kırık olanlarla beraberim." Onun için gönlüm kırık. Onun için gönlümdeki kırıklığı hiç bir şey, hiç bir şevk, hiç bir neş'e bir ma'nâda tashîh etmiyor. Bir felâketin eşiğindesiniz. Felâket mukadderdir, lâyetegayyer gibidir. Ola ki, kurbiyyeti olan bir zât-ı akdes ilticâ ede! Yoksa muhakkaktır. Size bazı şeyler söyleyeyim, kısa kısa. Onları ma'nâlandırmak size ait olsun. Asıl niyyetim, zaten uykusu çok az olan sizlere uykularınızı kaçırmaktır, yatağı dar etmektir. Sizin içinize bir azâb, sizin içinize bir çile, sizin içinize bir dram tohumu ekmek istiyorum. Son söz gibi, son söz kadar azîz, son söz kadar bâkir, son söz kadar saffet ve iffet dolu; sanki bir emânet gibi –kendimden ve nefsimden değil, hâşâ– emâneten söylüyorum: Sanki kan geliyor; ama –va'd-i ilâhîde hulf olmadığına göre– sonu, merhabâ ile idare edilecek kadar güzel günler. **Şâh-ı Velâyet buyuruyorlar ki, *"Gözü olana sabah ışımıştır."* Şeb-i yeldânın bittiği mutlak. Türkiye'de küfür ve Türkiye'de nifâk kemâlini bulmuş ve zevâli olmuştur. Tekrar söyleyeyim, bu beldenin üstünde, bu Belde-i Tayyibe'nin üzerinde küfür ve nifâk hükümlerini icrâ etmişlerdir. Şimdi riyâ, saltanatını sürüyor. Onun da ömrü çok kısadır. Gelecek**

bir mübârek vakte hazır olunuz. Şâh-ı Velâyet'in kelâm-ı mübârekelerini tekrar söylüyorum. *"Gözü olana sabah ışımıştır."* Hâl-i yakazadayız. O sabahın alacasındayız.

İnsan kendi kendisi ile dost olsa, insan kendi kendisine karşı saygılı olsa, sâcid ile mescûd secdede bir olur, hâl-i tevhîdde olur. İnsanın, biraz önce ubûdiyyet ve rubûbiyyet dengesi olarak söylediğimiz insanın, kendi kendisini gözden geçirmesinin, kendi içine bakmasının, kendi karanlığını kendi aydınlığı ile aydınlatmasının tek mihengi, tek ölçüsü secdede sâcid ile mescûdun ayniyyeti, tevhîdi hâlidir. Onun için Şâh-ı Velâyet, vücûdlarına saplanan okun secdede iken çıkarılmasını istediler.

Ben konuşmayı bilemediğim için, içimden geleni söylemeye çalışıyorum.

Akıl kutsaldır, beyler. Dîn-i mübîn, akıl sâhiblerine teklîf edilir. Dîn-i mübîn, şerîat-ı garrâ, akıl sâhiblerinedir teklîf. Fakat akıl, akılsızlara gereklidir. Aklı olanlar, aşkı seçsinler ve aklı terketsinler. Akla mâlik oldukları halde... Asıl saltanat, asıl saltanat-ı ilâhiyye mâlik olduğu şeyi terketmektir. Allah, –hiç şüphesiz– her verdiği ni'meti, hamde vesîle olsun, şükre vesîle olsun diye, ni'metini üzerimizde görmek ister.

Size diyorum ki, tarihe dost... Ama bir yerde diyeceğim ki, ölüme dost olunuz. Âhiret dünyada

başladığına göre, dünya ve ahiret tefrîki bizim izâfî değerlerimiz olduğuna göre, biz dünya ve âhireti kendimiz tefrîk ettiğimize göre, hadd-i zâtında kendisi bir olduğuna göre, bir'de bir olduğuna göre, ölüm ve yaşama diye iki ayrı şey olmadığına göre, ezel ve ebed beraberliği, tevhîdi olduğuna göre, o zaman –nasıl kendimize dost olmak mecbûriyyetinde isek– ölüme de dost olmak mecbûriyyetindeyiz. Çünkü ölüm, insana gözünün akının siyahına yakınlığından daha da yakındır. Peygamber-i Ekber, *"Ölüm, insana, gözünün akının siyahına olan yakınlığından daha yakındır."* buyuruyorlar ve asıl daha güzeli yine Peygamber-i Ekber buyuruyorlar ki, *"Ölüm, mü'minin tuhfe-i cânıdır."* Sâhib'ine, Rabb'ına canını hediye etmesidir, tuhfedir.

Yaşama sevincini yitirmemek, amma hiç bir şeye yerinmemek ve sevinmemek mesleki İslâm'ındır. Bunalım, batı insanınındır. Batı insanı zann ile melûftur. Batı insanı hayalperesttir. Batı insanı tecessüs ile ma'lûldür. Ve batı insanı vehimlidir. Doğu insanı yerinmez ve sevinmez, tekrar söylüyorum. Mecelle'de ne güzel, ne güzel bunlar anlatılmıştır, vehme i'tibâr yoktur. Mecelle, bunu fevkalâde güzel, kendi izzeti içinde, kendi kelâmullah'a nisbeti içinde, Kur'an-ı Mecîd'e nisbeti içinde vehme i'tibâr olmadığını bildirmiştir. Yine, zaten hatâsı zâhir olan zanna da i'tibâr yoktur.

Hepsi halledilmiş, beyefendiler. Bizim yerine koyamadığımız mesele, tenkid ile vakit geçirmek, biraz önce size arz ettiğim gibi Mübelliğ-i Hakîkî olan Peygamber-i Ekber'in tebliğini tebliğde devam etmemek. Yanlışı budur, bu Belde-i Tayyibe'de oturan, şerefü'l-mekân bi'l-mekîn olan, yani bu Belde-i Tayyibe'de oturan ve mekînleri ile bu mekân şerefli kılınan yerin insanlarının yanlışı budur. Tenkid ile vakit geçirmektedirler. Asıl vazîfe-i aslîleri olan tebliğe dönememişlerdir. Tebliğe dönmekte gecikmişlerdir. Şimdi bazı hukukî meseleler söylemek istemiyorum. Hangi Marksist diyebilir ki, toprakta mâlikiyyet yoktur? Ben size, yine Kelâm-ı Kadîm'e göre diyorum ki, toprakta mâlikiyyet olmaz. Toprağın, ancak topraktan müteneffi olanlar –ve müteneffi olmak için de, ona hizmet edenler, hâdim olanlar, ancak ondan müteneffi olurlar. Ve buradaki sistem de çok âşikârdır. Bunların bir disiplin içinde izâhı artık gerekmektedir. Vakit gelmiştir. Burada vakit için de bir şey söyleyeyim. Vakte de dost olmak gerekir. Çünkü, beyefendiler, vakit de mahlûktur. Vakit de halkedilmiştir. Vaktin de bir eceli vardır. İnsanın eceli gibi, vaktin de bir eceli vardır. Ve vakit de mahlûktur. Şair doğru söylüyor,

Vakit dar olsa gerek

diyor. Vakit dardır. İnsan ömrü kısadır. Milletlerin ömrü kısadır. Bu Osmanlıdan kalan halk, kendisini gözden geçirsin. Biz, İ'lâ-yı Kelimetullah üzere

Allah'ın vazifelendirdiği halkın devamı mıyız? Yine kendimizi gözden geçirelim, biz Hakk'ın ayâli olan halk mıyız? Biz Hakk'ın ayâli olan hak mıyız, kendimizi gözden geçirelim. Yine kendimizi gözden geçirelim, Ensâr'dan mıyız, Muhâcirîn'den miyiz? Hangi ahlâk ile –Allah'ın ahlâkı ile tahalluk etmiş miyiz? Kim karşımızda Muhâcirîn'dendir, kim Ashâb ahlâkı ile ahlâklanmıştır, kim Ensâr'dandır? Öyleyse oturup kendi kendimizi de– başımızı ellerimizin arasına alarak, her türlü silâhı terkederek, "Ben nefsimi katlettim, hem şehîdim hem gazî." diyerek, cihâdın küçüğünden büyüğüne dönerek; "Ben nefsimi katlettim, hem şehîdim hem gazî"yim diyebilerek, bunu demenin iffetini yaşayarak, bunu diyebilmenin temrînini icrâ ederek; kendimize karşı saygılı olarak, kendi ubûdiyyetimizle kendi rubûbiyyetimize karşı saygılı olarak; kendimize karşı çok halîm, selîm ve kerîm olmadan gayrıya karşı çok halîm, selîm ve kerîm olarak; gayrıya karşı rıfk ile, hilm le; gayrıya asıl dost olarak, ama önce kendimize dost olarak; tarihimize, coğrafyamıza, ağacımıza, komşumuza, uzuvlarımıza, dişimize... Peygamber-i Ekber bir hadîs-i nebevîlerinde buyuruyorlar ki fem-i saâdetlerinden, *"Diş fırçalamak farz olacaktı."* Eğer Peygamber-i Ekber'in Ümmet'inden ağzında dişi olmayan varsa, bir tanesi bile delikse, ağzı bomboşsa, onların Kelime-i Şehâdet getirmekten âdeta utanmaları gerekir. Edeb etmeleri gerekir. Hayâ sahibi olmaları gerekir. Dişimize bile saygıyı

emrediyor, bütün uzuvlarımıza, sonra gönlümüze, sonra insanımıza, sonra vakte, yani dostluk. Sözümün başına dönüyorum, yani aşk.

"Aşk gelicek cümle eksikler biter" dendiği doğrudur. **İlmin kîl u kâl olduğu doğrudur.** Çünkü gerçek olan aşktır Doğru söylüyor **Eşrefoğlu**, gayet tabiî. Hakk kelâmı ediyor, şiir yazmak gayreti içinde değil. Diyor ki,

Gökten belâ yağmur gibi yağsa
Başını ana dutmaktır adı aşk

Tabiî, **Yunus** doğru söylüyor,

Aşk gelicek cümle eksikler biter

diyerek. Tabiî, bunlar doğru. Tabiî, biz meczûbu yanlış anlıyoruz. Biz istiğrâkı yanlış anlıyoruz. Bir aşkta müstağrâk olmayı yanlış kıymetlendiriyoruz. Ve Peygamber-i Ekber yine söylüyorlar... **Bir zaman, bir küçük çalışma yapıyordum**. Okuryazar olmamam buna mâni' oldu. Bilemedim, emri bilemedim, kıymetini bilemedim, kendimi bilemedim, kendime saygısızlık ettim. Ama bu saygısızlık esnâsında Yunus'la meşgul oldum. Yunus'da kırka, elliye yakın beyit ve mısrâ' yakaladım. İlm-i hadîsde ileride değildim, ama **gördüm ki, Yunus'un çok sevilen mısrâ'ları ve beyitleri hadîs tercümeleri. Peygamber-i Ekber buyuruyorlar ki, *"Sevdiklerinize sevginizi izhâr ediniz."* Yunus diyor ki, *"Sevdiğimi söylemez-***

***sem, sevmek derdi beni boğar."* Görüyorsunuz ki, hilkat muhabbet üzere ve aşk üzere halkedilmiş.**

Benim size emânet sözüm yok. Dost ol kişidir ki... Şimdi emânetimi geri alıyorum. Bu kadar emânet diye konuştuktan sonra, şimdi kendimi geri alıyorum. Ben de size emânetim. Söz kalsın ve devam etsin. İbtidâda kelâm vardı tabiî. Biz, kelâmı selâm ile itmâm ettik. Selâmdan başladık, kelâmı tüketiyorum. Dost ol kişidir ki, öldürülmesi muhakkak ve mukarrer olan gecede Peygamber-i Ekber'in yatağında yatar, Şâh-ı Velâyet'tir. Dost ol kişidir ki, mağara arkadaşıdır, Yâr-ı Gâr'dır, Ebû Bekr'dir. Ve bütün delikleri tıkandıktan sonra, yılan gelmesi muhtemel son deliği tabanı ile tıkar ve oradan O'nu yılan ısırır.

Bir vakittir... Bir vakittir diyerek size bu ma'nâda da bir şey söylemeyeyim. Yalnız yine dostluk için, hani "Susayınca çağıldak sular sesi" diyor, "Kara ekmeğimin akça mayası" diyor. Size bir dostluk şiiri okuyarak, bana hakkınızı helâl etmenizi taleb edeyim.

Diyor ki,

Dost, dost diye deli derviş gezdiğim,
Bir ağladığım, bir güleyazdığım,
Adını dağa taşa kazıdığım

*

Benim bir tanem dost, gözümün nuru!
Tutmaz elim, topal ayağım uğru,
Amansız kara bahtımdan ötürü

*

Kan ter dolandığım yollar gölgesi.
Kara ekmeğimin akça mayası,
Susayınca çağıldak sular sesi,

Biraz sonra diyecek ki, *"Göz yaşımı gözden gizli silenim", "Susayınca çağıldak sular sesi", "Kara ekmeğimin akça mayası."* Şiire dönüyorum,

Ay aydınlığım, gün ışığım, canım,
Bayramım, bolluğum, yemişim, yenim,
Göz yaşımı gözden gizli silenim!

*

Pek garipçe kaldım köyümde, ıssız,
Otsuz ocaksız, akılsız, ayvazsız.
İki elin kanda olsa, durma, tez

*

Dağ başını duman almadan beri,
Eyüb sabrım, eyi düşlerim yoru,
Yet bu yana! avarayım, yet, yürü!

Eyi düşlerimin yorumu, kara ekmeğimin akça mayası, susayınca çağıldak sular sesi... Dost budur. Hakk dost!

Şimdi, bir şey daha, bir emânet daha söyleyeyim. Hep cezbeden, aşktan bahsettim. Fakat size aşk için de bir hadîs-i nebevî söyleyeceğim. Peygamber-i Ekber buyuruyorlar ki, "Ehl-i aşk ile meşveret eylemeyiniz." Onlar ehl-i temkîn değillerdir. "Ehl-i aşk ile meşveret eylemeyiniz. Zira onların kalbleri muhterik, akılları maslûb olduğundan re'y-i tedbîrleri olmaz." Ve kelâm, ölüme dostluğa kadar kelâm burada tükeniyor. Kelâmı tükettim. Yine selâma dönmüş oldum. **Ve size diyorum ki, gözü ışımış olun. Çünkü sabah oluyor. Şeb-i yeldâdan geçtik, küfür bitti. Küfür bir zâtta kemâlini bulmuştu, bitti. Şimdi onun önünde duruyorlar, şimdi putperestliği onun önünde icrâ ediyorlar. Nifâk bir zâtta idi, o da bitti. Riyâ devrini geçiriyoruz, beyler. Hiç bir tünel ebedî değildir; ebedî olursa adına tünel denmez. Hiç bir tünel ebedî değildir. Ve Yahya Kemal Bey yanlış söylüyor, "İmân bir şevk olan zamanlar geçti" diyor. Geçmemiştir. İmân bir şevk olan zaman tekrar gelmiştir. Ebedîdir. Her zaman öyledir. Her zaman imân bir şevktir. O zaman geçmemiştir. Onun vakt-i eceli... Hani, onun vakti henüz ecelsizdir; sonunda mukadderdir o.** Son sözüm: *"Nefesler pâyende ola. Demler, safâlar müzdâd ola. Kulûb-ui âşıkan küşâde ola..."*

Bana hakkınızı helâl ediniz.

Bir şeyin, şeyinin şeyi, o şeydir!
Bir nurun, nurunun nuru, o nurdur!

Ahmed Amiş Efendi